

גליון שיחת חברים מימי הנחל

י"ז ע"י
איחוד האברכים הצעירים דחסידי ברסלב ירושלים
שע"י "מורשת הנחל"

שבט תשע"ג

גליון י"ז

ארבעים יום קודם פורים צועקים:
**הצילנו מקליפת הזמן עמלק.
וזכני לקדושת מרדכי ואסתר!**

נקודת החבר

שמואל נחמן גודלבסקי

"וקנה לך חבר"

י"הבית (ע"י ליקו"מ קע"ג), ועוד.
אם כנים דברינו, נוכל להבין מרחוק את עבודתו הגדולה של מוהרנ"ת בכתבי ספריו הק' והמכתבים הרבים וכן התלמידים הק', שהרבה מהמשך הדורות עבר דרך המכתבים הרבים שנכתבו מהאם להתם אשר נמצאים אתנו ואשר נעלמו ממנו. וכמו שהשחילו בין בתרי מכתביהם אחת הנה ואחת הנה לרוב, ונביא רק אחדים מהם: "תשתדל להרגיל עצמך בכתב נאה ולשון צה, כי הכתב והמכתב הוא יסוד גדול לתורה ועבודה ודרך ארץ. ובפרט אתם וכל אנ"ש צריכים להשתמש הרבה בכתביה לזכות את הרבים בכמה ענינים כידוע לכם" (על"ת ב'). "בפרט שרבינו"ל הזהיר אותנו בכמה תורות ובשיחותיו הק' שידבר כל אחד עם חבירו ביראת שמים, ורבינו"ל ותלמידיו הק' הם אוצר של יראת שמים וכו', ע"כ אני מדבר עמכם מפי הכתב, ואתם גם אתם תקיימו לדבר עמי בכל עת על הכתב. וגם אתם ב"ה תוכלו לקיים בפועל לדבר אחד עם לחברו" (נתיב צדיק ל'). וראה עוד בארוכה בתחילת ספר "תמימי דרך" – מכתבי רלוי"צ בנדר ז"ל את הקונטרס "סופרי המלך" שם קיבץ הרה"ח ר' אברהם משה וואסילסקי שליט"א כעמיר גורנה קטעים נפלאים מכלל מכתבי אנ"ש לדורותם בענין נשגב זה.

*

ובכן חברים יקרים, אחרי ששמענו כל אלה "אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה". שאו ידיים קודש והתחילו לכתוב מה שיעלה על מוחכם וליבכם. למדת בליקוטי הלכות ונתעוררת מדבריו הק'; עלה בדעתך התעוררות מיוחדת לאור שיחה בהשתפכות הנפש; נתלהבת מדברי מוהרנ"ת במכתבו; לא תקפז את ידך! קח עט ונייר והעלה אות על גבי הכתב. [אגב, מומלץ להחזיק מוכן פנקס קטן עבור מטרה זו]. אכן כך; הדברים הפשוטים [לכאורה] קח עט ורשם על גבי הנייר. ואל תחשוב מה תועלת יש בזה, הלא הם כתובים לפניך על הספר, כי ראשית כמעט בכל פעם יעלה לך בשעת הכתיבה איזשהו חידוש, סימוכין וראיה ממקום אחר, ואפילו קושיא או פרפרת נאה שיורחב הרבה פעמים לכדי מאמר שלם.. אדרבא נסה בעצמך! זאת ועוד, שבמשך הזמן יתקבץ בידך אגודה נאה של מראי מקומות וציטוטים מספרי רביה"ק, אשר תועלתם הוא לאין ערוך. חוץ מהתועלת שיש בזה כאשר מעידים המומחים, שע"י הכתיבה נקבע הדבר בזיכרון לאורך זמן. שמא יאמרו הקורא: אה! דברים נפלאים. אולם נאים הדברים למי שאמר, ורק לו! שהרי כותב הטורים הנכבד עט"ו בידו ולו לשון לימודים. אולם אני בקושי הנני יכול לכתוב כמה שורות אחדות, ואתה אומר לי שאכתוב מאמרים שלמים מה אני ומה חיי? על זה אענה ואומר, אין זה כי אם ענוה פסולה ותו לא. שהרי כמו שהבאנו לעיל מה שכתב מוהרנ"ת לבנו הרי במשך הזמן ישתפר הלשון, ואפילו בלאו הכי הרי אין הדברים נכתבים בכדי לפרסם [ואם אכן תרצה לפרסם לזכות את חבריך בהם, הרי העורך של 'מימי הנחל' עומד הכן למען מטרה זו..]. ואסיים בכרבה, יה"ר שנוכה לקיים את כל דברי רביה"ק בתמימות ופשיטות לחזק ולהתחזק בדרכי עצותיו ביתר שאת ועזו. אמן

מוצאי שב"ק פרשת מקץ, שנת תר"ה, השבוע האחרון לחיי מוהרנ"ת. מוהרנ"ת כבר חולה ימים ארוכים בחוליו הקשה ממנו לא קם, אולם אינו מרפה אף לרגע מעבודתו הקדושה; להפיץ מעיינות החכמה. כאשר כותבים אנשי שלומנו מהעיר ברסלב במכתבם המפורסם (מובא בסוף ספר עלים לתרופה), בו מתארים את הימים האחרונים במחיצת מוהרנ"ת ואת סדר הסתלקותו מהאי עלמא.

ובאמת היו צריכים לישב ולדקדק בכל מילה ומילה מומכת זה, ללמוד מהם את דרכנו בחיים. כי אם כל ימי התלמיד הגדול עסק להמשיך ולהעביר הלאה את דרך רביה"ק למען ידעו הדורות הבאים את דרך ה', לא כל שכן בימי האחרונים שכל דיבור ודיבור משמש כעין 'צוואה'. אולם הזמן קצר והמלאכה מרובה, ע"כ ניקח רק קטע אחד – שם מבואר אחד מהעבודות הגדולות של מוהרנ"ת בחייו – ונשזמו נר לרגלנו. למען נדע את הדרך נלך בה ואת המעשה אשר נעשה. וזה לשון המכתב:

"במוצאי שב"ק פרשת מקץ נכנס לשלש סעודות ואמר תורה על פרשת מקץ, ובסוף התורה אמר פירוש על משנה: "וקנה לך חבר" ואמר כך: 'עשה לך רב', ואם אין אתה יודע מי הרב 'וקנה לך חבר' – פירוש תתחבר עצמך להקולמוס. ואמר בזה הלשון: 'מען דארף זיך מקרב זיין צו איין רבי, און אז סע ניט דא קיין רבי איז מען זיך מחבר צו דער פען'. ואח"כ אמר הבדלה בבכיה גדולה".

כל שנוסף על דבריו הברורים והמפורשים של מוהרנ"ת ז"ע רק יגרע, אולם עלינו להתבונן מהו אותו כח מופלא הטמון בהקולמוס עד כדי כך שיכול לשמש כמורה דרך כשאר רב.

*

הנה כשרוצים להשפיע על הזולת כל דבר שהוא, ישנו שלש דרכים כיצד לעשותו: לדבר פנים אל פנים, להקליט את הדברים ולהשמיעם, לכותבם על גליון ולהדפיסם.

הדרך המשובח מכל אלו שישפיע ביותר – ברור לכל משכיל; לכותבם ולהדפיסם. כי הדיבור פנים בפנים, אחרי שגמר ופנה לעסקיו עתידין הדברים להשתכח, שהרי אין מה שייכיר. דברים מוקלטים יכול לשמוע אותם ולחזור ולשמעם בכל עת שירצה, אולם עדיין השכחה שולטת בהם. לעומתם דבר הכתוב ומודפס חרוט בעט ברול לדורות עולם, כל אימת שיצטרך צריך רק להוציא את הגליון, לקרוא ולרענן את הזיכרון, והם שמחים ובהירים כנתינתו.

הן אמנם שצריך זמן וישוב הדעת לשבת ולקרוא, אולם ברור שדרך זו היא המשובח מכולם משני פנים: א. על גבי הכתב נקל ביותר לאדם להתבטא באופן היותר מועיל להביא את הדברים בבהירות וברמימות, לעומת הדיבור שקשה להתבטא בו כראוי [זולת 'בעל דרשן' וכן ורגיל, או אם יחזור על הדבר הרבה פעמים בכל מיני אופנים ודוגמאות, אשר ילאו את אוזן השומע]. ב. כשהדבר נכתב ונדפס נשתמר לימים רבים מוכן ומזומן בכל עת שיצטרך.

וכל מה שאמרנו הם חוץ מהענינים הנשגבים הטמונים בכתביה כמב' בדברי חז"ל על התיבה "אנכי" – ר"ת: א'נא נ'פשי כ'תבית

סיפור התקרבות

מאת: מחבר הקונטרס "אגרת לבן דורנו"

הרבה דרכים וסיבות הגורמות לנפילות כאלו, וזה מסביר מדוע כ"כ מוכרח העניין של ברסלב.

וכאן נמצא עיקר העניין: היות ושאפיות, תכניות וגם הצלחות היו בנויות הרבה מאד - ואולי בעיקר, על עניין של הישגים, הצלחות, וגם - לא נעים - על כבוד, והערכה חברתית, ולא דווקא על טהרת מצוות תלמוד תורה, בוודאי לא על פנימיות העניין, וכן בשאר חלקי עבודת ה', שניסיתי להשקיע במשך הזמן; תפילה בכוונה, שמירת העיניים, בין אדם לחבירו וכדו', הכל היה בנוי על רצון "להצליח", במובן של 'הישגים' כמובן.

וכגון בעניין שמירת העיניים; היות וראיתי בספרים על גודל העניין, ומה זוכים על ידי כך, הייתי חייב להצליח להיות לגמרי לגמרי שמור, וכשלא היה כך, כבר לא היה טעם ועניין לשמור... וזכרתי כמה פעמים שקבלתי על עצמי 40 יום של שמירת העיניים, אך לאחר המכשול הראשון, בטל כל העניין. ואידך זיל גמור.

ממילא, כאשר ניסיתי ולא הצלחתי, פעם אחר פעם, התחילו הרצונות והשאפיות לאבד גובה, עד שנמוגו והלכו כמעט לגמרי, ולאט לאט השתלט עלי רפיון בכל התחומים, ואין כאן המקום לפרט. לא ידעתי אז לקרוא לזה בשם הנכון, אבל באמת מדובר ב"יאוש", מושג מאוס בתכלית בברסלב, אך בחוץ הוא כובש שטחים נרחבים מאד בעו"ה.

ב"ה שזה לא נמשך הרבה זמן, ולאחר תקופה קצרה יחסית באה הישועה. החלק הראשון של ההתקרבות

כשהתקרבותי לגיל 20 ורציתי מאד לזכות להקים בית קודש שנת העשרים, נסעתי לראש השנה (שנת תשס"ז) לאומן בכדי לזכות לזיווג. [א"א במסגרת זו לספר פרטי העניין, שהיה רצון בהשגחה פרטית בכל פרט ממש, וכמובן יש לכל זה חלק גדול בהתקרבות], נסעתי, ונהניתי, אך חזרתי כלעומת שבאתי.

לאחר חודשיים, פגשתי קרוב משפחה שהוא חסיד ברסלב, והשי"ת הכניס בדעתי באותו רגע, לקבוע את לימוד בחברותא בספרי רביה"ק, הצעתי לו, והוא נהנה מהרעיון. אני למדתי בשייבת 'ארחות תורה' בבני ברק, וקבענו ללמוד בשייבת ברסלב הסמוכה לשם, כל יום 10 דקות בספר 'משיבת נפש' ו'השתפכות הנפש'.

התחלנו ללמוד, נהניתי מעצם הלימוד בצוותא, וגם התחלתי קצת לשמוע שיעורים פה ושם מר' נתן (נות'לע) שפירא, ור' נתן ליברמנש, אך עדיין לא הרגשתי שינוי כל שהוא.

לאחר כחודש, התחלתי לעשות התבודדות, קבעתי לעצמי 5 דקות ליום, וב"ה השתדלתי להתעקש מאד בעניין, היו פעמים שכבר היה 1:00 בלילה, וזנכתי שעוד לא 'התבודדתי', התיישבתי לחמש דקות, ובעיניים חצי עצומות עשיתי את זה. לא היה לי מה לומר במשך חמש דקות 'שלמות', אך עכ"פ יושבתי ע"מ לדבר.

פורים חל באותה שנה במוצ"ש, וממילא היה תענית אסתר ביום חמישי, והנה הזמין השי"ת שבמוצאי התענית, הזדמן לי לעבור ברחוב של ישיבת ברסלב בשעה 12 בלילה. אני עובר שם ורואה 'מנדר' ובחורים עולים עליו. א' הבחורים שואל אותי אם אני רוצה לנסוע ל'שדה', במחשבה ראשונה עניתי מיד 'לא', השתגעתי? אך במחשבה שנייה, החלטתי שאין לי מה להפסיד, ועליתי.

בדרך נגנו ניגוני התעוררות, וכשהגיעו לשדה, ירדו כולם, והתפזרו כל אחד למקומו, הטנדר נסע חזרה, ואני נשארתי "לבד", אולי לראשונה בחיים, זה היה קצת מפחיד, וגם לא ידעתי מה עושים. אך הרבה ברירות לא היו לי, ונעמדתי לדבר עם הקב"ה.

האמת שסיפור התקרבות הוא לכאורה עניין אישי, וקשה לפרסמו ברבים, אך למעשה רואים דבר פלא, כאשר כל אחד יש לו 'סיפור התקרבות' משלו, איך הוא זכה להתוודע לעניינו של רביה"ק, וממילא נמצא שכל הסיפורים הם בעצם מכלול סיפורים שרביה"ק פעל בעולם, שכל אחד מהם מציג ביטוי אצל מישהו אחר, ומדובר א"כ במעשיות של רביה"ק, ולא במשהו אישי.

חשוב להדגיש, שסיפור התקרבות הוא סיפור שעוד לא נגמר, משום שחסיד ברסלב אמור להתחדש בעניין זה כל הזמן, ולהתקרב כל יום ויותר ויותר, וממילא כשמדברים על 'סיפור התקרבות' הכוונה על השלב הראשון או השלבים הראשונים של ההתקרבות, כלומר; על הפגישה הראשונה עם העניין של ברסלב.

ועל כן בסיפור דלהלן אתייחס רק לחלק הזה של ההתחלה; אמנם, אחלק זאת לג' שלבים [כפי שיוצא מתוך המהלך שנקט בו מוהרנ"ת לאחר הסתלקות רבינו, כאשר החליט לנסות ולקרב עוד אנשים לענין רביה"ק. והוא ג' עניין הג' כיתות שהזכיר רביה"ק]: א. ההצטרפות ל"חוטפי השיריים", שהוא בכללות - לחיות יותר נכון, ולהתעסק יותר עם התכלית. ב. אלו שבאים 'לשמוע תורה', והוא לימוד ספרי רביה"ק. ג. כניסה לעניין רביה"ק בעצמו, התקשרות לצדיק, וכל השייך לזה. שזה בעצם שלב שלא נגמר, רק מוסיף והולך בלי שיעור. ולפי ג' עניינים אלו אסדר את הדברים בעו"ה.

ובכן, גדלתי בבית נפלא מכל הבחינות ב"ה, וגדלתי בישיבות הקדושות, וב"ה לא היה לי מעולם התנגדות ח"ו, ואדרבה, היו מושגים של ברסלב שראיתי בבית, והיה לי הסתכלות מאד חיובית על כל העניין, אך בפועל לא היה לי שום שייכות לזה, וגם לא ידעתי באמת כמה מדובר.

בשנות בחורתי, החל משיבה קטנה, היו לי הרבה תכניות, בעיקר בלימוד; קבעתי לעצמי הרבה סדרים, והרבה לימודים, וכך חטפתי ב"ה מסכתא אחר מסכתא.

בשלב מסוים, מצאתי עלון עם תכנית של 'חבורת ש"ס', המציע תכנית של חזרה בצורה מקורית, שמועלת - לטענתם - לזיכרון של החומר הנלמד, והחלטתי לנסות זאת. התחלתי עם חברותא ממסכת ברכות, לפי הסדר, היו כמה שלעגו לי, מדוע צריך לקחת כל שגעון חדש שמוצאים, אך הייתי עקשן בדעתי ב"ה, והמשתכח. [מסתבר ששני עניינים אלו: לקחת דבר שנראה מועיל, גם אם הוא חדש ומוזר, והעקשנות למרות הלעג, שמשו לי בהמשך לגבי ההתקרבות].

ואכן, זכיתי באופן זה ללמוד כמה מסכתות [עד אמצע פסחים], ואני מוכרח לציין שמסכתות אלו קבועות בראשי עד עצם היום הזה, אף שעברו מאז הרבה שנים. [אך לכאורה אינו הדרך הישר לפי דעת רביה"ק, כמבואר בשיחות הר"ן ע"ו, שצריך ללמוד כסדר, וגם לעניין החזרה, ע"ש].

אך מצד שני, דווקא תכנית זו היא שהפילה אותי, משום שזה אכן מתאים ומועיל מאד למי שבטבעו הוא אדם מסודר וקבוע, ואני אינני כזה, וממילא צברתי במשך הזמן הרבה דילוגים ו'חובות', עד שהיה לי סכום גדול מדי של דפים להשלים, והגעתי ל'פשיטת רגל'... התחלתי לפקפק ביכולתי להצליח, ולאט לאט אבדתי את החשק, וכתוצאה מכך התחלתי ליפול מכל עניין הלימוד, ההספק, ושמירת הזמן.

הארכתי בכל זה, כדי לתאר את הרקע - שהייתי לכאורה בחור מוצלח ומקובל, ובכל זאת הגעתי למצב של נפילה המתוארת להלן, וזה רק אחד מהאופנים שגורם לנפילה אצל הרבה בחורים ואברכים, והיינו, כאשר אינם מצליחים בתכניותיהם, וכמוהו יש עוד

בצורה חכמה ומעניינת, שהצליחה לנגוע בנקודות פנימיות של האדם עמו היה שח.

בשלב מסוים, גם אני זכיתי לחטוף עמו כמה שיחות;

בתחילה קצרות מאוד, ואח"כ ארוכות יותר, ופתאום התחלתי

להרגיש שהוא מכניס לי איזה תוכן חדש, מין טעם אחר בחיים

ובעבודת ה', ראיתי שהדיבורים ה'קצרים' שלו לכאורה, כוללים בתוכם הרבה תוכן חזק ו'חי', ואכן נמשכתי מאוד לשיחותיו, והארכתני בהם.

זה היה בתקופת חנוכה, והוא הזכיר הרבה את התורה של 'ימי חנוכה' [לקו"מ ח"ב ב'], אך באופן כזה שהוא ממש היה נוגע לחיים המעשיים, ולא מופשט בכלל. התחלתי לראות שיש כאן משהו מאוד מיוחד, והתחלתי במשך הזמן להסתכל יותר בספרים וללמוד בהם, וכמובן, לשוחח אתו עוד ועוד, וזה עשה אצלי מהפכה פנימית חזקה מאוד.

הייתי מגיע באותם ימים לכולל [ליטאי], ומתחיל לדבר עם האברכים: "אשריך, התפללת היום שחרית!" "הנחת תפילין", "עשית ברכה" וכדו', והכרתי אותם לחיך ולהודות לה' ע", והם התחילו להיכנס לזה. אף הצלחתי לארגן כמעט כל יום אחר תפילת ערבית – ריקוד! [אחרי שה'ראש כולל' יצא...], כך במשך תקופה די ארוכה, וממילא קבלתי כח נגד הנסיונות שהיו כנ"ל.

אך כמובן שהנסיונות גברו במשך הזמן, והתחיל מצב של עליות וירידות, הצלחות ונפילות וכו' וכו'.

ובאן הגיע השלב השלישי [והעיקרי]

של ההתקרבות

השי"ת זימן לי, בנוסף למה שהייתי שומע שיעורים מכלל משפיעי אנ"ש ומקבל תועלת מכולם; התחלתי לעשות 'שימוש'. כלומר, לשמוע שיעורים מסודרים אצל אחד ממשפיעי אנ"ש, ולהשתדל לקבל ממנו את עניין רביה"ק בכל אפשרות שמצאתי. ואז התחלתי לטעום את עניין ה"צדיק" בעצמו, היינו עניין ההתקשרות, הביטול וההתקרבות אליו.

ובאמת חשוב לציין, שכפי המבואר הרבה בדברי רביה"ק ומוהרנ"ת, וכפי הנראה בחוש, אין די בלימוד הספרים בשום אופן, אלו מועילים לכל היותר לקבל את ה"תורה שבכתב" של רביה"ק. אך לקבל באמת את "דעת רבינו" שזה עניין 'תורה שבעל פה', ובעצם את רביה"ק בעצמו, היינו את עניין הצדיק כנ"ל - שהוא העיקר והיסוד שהכל תלוי בו כמובן - מוכרחים שימוש אצל אלו שקבלו במסורת את העניין של רביה"ק, שזה קיים אצל "יחיד או רבים" כלשון מוהרנ"ת. וכיום ישנם רבים ב"ה, כ"א בסגנונו הוא, וכולם שווים לטובה, ובהכרח צריך את השימוש והמסורת, בכדי לקבל באמת את עניינו של רביה"ק. [ולא להיות ח"ו כמו 'קראי' (שמסתפק בתורה שבכתב) בעניין ברסלב].

וכאן התחילה ההתקרבות האמיתית. מחד, הנסיונות גברו מאוד לבלי היכר, וכל יום צריך התמודדות לא פשוטה, כידוע לכל מי שנוכח לעבודת ה', קרי: להיות חסיד ברסלב. ומנגד, זכיתי ב"ה להגדיל דעתי ויותר מיום ליום באור רביה"ק, וממילא לקבל דעת עצות ודרכים של התמודדות נכונה, ואפשרות ליכות למה שבאמת צריך ליכות. ובחלק זה ההתקרבות והעלייה אינם נגמרים לעולם, אלא הופכים להיות חלק מהווי החיים; נסיון, או ח"ו נפילה, הרבה התחזקות, ועלייה לדרגה גבוהה יותר. שוב נסיונות, שוב נפילות, ושוב עליות, וכן הלאה. וכל הזמן זה נעשה גבוה יותר ויותר כמובן. ה' יכנו שנוכה לעלות יותר ויותר בדרך הנכונה והמדויקת.

זהו 'סיפור ההתקרבות' הכולל את תחילת ההתקרבות על ג' שלביו, ומכאן והלאה הלואי ונוכה להיות מוסיף והולך בדעתו ובדרכו של רביה"ק עוד ועוד, ונוכה לקרב אף אחרים, לקרב את כל עם ישראל לנקודת האמת, ובא לציון גואל, בפרטיות ובכלליות, בב"א.

היה לי שעה שלמה, והספקתי להתפלל על כל הנושאים שבעולם, [כך זה כשחושבים ש'התבודדות' זה 'תפילה', אז כמה זמן אפשר להתפלל, ומה טעם לחזור ע"ז כל יום, אך אם מבינים שמדובר ב'שיחה', הרי שיש הרבה מה להאריך, וכל יום יש סיפורים חדשים, ושעה אחת לא ממש מספיקה].

ויצאתי עם הרגשה נפלאה ומתוקה.

חזרתי ליישובי, ולמקומי הרגיל. לא זו עדיין כלום. אך כבר קבלתי טעם, וממילא במוצאי שבת, שהוא ליל פורים, הצטרפתי לאוטובוסים שיצאו מיישיבת ברסלב לשדה בחצות לילה להתבודד.

כשהגענו לשם היו הרבה אנשים וזה בלבל אותי, ובנוסף המח והלב פשוט נסגרו על מנועול ובריה, וכמה שדפקתי הם לא פתחו דלת, וכך העברתי את השעה בנסיונות שוא להצליח להתפלל כמו שצריך, [עדיין הייתי בנוי על הצלחות...] ללא הועיל. אך ב"ה מכיון ששמעתי הרבה לפני פורים, ש"כל ההתחלות מפורים", התפללתי בתקופה שלפני פורים, וגם בפורים עצמו, שאזכה באמת להתחיל, ולהתהפך לטובה.

פורים עבר כמו שעבר, בלי שום חידוש מיוחד, ביקרתי ביישיבת ברסלב, והתפעלתי מהדיבורים שהתעקש כל 'שיכור' להשמיע באזני, ש'רק התכלית זה מה שחשוב', ו'אין שום דבר בעולם חוץ מהרב'ה' וכו' [גם מבחורים

שבשאר ימות השנה קצת זלזלתי בהם, וחשבת שכל מה שיש בראשם הוא 'פיצות' ו'חדשות'..., שמעתי פתאום דיבורים שכאלו, לא יאומן], אך למעשה בתוכי לא הרגשתי מאומה.

יום לאחר פורים; ט"ז אדר תשס"ז, קמתי לעולם בן אדם חדש לגמרי!!! קבלתי נשמה חדשה! פתאום התעורר לי חשק, לקום לתפילה, להתפלל בזמן ובכוונה, ללמוד, לנצל את הזמן, לשמור על העניינים, לשמור על הפה, וכו' וכו', מהפכה של ממש בלי שום גזומה.

התחלתי להתבודד כל יום 15-20 דקות, והתחלתי להתפלל על שידוך, התפללתי כל יום את כל התפילות המלוקטות בקונטרס 'מציאת היוווג', ואכן לאחר שבועיים בהשגחה פרטית מופלאה מצאתי את זיווגי.

בין האירוסין לחתונה, ובכל מהלך הדברים, השתדלתי להתפלל על כל פרט, והיה סייעתא דשמיא והשגחה פרטית לא רגילה על כל צעד ושעל, ובעיקר זכיתי אז להתחיל להיכנס לעבודת ה', בצורה אמיתית, ובדרך מהפכנית ממש. הרגשתי אור גדול, וממש עליתי מיום ליום בקצב מהיר ונדיר.

כך המושכתי גם אחרי הנישואין במשך שנה וחצי בערך, הייתי כל אותו זמן ב'עליה', עוד פרט ועוד עניין, והכל 'נכבש' בקלות ובמהירות, הצטרפתי לשיחותיו של הגה"צ ר' צבי מאיר זילברברג שליט"א, והתקדמתי מאוד בכל העניינים, לא היה לי כמעט יצר הרע, לא הרגשתי לא תאוה ולא משיכה, לא יצר הרע ולא נסיונות, הרגשתי טעם גן עדן ממש..

לאחר שנתיים של עליה בלתי פוסקת, התחילו הנסיונות, וכבר היה צורך להתחיל להילחם, זה לא היה כ"כ נעים, וגם היו לי עוד כמה נסיונות שניתוספו לרשימה, אך התברר שכל זה היה סתירה לצורך בניה.

השלב השני של ההתקרבות

עד לאותו זמן, אמנם כבר הרגשתי עצמי שייך לעניין של ברסלב, התפללתי בביהכ"נ של ברסלב, ואף זכיתי לנסוע לאומן בכל ראש השנה [ג"כ בדרך נס ופלא, שאכ"מ] אך לא מעבר לכך. לא זכיתי ללמוד ספרי רביה"ק, ולא להתעסק בעצותיו, חוץ מעניין ההתבודדות, שהתרחב בינתיים לחצי שעה, והשתדלתי להקפיד עליו בכל יום ב"ה.

ואז הגיע לשכונתנו יהודי יקר מחו"ל, שזכה להתקרב כמה שנים קודם, ודרכו הייתה לפתוח בשיחה כמעט עם כל מי שהיה בסביבתו, שיחה שהייתה מורכבת לכאורה משיחה עניינית של 'מה נשמע', ו'מה קורה' וכדו', אך תוך כדי הוא היה משחיל משפטים מעניינים, שלקוחים מדיבוריו של רביה"ק, והוא עשה זאת

המנהגים בברסלב

ה'

מקורם יסודם ותפוצתם בין אנ"ש

שמעון מאיר קעניג

— מנחת מאיר כהנא —

אלא מחמת שבת ולא מחמת יו"ט. (שיש"ק ד' רכא)

נ"ה. לא היה נהוג אצל אנ"ש להישאר ער בליל הושענא רבה, רק היו אומרים משנה תורה ותהילים כל אחד לעצמו בביתו או בביהכנ"ס והלכו לישון כדי לקום באשמורת כנהוג. כי כבר אמר רבינו ז"ל הושענא רבה איז עיקר דער זאגן [בהושענא רבה העיקר הוא האמירה. כלו' משנה תורה ותהילים] ושונה משבועות שהעיקר הוא להיות ער בלילה (שיש"ק ד' רמ"ו).

נ"ו. נהוג כיום אצל אנ"ש לומר אנעים זמירות בראש חודש אחר התפילה (שיש"ק ד' קצה). וכן בימי חוה"מ. ומקורו ממנהג אוקריינא, כיודע מעוד קהילות הבאים משם הנהגים כן. וכאן בארץ ישראל נתחדש בעיקר ע"י הרב ר' בן-ציון אפטר זצ"ל.

נ"ז. נהוג אנ"ש ללבוש בגדי שבת בעת הדלקת נר חנוכה (שיש"ק ד' רנב). וכן נוהגים כיום רבים להיטהר במקוה קודם הדלקת נרות חנוכה אשרי להם.

נ"ח. הנוסח שנהגו אנ"ש בכל הדורות בברכה ראשונה בחנוכה הוא: "להדליק נר חנוכה" ולא כנדפס ברוב הסיפורים "נר של חנוכה" וכן נהג ר"א שטרנהרץ זצ"ל (שערי צדיק י'). ועיי"ש מה שביאר בזה דע"י נוסח זה נצטרף תיבת "נחל" המרמז לקדושה גבוהה יותר והוא הקדושה שמקבלים מרבינו זיע"א, עיי"ש באריכות. ודכרנא כד הוינא טליא שאלתי את זקני הרה"ח ר' נתן צבי זצ"ל מדוע בסידורו 'שערי רצון' לא כתב כן אלא כבכל הסיפורים? וענה לי שלא רצה לשנות הנוסח המקובל בתוך הסידור אף שכן נהגו אנ"ש.

נ"ט. בזאת חנוכה היו אנ"ש מתאספים יחד והיו שרים זמירות חנוכה, וכן מזמרים נוסחאות של תפילת יוה"כ. והוא עפ"י האמור בתורה ז' תנינא שכפי הסלח נא שזוכה לפעול ביוה"כ כן זוכה לבחי' חנוכה (שיש"ק ד').

ס'. בימי השובבי"ם מקובל כיום בין אנ"ש שלא לאכול דבר מן החי באחד מימי השבוע, ואף שאין לזה מקור ברור בכ"ז נתפשט הדבר מאד ונתקבל ע"י אנ"ש. ועי' בשיהר"ן קפ"ה שהיה רבינו ז"ל נותן תיקונים פרטיים לכמה אנשים ואחד מהדברים המובאים שם הוא שלא יאכלו מעת לעת אחד בשבוע דבר מן החי (ולאו דוקא בשובבי"ם). ועי' יסוד ושורש העבודה (שער י"ב פ"ב) שהביא דברים נוהגים שלא לאכול דבר מן החי כל ימי השובבי"ם. ובליקוה"ל (גילוח ה"ה) מובא: "נוהגים הכשרים להתענות ולצעוק לה' יתברך בתפילות וסליחות בימי השובבי"ם". וכן סיפר רלו"צ זצ"ל שהיו הרבה מאנ"ש שהיו צמים יום אחד בשבוע בימי השובבי"ם, והיו כאלה שצממו ביום ו' ולא השלימו, אולם היה מדגיש בשם אנ"ש שכל זה הוא רק זכרון בעלמא שצריך לעשות תשובה ואין זה התשובה בעצמה, שזה צריך כל אחד לעשות לעצמו לפי מדרגתו. (שיש"ק ד' רד). ולגבי דבש אי מקרי דבר מן החי, כבר האריך בזה הרב א.ש. שישא שליט"א בגליון לוח של ברסלב (פרשת ויחי) שאין נחשב לדבר מן החי.

מ"ט. נהגו אנ"ש בדורות הקודמים לומר הליקו"ת השייכים לשבת או ליו"ט למהר לסייםם דווקא קודם שבת ויו"ט. ומעמם ונימוקם עמם; כי כמו בגשמיות מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת כמו"כ ברוחניות צריכים להכין את עצמנו שיהיו כלי המוחין והלב מוכנים וראויים לקבל הארת נועם קדושת השבת והיו"ט מיד בכניסתם (עי' שערי צדיק כ"א). ועיי"ש שמיישב מה שלכאורה נראה אחרת ממכתב מוהרנ"ת לבנו (עי' על"ת פ"ג).

נ'. "בראש השנה ביום הראשון צריכים למעט דיבור מאד מאד. ואמר שאדם גדול צריך לדקדק בזה ביותר ועל כן הוא אינו אומר ביום הראשון אפילו הפיט, רק מה שיסד ר' אליעזר הקליר, אבל שאר הפיט אינו אומר מחמת שאדם גדול צריך לדקדק אז ביותר לבלי לדבר שום דבור שאינו מוכרח". (שיהר"ן כא) ועפ"י נהגו הרבה מאנ"ש לבלי לדבר שום דיבור שאינו מוכרח מתחילת ליל ראש השנה עד למחרת אחרי מוסף (שיש"ק ד' רלא). ואף שהלשון בשיחה הנ"ל משמע דקאי על כל יום הראשון, מ"מ לא נהגו כן אלא עד אחר מוסף. וכמו"כ נהגו שלא לשיר שום זמירות בליל ראש השנה אף כשחל בשבת מלבד 'אשת חיל' שהיו שרים אף אם חל באמצע השבוע (שיש"ק ד' רכט).

נ"א. בימים נוראים היו אומרים בכל אוקריינא פיוטים גם בברכת 'יוצר' (שיש"ק ה' תסג). ופליאה קצת על הנוסח המקובל כיום בידינו שמתחילים הברכה אור עולם באוצר חיים וכו' שהוא הפתיחה לפיוטים ואח"כ אין אומרים הפיוט, וביו"כ נוהגים רבים מאנ"ש לומר הפיוטים בברכת יוצר.

נ"ב. "גם בכל עשרת ימי תשובה הקפיד מאד (מוהרנ"ת) שלא לאכול עד אחר חצות". (כוכ"א אנשי מוהר"ן לד) ויותר מזה הביא מוהרנ"ת בפירוש בליקוה"ל, אלא ששם מביאו לשלול שלא יצומו יותר מחצות היום וז"ל (הל' ר"ה ה"ב): "וזה שנהגו העולם עפ"י גדולי עולם שלא להתענות בעש"ת כי אם עד אחר חצות ואחר כך אוכלין, וכן שמעתי מרבינו ז"ל שכן ראוי לנהוג" עיי"ש מה שכתב בזה טעם הדבר. וביום א' דסליחות נהגו הרבה מאנ"ש לצום כל היום (שיש"ק ד' רכד). על אף שידוע שרבינו ז"ל התנגד מאד לעבודות קשות ע"י תעניות וסיוגופים, כבר אמר מוהרנ"ת כשכבר מגיע תענית דארף מען דאם אויס כאפין אזווי א גוטע שטיק לעקיד [צריכים לחטוף אותו כמו עוגה טובה] (שיש"ק ב') וכן בתענית בה"ב נהגו הרבה מאנ"ש לצום חצי יום, והרבה נהגו לצום יום שלם וכן נהג מוהרנ"ת (שיש"ק ד' רג).

נ"ג. נהגו אנ"ש לומר בשבת תשובה את כל התהילים בציבור קודם תפילת מנחה, וכן יש שנהגו כן גם בליל יוה"כ (שיש"ק ד' רמב).

נ"ד. ביו"ט שחל בשבת או בשבת חוה"מ נהגו שלא לשיר זמירות שבת מלבד הזמר 'אשת חיל' ו'אמר בשבחין', והוא משום כבוד יו"ט. אולם בסעודה שלישית נהגו לומר את כל הזמירות כבכל שבת, משום שסעודה שלישית אינה

צריך לעשות עסק מזה. והטעמים בדרך צחות: התורה אסרה משהו חמץ ולא משהו מצה..

ס"ו. אנ"ש לא הקפידו על אפיית מצות מצוה בערב פסח. וכן סיפר הרה"ח ר' אברהם שטרנהארץ זצ"ל שאף הרב מטשערין לא הקפיד על זה מחמת הרבה טעמים וחששות המבטלים מצוה זו. (שיש"ק ד')

הוספה.

אודות מה שכתבתי במאמר הקודם על מה שהובא בשיש"ק שנהגו אנ"ש להשאיר במשך כל השבת את החלות השלימות והפרוסות על השולחן, ותמהתי מה הענין והמקור לזה. והנה הרה"ח הרא"ש שישא הי"ו הביא במכתבו בגליון הקודם את דברי הכף החיים ע"ש, וכן הראוני כמה מאנ"ש את מקורו בדברי המהרח"ו שהביא מרבו הארזי"ל בשער הכוונות (דרוש ליל שבת, ענין השולחן) שהיה נוהג להשאיר בשולחן תחת המפה הפרושה קצת פתיתין ופירורין של פת מה שנשארו מהסעודה במשך כל השבת, וכן היה משאיר מהיין בכוס במשך כל השבת. ועפי"ז נהגו אנ"ש כן עד ימינו אנו. וכן מפורסם על הרבה גדולי אנ"ש בדורות הקודמים שנהגו כן, אבל להשאיר לחם שלם זה לא הובא שם ואדרבה מזהיר שם שלא להשאיר פת שלם משום העורכים לגד שולחן וכן הוא בשו"ע (או"ח ק"פ), אולם בט"ז שם וכן ביו"ד קע"ח יישב את מנהג אלו הנוהגים בשבת להשאיר לחם שלם שהוא משום כבוד שבת עיי"ש.

ואגב יש לציין ששם בשעה"כ כשמביא את הזמר אזמר בשבחין כותב שם שהאר"י ז"ל דרכו היה לזמרו 'אחר האכילה'. וכמו שכבר הבאנו לעיל מנהג רבינו ז"ל לזמרו אחר ברכת המוציא ולא כמו שנדפס ברוב הסיפורים קודם קידוש. ויש לדייק בלשון, דשם הובא דהאר"י דרכו היה לזמרו אחר 'האכילה', ובשיה"ר (קנ"ג) הלשון הוא 'אחר ברכת המוציא'. וע"ע בכף החיים רס"ב סק"ח מש"כ בזה.

וכן מה שכתבתי אודות מה שאומרים שיר למעלות במעריב שמקורו מהארזי"ל טעות הוא, ואין מקורו מהארזי"ל אלא מסידור תפילה למשה מהרמ"ק זצ"ל, כמו שציין רא"ש שישא במכתבו שם.

ידוע מה שכתב רבינו ז"ל בלקו"מ (עג' תנינא) שתהילים מסוגל לתשובה עיי"ש באריכות, והלבישו על הפסוק ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה וגו' סו"ת תהילים – תשובה, ולכן נהגו להרבות בתהילים בימי השובבי"ם. וכידוע על מוהרנ"ת שהיה מוסיף סדר מיוחד לתהילים בעשי"ת ובימי השובבי"ם, מלבד הסדר הקבוע שהיה לו באמירת תהילים. (שיש"ק ב')

ס"א. באומאן לא היה נוהג לומר הסליחות לימי השובבי"ם כנהוג היום בארץ ישראל (שיש"ק ד' רו). וקצת תמוה דלעיל הובא לשונו של מוהרנ"ת דנוהגים הכשרים לומר סליחות בימי השובבי"ם, ועכ"פ בבית מדרשו הגדול מא"ש הנהיג רלו"צ ז"ל לומר הסליחות באשמורת הבוקר בימי החמישי של שובבי"ם.

ס"ב. בכל הדורות נהגו אנ"ש לקיים "חייב איני לבסומי בפורי"א כפשוטו. וכן נהג מוהרנ"ת (שיש"ק ב'). ויתבאר באריכות בעזה"ש"ת קרוב לימי הפורים הבעל"ט.

ס"ג. מה שנהגו כיום בבית מדרשו במא"ש לקרות פרשת הנשיאים בימי ניסן מתוך ספר תורה בימים שיש בהם קריאה"ת הונהג ע"י הרה"ח ר' שמואל צ'צ'יק זצ"ל, ומקורו ממנהג בית צאנו, וגם הרבה חסידים נוהגים כן בעקבותיהם.

ס"ד. ידוע דעת רבינו ז"ל שהזהירנו להתרחק מחומרות יתירות, וכן נהגו אנ"ש בכל הדורות. ויש כמה חומרות שהיה לזה התייחסות מפורשת מרבינו ז"ל; כגון, הכנת מים לפסח, שרבינו ז"ל סיפר שהוא עצמו נהג בחומרא זה, ואף מה שנהגים קצת להכין מים לכל ימי הפסח לא הוטב בעיניו רק מי מעין הנובעים וכו' והיה בדעתו לנסוע למקום שיש מעין כזה וכו', אבל עכשיו הוא מתלוצץ מזה כי אין צריכים לחפש אחר חומרות יתירות אפי' בפסח (שיה"ר"ן רל"ה). ומענין לציין שהיה בין אנ"ש כאלה שכן הקפידו להכין מים לפסח כהרה"ח ר' שמואל הורביץ זצ"ל ועוד.

ס"ה. רביז"ל לא אכל שרויה בפסח. אולם ידוע התבטאות רבינו ז"ל: אלו שאין אוכלים – לא יאכלו, ואלו שאוכלים – יאכלו (שיש"ק ב'). וכן ידוע מה שאמר ר' נחמן טולטשינר (שיש"ק ג' רפ"ח) שאם נופל פירור מצה למרק אין צריך לעשות מזה "גרטשקע" דהיינו אין

ברכת מזל טוב חמה ולבבית

שולחים אנו בזאת לחברינו אברך היקר המסור בכל לב ונפש למען קדשי רביז"ל ובפרט למען חבורתינו הק' "מורשת הנחל", אינו חושך עמל וטירחה בעושה ומעשה במסירות נפלאה, למען הצלחת כלל פעולות חבורתינו מהחל ועד גמירא, ה"ה

הר"ר נתן יוסף בורשטיין הי"ו לרגל הולדת הבן למז"ט

והברכה אחת היא לאביו הדגול האי גברא רבא ויקירא ממקימי ומייסדי חבורתינו הק' והנושא בעול קיומה כל השנים

הרה"ח ר' אליעזר ליפא בורשטיין שליט"א

ברכותינו שלוחה אליהם, יה"ר מלפני היושבי בשמים שיזכו לרוות מלא חפניים נחת וקדושה ממנו ומכל יו"ח לראותם הולכים בדרך רביה"ק כאשר קיבלנו מהזקנים בדור העבר, ויזכו להמשיך בפעולותיהם הברוכות לפאר ולרומם שם הצדיק ביתר שאת ועוז, מתוך הרחבת הדעת וסייעתא דשמיא, ובכל אשר יפנו יעשו ויצליחו

המברכים מקרב לב

איחוד האברכים הצעירים

מוסרי המעשיות

ג'

יחיאל מיכל הלוי חזן

רמזים ומוסרי השכל היוצאים מסיפורי מעשיות

במאמרים הקודמים חילקנו בין המוסרים לבין מוסרי ההשכל, מעתה נביא אותם ביחד בכדי שיבא כל סיפור המעשה כסדר.

מעשה ג'

קודמין לעניי עירו, ועניי עירו קודמין לעניי עיר אחרת. (לפעמים יש אחד המחפש למי ליתן את הצדקות שלו, זה ברור ופשוט שהאבא והשווער קודמים לשאר הנצרכים..)

*

ויישב עצמו למה לי לקבל הספקה מהם. אמרו חז"ל (פסחים קיב.) עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות עוד שם (ק"ג.) פשוט נבלתא בשוקא ושקיל אגרא ולא תימא כהנא אנא וגברא רבא אנא.

*

ואמר הנאמן שילינו שם ולא רצה, והפצירו בו והוא עיקש אותם. ונסעו משם ושעו ביער ונפלו עליהם גולנים. רבינו מרבה לדבר שלא להתעקש (ע"י חיי"מ "שלא להתעקש", ועוד) ורבינו מדבר שם בעיקר בעבודת ה' שלא להתעקש שיהיה דוקא כמו שהוא רוצה ע"ש היטב ובודאי וכ"ש שבעניני גשמיים אין להתעקש.

ובגמרא (פסחים ב.): "אמר ר' יהודה אמר רב לעולם יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב". פרש"י: "היוצא לדרך יכנס ערבית לבית מלון בעוד החמה זורחת ולמחר ימתין עד הנץ החמה ויצא, ואז טוב לו שהאור טוב לו שנאמר באור כי טוב, ומה היא טובתו מפני החיות ומפני הליסטים".

*

הבעל עגלה והנאמן שהיו יכולין לברוח ברחו. בספר המדות פחד חלק שני י': "מי שבורח מן הצרה הוא פקח". (ובודאי שצריך פקחות גדולה לברוח מנסיונות, וימאן... וינס... ויצא החוצה...).

*

אבל מחמת שהיה מעורב שם פול של משוגעים נעשו צדיקים משוגעים והתחילו להתקוטט זה עם זה, זה אמר בשבילך גולנו וזה אמר על ידך גולנו עד שהרגו זה את זה. רלוי"צ ז"ל היה מבאר את ההבדל בין הגולן הגדול שנעשה צדיק, לבין אלו ה'משוגענע צדיקים' שהם כשקיבלו הרהור תשובה התחילו להאשים אחד את השני "בשבילך גולנו" וכו', משא"כ הגולן הגדול מיד כשנעשה צדיק התחיל לזעוק על נפשו על שהרג כ"כ נפשות וגזל כ"כ, ולא חיפש להאשים אחרים. ואפשר להוסיף עוד שבה שהרגו זה את זה הא ראייה שמשוגעים הם ואין תשובתם כראוי כי אין לך שיענון גדול מזה. משא"כ הגולן הגדול היה שב בתשובה ומתחרט מאד וכו' וצעק אי על נפשי כזאת וכזאת עשיתי אהה תן לי תשובה.

*

אמר לו תשובתך היא רק שתלך אל העיר ותצעק ותתוודה, אני הוא שהכרזתי אז ועשיתי כמה גולנים והרגתי וגזלתי כמה נפשות זה היא תשובתך. התשובה והעונש הם

מעשה בחכם אחד קודם מותו קרא את בניו ומשפחתו וציווה אותם להשקות אילנות. בחי"מ תקמ"ג: כמה פעמים היה מדבר הרבה עמנו והזהיר אותנו מאד לקרב נפשות להשי"ת, להשתדל לדבר הרבה עם בני אדם כדי לעוררם ולהשיבם לקרבם להשי"ת, ורצונו היה אפילו לדבר עם בני העולם שיחות חולין בעסקי העולם, אולי יצמח ויתגלגל מזה דיבורים שיעוררו אותם להשי"ת. ואפילו אם לא יפעל כי אם תנועה בעלמא, שיכנס בהם איזה הרהור תשובה או התעוררות לפי שעה ג"כ טוב מאד, מכש"כ שיכול להיות שברבות הימים כשידבר עמם ויחזור וידבר אולי יזכה לעוררם באמת להשי"ת ולקרבם לעבודתו יתברך אשר אין דבר גדול מזה, כמובא בכל הספרים בפרט בזוהר הקדוש כמ"ש: "זכאה מאן דאחיד בידא דחייבא וכו' וקוב"ה משתבח ביה בכל עלמין". והוא ז"ל האריך לדבר עמנו כמה וכמה פעמים מזה וזירז אותנו לזה מאד בכמה מיני לשונות, וכמה פעמים היה מבזה אותנו בביונות על שאנו מתעצלים בזה, ופעם אחת קרא אותנו עצים יבשים, על שאין אנו מולידים נפשות שיתקרבו להשי"ת על ידינו.

ובחי"מ ש"ה: אמר לי כששאלתיו אם אדבר עם בני אדם, השיב לי שמוע"ס יא! שאלתיו: איך ווייס אבער ניט וואס יענעם גייט אפ'. השיב לי: 'דוא דארפסט ניט וויסן'. שאלתיו: 'וואס העלף איך אים?' השיב: 'וואס האט דאס צו דיר'. [- כן תשוח, שאלתיו אבל איני יודע מה עובר עלי, השיב לי אינך צריך לדעת. שאלתיו מה אני עוזר לו, השיב מה זה שייך אליך]. והבנתי כוונתו שרצונו לומר: 'דוא פועל'סט יא! [- אתה כן פועל]".

*

גם יש לכם רשות לעסוק בשאר פרנסות אבל בזה תשתדלו להשקות אילנות. מדנקט לשון פרנסות משמע שהעוסק בהפצת המעיינות ובהשקיית אילנות יש בה גם בכדי פרנסה (שמעתי ממשפיעי אנ"ש).

*

והיו אחיו נותנים לו סיפוק די פרנסתו והיו מספקין אותו כל כך עד שנשאר לו. לשון הפסוק (דברים טו ז' ח') כי יהיה כך אביון מאחד אחיך וכו' לא תאמין את לבבך ולא תקפון את ידיך מאחיק האביון כי פתח תפתח את ידך לו והעבט תעביטנו די מחסורו אשר יחסר לו. ודרשו חז"ל (כתובות סז): אשר יחסר לו - אפילו אם היה רגיל לסוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו גם זה נכלל ב'די מחסורו', ובשו"ע יו"ד רנ"א ס"ג: "וכן הנותן מתנות לאביו ולאמו והם צריכים להם הרי זה בכלל צדקה, ולא עוד אלא שצריך להקדימם לאחרים, ואפילו אינו בנו ולא אביו אלא קרובו צריך להקדימו לכל אדם ואחיו מאביו קודם לאחיו מאמו, ועניי ביתו

כשציוה הזקן את בניו אמר להם: הלא אתם רואים שיש לי כח להשתמש עם זה הספר בקדושה ואעפ"כ איני משתמש בו רק יש לי אמונה בהשי"ת גם אתם אל תשתמשו בו, אפילו אם ימצא אחד מכם שיוכל להשתמש

בו בקדושה אעפ"כ אל ישתמש בו רק יהיה לו אמונה בהשי"ת. אמרו חז"ל (ברכות י: פסחים נו.) שחזקיה המלך גנו את ספר הרפואות כי לא היה ליבם נכנע כי היו מתרפאים מיד, וע"כ גנוו כדי שיבקשו רחמים מהשי"ת להתרפאות. וכן כותב מוהרנ"ת בהקדמה של ספר המדות, שרבינו השיג כל הרפואות שבעולם, והיה לו מאתיים בוגי'ן על אות רפואה לבד, אך לא רצה למוסרם להעולם. ולכאורה אחד מהטעמים לזה עפ"י הנ"ל כדי שיבקשו רחמים.

*

והמדברים שיש ביניהם היו מפתים את נכד הזקן הנ"ל, באשר שיש לך בנות גדולות ואין לך לפרנסם ולהשיאם ע"כ השתמש בזה הספר. כל המסיתים למיניהם קשה להם לבא אל האדם ולומר לו סתם צא מבית המדרש ולך לעבוד, אלא הם באים תחילה בפרך – בפה רך, ומפתים ואומרים הרי אתה צריך "פרנסה" וכסף להשיא הילדים ע"כ צא מהישיבה לשוק העבודה וכו' ה"י.

*

והוא לא היה יודע שהם מפתים אותו וסבר שלבו מיעצו לזה. הבעל דבר כ"כ נכנס בלבבות אנשים ומבלבל אותם נגד ה' ותורתו, ולרוב הבלבול והחושך סוברים שלבו מיעצו לזה, דהיינו שזה עצה לטובתו בו בזמן שזהו עצת היצר ממש.

ומהי העצה לכל הבלבולים האלו? ונסע לאביו זקנו על קברו ושאל אותו: באשר שהנחת צוואה שלא להשתמש עם הספר רק שיהיה לנו אמונה בהשי"ת ועתה הלב מפתה אותי להשתמש בו. ענה אותו הזקן הנפטר הנ"ל: אע"פ שיש לך כח להשתמש בו בקדושה, מוטב שיהיה לך אמונה בהשי"ת ואל תשתמש בו והשי"ת יעזור לך! ועשה כן. רואים כאן כמה עניינים: א. גודל הענין של קברי צדיקים. ב. זה שהנפטר ענה לו מקברו על מה ששאל. וכן יש כאן תוספת לשון יותר מבלשונות הצוואה שהיו עד עכשיו, שהזקן סיים בברכה ואמר לו שהשי"ת יעזור לך.

*

וגזר המלך שישאל יתפללו בעדו. כתוב כי ביתי בית תפילה יקרא לכל העמים. פשטות הפסוק שכל הגויים באים להתפלל בביהמ"ק, אבל אפשר גם לרמוז הענין של 'הוי מתפלל בשלומה של מלכות', שעם ישראל ובפרט כשהם בגלות צריכים להתפלל גם בעד הגויים (וזה גם ענין הקרבת שבעים הפרים בחג הסוכות כידוע). וכן מצינו אצל פרעה שביקש מישראל 'העתירו בעדי', כי בסופו של דבר יודעים הגויים מי הם בניו של המקום, שהם מבקשים ממנו וממלא רצונם, אשרינו אשרינו.

במידה כנגד מידה; הוא הכריז בקול גדול בעיר שמי שרוצה מוונות יבא אליו, כן גם עכשיו הוצרך להכריז בעיר ולהתוודות, ועל אשר הרג כ"כ נפשות פסקו לו ג"כ הריגה ע"י תליה.

*

והלך החכם וקרא את כל בני משפחתו ואמר להם: הלא אתם רואים שהקיסר הוא אפיקורס גדול ועשה את כל המדינה אפיקורסים, וקצת ממשפחתנו עשה ג"כ אפיקורסים בכך נפרוש אל המדבר כדי שנשאר בהאמונה בהשי"ת. דברי חז"ל מלאים בחובת ההתבדלות מרשעים, בפרט בעת נסיון שאפשר ח"ו להיכשל ולהיגרר אחריהם צריך לברוח מהם ומהמונם. ולהיות צדיק לעצמו אין מספיק, רק צריך לקיים למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה', להדריכם בדרך הישר ולהבדילם משכנים וחברים רעים וכו'.

*

ועשה עיגול סביבותם שלא יוכל שום אחד להתקרב אליהם. בספה"מ (הרחקת הרשעים י"ט) נאה ומתקבל לקדושי ה' שיעשו מסך ומגן עד שממנו יברח כל איש מציק ורשע.

*

השיב לו שיש בינינו מדברים ואלו המדברים הולכים ועושים מחלוקת וכו' ועיי"נ נעשה מלחמה ועיי"נ נעשה רעידות הארץ. אפשר לרמוז בזה שע"י "המדברים" דהיינו בחינת לשה"ר ורכילות נגרם שנאת חנם ומחלוקת ומוזה יוצאים כל הצרות והחורבנות ה"י.

*

כשהמלך של השדים רצה להתקרב אליהם ולא היה יכול מחמת העיגול, ביקש להזקן שיניחנו ליכנס, אמר לו הזקן מאחר שאתה מבקש אניח אותך ליכנס. בשיחה"ר נ"ח מדבר רבינו מענין לחדש חידושים שצריך להיות נוקש ודופק על הפתח עד שיפתחו לו עיי"ש. ואפשר גם לרמוז על כל ענין בעבודת ה' שברבוי הפצרות ובקשות פועלים שפותחים לך הפתח ומניחים אותך ליכנס לתוך הקדושה.

*

אמר המלך להזקן איך אתה בא לישב על מקום שלנו אמר לו מפני מה הוא מקומך הוא מקום שלי. בליקו"מ י"ז: כי כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל ישראל כמו שאמרו בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית. ובליקו"מ תנינא נ"ו (עפ"י קיצור ליקו"מ) "מי שיש לו לב ישראלי כל המקומות של כל העולם הם שלו".

*

אמר לו אין אתה מתיירא ממני? השיב לו לאו, אמר לו אין אתה מתיירא? ופשט עצמו ונעשה גדול מאד עד השמים ורצה לבלעו, אמר הזקן אף על פי כן איני מתיירא כלל. הרשעים יודעים רק להפחיד ולאיים על יראי ה' וכל זה הוא רק רוח סערה של הרשעים הגדול בשעתו. אבל הצדיקים ותלמידיהם ויראי ה' צריכים לדעת שהדבר הראשון נגד הרשעים הוא "הכלל והעיקר שלא יתפחד כלל".

*

לקדושים אשר בארץ

חקר קברי צדיקים בא"י

שמואל מאיר חשין

כפר עכברה המצוי למרגלותיה של עיר הקודש צפת, יש בו הרבה מן המסתוריות והילת קדומים נסוך על הנופים המרהיבים הפרושים ממנו מזרחה ודרומה. בעיקר בולט אותו 'צוק עכברה' הידוע, בו חקוק שער מסויים אשר לפי הקבלה נטמנו שם כלי המקדש בסוף ימי הבית הראשון. באותו צוק גם מצויים כמה מערות קבורה בהם טמונים התנא רבי לויטס איש יבנה והאמוראים רבי סמא, רבי זריקא, מר עוקבא ורב אושעיא זעירא דמן חבריא.

במשך הדורות היו נוסעים שהעידו על ענינים נשגבים מבינתנו הקיימים במקום זה; כך מספרים על הרה"ק ר' יחזקאל משינאווא בנו של הדברי חיים מצאנז שכאשר עבר ליד צוק עכברה "ירד מהסוס ושהה שם כל היום בשדה הפתוח בתפילה בדביקות ובייחודים עילאיים" ולאחר מכן כשהגיע לצפת גילה לו רבי שמואל העליר רב העיר כי במקום שהתעכב שם טמונים כלי המקדש וצנצנת זהב מלאה באפר פרה אדומה של משה רבינו. כמו כן יש מזכירים (ר' יצחק אלפרא) כי שם נמצא הבור של יוסף הצדיק. (אמנם ראה בספר אדמת קודש שדחה שמועה זו ומעלה שמדובר בבור בו הסתתר בעל ספר יוסיפון בזמן החורבן).

מסתבר שחלק גדול מבין הקוראים כבר מכירים את המסלול המוליך מטבורו של הכפר לעבר קבר אדמון ועקביא בן מהללאל כשבדרך נכנסים גם למבנה שעל קבר רבי ינאי הנמצא סמוך יותר לכפר. מדובר במסלול העובר דרך פלגי מים ומעיינות המפכים בעמקים התלולים שבין ההרים הנישאים.

מסתורין בעכברה

הכפר ישתרע גן גדול מעצי אתרוגים ושאר מיני פירות ובאמצע הגן נמצא קברו של ר' ינאי... אדמת הכפר פוריה מאד ואנשי עיר הקודש ילכו בכל חג הפסח ביום ב' דחזה"מ על קבריהם". בשערי ירושלים (שנת תר"י) כותב "ולפני המערה מעיין מים חיים אשר כעת נשחת. גם בו גן נחמד מלא עצי פרי הדר, אתרוגים טובים מאד". גם במסעות משה (שנת תרפ"ד), "ולפני המערה מעיין, ואין אדם יכול לכנוס". וכן עוד ספרים שבכולם חוזרים כמעט אותם תיאורים.

אך גולת הכותרת שזכינו לה בכל הנוגע לקבר זה, היא עדותו הברורה של הארזי"ל כפי שבאו בכתובים ע"י תלמידו רבי חיים וויטאל, הן על הזיהוי והתיאור המדויק של המקום, והן על קדושת המקום כאשר רבי ינאי עצמו דיבר עם הארזי"ל אודות תלמידו מהרח"ו כדלהלן. את מקום הקבר מתאר מהרח"ו כך (שער הגלגולים ל"ז): "לדרום צפת ת"ו בכפר עכברא, שם מערה אחת בתוך הפרדסים, ויוצא מפתחה מעיין מים להשקות הפרדסים, ופתחה צר מאד, תכנס לתוכה ולצד המזרח קבור שם ר' ינאי לבדו, ולא ככתוב בספר היחוס שקבורים שם ג' ר' דוסתאי ור' נהוראי".

ובספר החזיונות (ד') כותב דברים נוראים אלו: "ביום ראשון של חול מועד של פסח הלכתי עמו לכפר אחד הנקרא עכברא ושם נכנסו במערת ר' ינאי בתוך הפרדס, שיוצא מעיין אחד מפתח המערה עצמה, ופתחה צר עד מאד. ואמר לי כי אין קבור שם רק ר' ינאי לבדו, אך ר' דוסתאי ור' נהוראי ככתוב בס' ייחוס הצדיקים אינן קבורים שם. ושם הדביק נפשו בנפש ר' ינאי, ובכלל דבריו אמר לו ר' ינאי, אני הוא ר' ינאי בעל הציון הזה.

קברו של התנא רבי ינאי ידוע עוד מזמן הראשונים וישנם עדויות כי מאז ומעולם השתטחו הנוסעים במקום הקדוש הזה, חלקם מתארים את המקום כל אחד מזווית אחרת, וחלקם מסתפקים באזכור הקבר הנמצא בעכברה ותו לא. ונציין כמה מהם (הנחוצים לצורך זיהוי המקום):

תלמיד הרמב"ן משנת ה"א ס': "הלכנו לעכברה, שם ר' נהוראי ור' יוסי [ינאי] דוסתאי בתוך הגנות, והמים עוברים ביניהם כרוחב שני טפחים". כמו"כ מזכיר זאת רבינו אשתורי הפרחי בעל 'כפתור ופרח' משנת ה"א פ"ב ומציין כי המערה נמצאת בדרומה של עכברה עצמה.

וכך מתאר רבי משה באסולה שהשתטח במקום בשנת רפ"א לערך: "הייתי בעכברא, שם ר' ינאי ושני בניו ר' דוסתאי ור' נהוראי, והם במערה בפרדס, ולפני המערה מעין מים טובים, והמערה נפלה ואין אדם יכול ליכנס בה. והפרדס ההוא נאה מאד, כולו פרישים ולימונים, והוא הנזכר במועד קטן. ולמעלה בכפר בית הכנסת חרב, יש עדיין משני כתלים גבוהים ג' אמות מאבנים גדולות, ועשהו רשב"י".

הרמ"ק הקדוש גם היה כאן בעת עריכתו את ה"גירושין" עם תלמידיו, [- היה יוצא חוץ לעיר עם תלמידיו כ'גלות'] והוא מתאר: "נכנסנו מקצת החברים תוך המערה והתפללנו תפילה קצרה, ויצאנו השדה אל הסלעים להתגרש".

בידי משה (שנת תקכ"ט): "מתחת לכפר קבורים ר' ינאי וכו' במערה בתוך גן יפה". בגבעת שאול (שנת תרנ"ג): "הכפר עומד באמצע ההר בשיפולו, ומתחת

הסביר כיצד נעשה מעיין נובע מים חיים "נכסי דנייד" ונודד למרחק).

וזה לשונו בספר החדש: "תיאור עולי הרגל מראה על ציון בתוך מערה נפולה, אך כוז שניתן להיכנס לתוכה בדוחק,

ממנה יוצאים מים, כנראה מי גשמים שחלחלו דרך התקרה, וקרוב אליה ישנו מעיין שהיה שופע בעבר ומימיו היו הולכים לכיוון המערה ומשם יורדים אל הנחל, אך מאוחר יותר נתדלדל. כמו"כ מלשונו של ר"ח ויטאל 'לבדו' ברור שישנם כמה כוכים במערה ולכן טעו וציינו שבניו קבורים עמו. תיאור זה נמצא כיום ליד עין צאלח הנובע קמעה, ולידו [במרחק של 20 מטר] המערה שנפלה, והסלעים הגדולים שהם שברי המערה התגלגלו מעט לוואדי. [שינוי תואי זרימות המים מהמעייין לוואדי הינו מחמת השימוש

במעיינות ושאיבתם]. הכוכים [קברי השוקת] נותרו ללא גג המערה וחלקם נמצאים בצד מזרח לעומת שאר חלקי המערה הנפולה בתיאורו של ר"ח ויטאל [ויתכן שהם היו בסמוך למערה ולא בתוכה]. וכנראה ישנם עדיין כמה קבורים מתחתיה, וחלק ממנה נשאר פתוח במקצת. גם תיאור שדה עצי הפרי מתאים במדויק לציון זה" (כאן השמטתי כמה שורות שאינן חשובות לעניינו). והוא ממשיך במאמר המוסגר "כיום מצויין בטעות קברו למטה בואדי, בסלע גדול שיוצא ממנו קילוח דק של מים נובעים, אך מעולם לא היתה שם מערה כזו שיכולה ליפול או שניתן להכנס אליה, גם באיזור זה שהוא למטה בואדי אין גידול עצי פרי".

לפני שננסה לבדוק את שאר הראיות וההוכחות, נתעכב על כך שלטענתו פירוש דברי רבי משה באסולה "המערה נפלה" היא מערה שנפלה והתבקעה לסלעים גדולים שהתפורו לכל עבר. הנה מי שיעיין

היטב בדברי רבי משה יראה שממש לא שייך לומר כך, היות והוא מתאר מערה שנפלה כבר ואין אדם יכול להכנס בה! ואילו הסלעים הללו אינם יכולים בשום אופן לענות על ההגדרה "מערה שאין אדם יכול להכנס בה" משום שלא קיימת שם שום מערה. (אמנם מתחת לסלע אחד ישנו חלל רחב מאד עם פתח כאולם, ושם נבנו שלשה מצבות ע"י אנשיו של הרב ישראל מאיר גבאי, אולם זה פשוט שלא שייך כלל ליישבו עם לשונו של רבי משה ובוודאי לא עם לשון מהרח"ו שפתחה צר עד מאד).

אלא פשוט וברור כי "המערה שנפלה" הכוונה כפי שכל אחד מאתנו היה מפרש בעצמו, מערה שהתמוטטה אל תוכה עד שאי אפשר להכנס אליה, (אמנם כנראה מדברי הרמ"ק ומהרח"ו אפשר בקושי להכנס קצת לתוך המערה), וזה בדיוק מה שראו במקום עד שנבנה הבנין ע"י קדמונו. חשוב להוסיף כי רבי משה באסולה הוא היחיד שכותב שמדובר

ודע כי בה אמר השי"ת לך ואמרת אל האיש הזה 'חיים' הבא עמך שישמור עצמו מן הרכילות ומן לשון הרע ומן שיחה בטילה ויהיה שפל רוח מאד ואני אהיה עמו בכל

מקום!!!!

כל קורא נמוחה יסכם כך: בתחתית ההר שבו מצוי החלק העתיק של כפר עכברה (דהיינו החורבות בהר ממול הכפר של היום, שביניהם מצויים גם שרידי ביהכ"נ העתיק של רשב"י), בתוך פרדס של פירות הדר, קיימת מערה שפתחה צר עד מאד ('נפלה' מופיע רק אצל רבי משה באסולה וראה להלן), ובכל זאת יכולים מקצת אנשים להכנס בקושי בפתח המערה. ממש מפתח המערה עצמה נובע מעיין מים חיים המושקה את האילנות שבסביבה, רוחב הילוך המים הם כ-2 טפחים בלבד.

מי שמכיר את המקום מקרוב כיום הזה, רואה את המעיין הקטן המפכה בכל עונות השנה, קיץ וחורף לא ישובת, והוא יוצא ממש למרגלות המבנה שנבנה במקום ע"י ארגון קדמונו, בדיוק מפתח המערה שהיתה שם מקדם (כפי עדות הזקנים בהם הרה"ח רנד"ש שזוכר את פתח המערה וכדלהלן), כמו כן האדמה פוריה וגדלים בה עצי פרי שונים (אמנם לא אתרוגים, ומסתבר שבעבר גדלו כאן גם אתרוגים) ואם כן המקום עונה לכל ההגדרות שהגדירו אותו כל הנוסעים השונים, עד שנראה כי אין כלל ספק בדבר. כמו כן ידוע ללא עוררין כי המסורת העתיקה של יהודי צפת הצביעה בדיוק על מקום זה, וחיים עמנו זקני אנ"ש שזוכרים כי ר' בערל זילברמן שקיבל מר' הערשל שמש הוא זה שהוביל את

המתפללים לנקודה זו והראה את המעיין הנובע מפתח המערה. *

אולם בספר החדש "מקומות הקדושים וקברי צדיקים בגליל" יצא לערער על המסורת הקדומה, והוא קובע לו מיקום חדש, ברכס ההר המצוי ממול המבנה הקיים, שם נמצאים מספר כוכים המכונים "קברי שוקת" החקוקים על גבי סלעים ענקיים הפזורים על ההר, כשמחבר הספר מחליט שמדובר במערת קבורה שהתמוטטה והתגלגלה במורד ההר ולדבריו חלק מהנקברים בה טמונים כנראה מתחת לסלעי הענק... (והפלא ופלא, הכוכים נותרו תחת כיפת השמים, כשהם שלמים בצורה ישרה ממש כמו בעת הקבורה ואפילו לא קיבלו הטיה כל שהיא...). לדבריו, מעיין הנובע בוואדי הסמוך במרחק של 20 מטר מהמקום, הוא המעיין שיצא פעם מפתח המערה ומחמת שאיבת מי המעיין הוא שינה את מקומו וירד למטה... (אך לא

הבנין שנבנה ע"י קדמונו

הכוכים על גבי הסלעים

כפי שהוא עצמו מביא במקומות אחרים בספרו שסוגי עצים וכדו' אינם הוכחה גדולה וחד משמעית.

גם עצם הקביעה של המערה החדשה בהר השני השוכן ממול לעכברה העתיקה, אינה מתאימה לתיאור הנוסעים שהקבר נמצא מתחת לכפר ולא בהר ממול.

ונציין עוד כמה נקודות מתוך דבריו בקיצור, והמבין יבין: "מערה נפולה, אך כזו שניתן להיכנס לתוכה בדוחק" והוא עצמו בהמשך דבריו סותר עצמו וכותב כי מדובר בכלל בסלעים גדולים ואין שום אפשרות "להכנס לתוכה בדוחק". "כנראה מי גשמים שחלחלו דרך התקרה וקרוב אליה מעיין וכו'" – והרי אצל כל הנוסעים ובפרט מהרח"ו מפורש כי מדובר ב"מעיין" ויש שכתבו "מים חיים" הנובע מפתח המערה עצמה, לא מים המחלחלים מהתקרה ולא מי מעיין סמוך. ואידך זיל גמור ואכמ"ל.

אי לכך אנו נאלצים לקבוע ללא כל ספק כי הערעור על המקום שבו נבנה הבנין של קדמונו אין לו שום אחיזה, המסורת הרצופה של יהודי צפת היתה על מקום זה, וכבר כתבנו פעם כי במיוחד בעיר צפת ישנה חשיבות יתירה למסורת שבעל פה, שכן ממנה לא פסק היישוב היהודי הרצוף מתקופת האריז"ל ועד לימינו אנו, במשך כל הדורות היו "שמישים" ספרדים ואשכנזים, כמו ר' הערשל שמש, ור' בערל זילברמן, שקיבלו מה"שמישים" בדורות שלפניהם, והם הראו למבקרים את מקום הציונים. עוד זכינו שזקני ירושלים, בהם ר' שלום גפנר ז"ל ושיבדלחט"א רנד"ש ור' נח שטרנפלד ועוד, קיבלו מהם את מה שמקובל מדור דור. מה גם שדווקא קברו של רבי ינאי היה אבן שואבת מאז ומתמיד, ומידי שנה בשנה בחול המועד פסח היו יוצאים יהודי צפת להשתטח על הציון הזה, (כפי שרואים אצל מהרח"ו וכפי שכתוב מפורשות בגבעת שאול), ואם כך קשה לקבל את ההשערה כאילו טעות נפלה בשלב כלשהוא.

בשולי הדברים הנני להבהיר כי העליתי את הדברים לאור שיטתו של הספר החדש כפי שהיא מוצגת בספר, אם כי יתכן שהיו לו עוד נימוקים והוכחות שלא הובאו בספר. עוד הנני בזה להתנצל כי מדובר כאן בגליון "שיחת חברים" בלבד (כלשון הכותרת של הגליון) וכשמו כן הוא, שחתי רק את אשר על לבבי, ולכן לא טרחתי לאתר את כותב הספר ולבקש את תגובתו.

אפריון נמטייה ליד"ג האברך ברוך הכשרון ר' שלום פוקס הי"ו שהאיר את עיני במאמר זה.

במערה ש'נפלה', אצל כל הנוסעים האחרים אין שום רמז לזה, ואדרבה משמע מדבריהם שמדובר במערה קטנה או סתומה עם פתח צר. אולי יש לשער כי בזמנו של רבי משה (כחמישים שנה לפני מהרח"ו) היו במקום סימנים של מפולת ומאוחר יותר נעלמו ונשאר רק הנקיק הקטן כפי שמשמע מדברי מהרח"ו ושאר הנוסעים.

וכך התבטא בפני הר"ח רנד"ש שליט"א המצוי בנכבי הענין וזוכר את המקום במדויק: "חבל שכאשר בנו את המבנה כיסו את פתח המערה, אין לי ספק כי אילו ראה הרב הרצברג את המערה המקורית לפני הבנין של קדמונו, לא היה מסתפק כלל בדבר!!!"

לדברי רנד"ד ועוד אנשים הזוכרים את המקום (הרב ליכטנשטיין מ'קדמונו' ועוד) נביעת המים בקעה מתחת לסלע נמוך כעין איצטבא, מעליו היה אפשר לעמוד למרגלות קיר הסלע הגדול, שם היה נקיק, כעין בקע ופתח מערה סתומה שנכנס לתוך הסלע, בין דופניו גדל לו עץ והיו צריכים לעבור אותו ולהדחף כדי להכנס לחלק הפנימי הקטן של הנקיק שדמה מאד למערה ממש (אך היה ללא תקרה), בנקיק הזה היו 3 כיוונים, מזרח מזמין צפון ממול ומערב משמאל (וכאמור לדברי מהרח"ו רבי ינאי עצמו קבור בצד מזרח). מי המעיין, בדרכם לוואדי השקו כמובן את העצים הנהדרים הגדלים עד היום במקום. מעיין זה קיים עד עצם היום הזה, והוא נובע מתחת לבנין של קדמונו, וכאמור מקורו הוא ממש בפתח המערה כדברי

מהרח"ו ממש.

הדברים גם מתאימים להפליא לתיאור "כת"י מוסקבה" שמובא בספר החדש הנ"ל (ולא הצלחתי למצוא את המקור וגם לא מופיע ברשימת הספרים שבסוף הספר) וזה לשונו: "עכברא, סמוך לכפר, בתוך פרדס נאה, במערה סגורה – קבר ר' ינאי ור' דוסתאי ז"ל ובניו. ובתוך המערה יוצא מעיין גשם, מים חיים נוזלים מתוקים מדבש ונופת צופים, ואילנות נאים עושים פרי לרוב על המעיין ההוא מגשם".

גם טענתו כי במיקום החדש קיימים מספר עצי פרי של פירות הדר ואילו במקום של קדמונו אין עצים כאלו. הנה זה פשוט כי קשה לקבוע דברים על פי צמחים בפרט בהפרש של למעלה מארבע מאות שנה, אולם בבדיקה שערכתי, סוג האדמה ואופי הצמחיה בב' המקומות שוה, בפרט שמדובר בהפרש של כמה עשרות מטרים בלבד, וכמדומני שאין צריך להיות אגרונום בכדי להבין כי עצי הפרי הגדלים במיקום החדש יתכן מאוד וגדלו בעבר גם בהר הנמצא ממול בעל אותו מרקם וסוג השקאה. אולם גם אם אין הדבר כך עדיין אין בכך הוכחה של ממש

המעיין היוצא מפתח מערת רבי ינאי לפי המסורת

הסלעים שהתגלגלו מהמערה שנפלה לשיטת הספר החדש

חידושים וביאורים בתורה הזמנית

תורה ב' - "ימי חנוכה" (המשך)

הר"ר יהודה צבי צוקר
חבורת "עסק התורה"

ביאורים וחידושים בתורה ב' "ימי חנוכה" ונכלל כאן דברים נפלאים מגודל מעלת לימוד ספרי ליקוטי הלכות (לרגל התחלת כרך ה' בסדר הדף היומי)

סימוכין הקשורים לענייני התורה דילן - ימי חנוכה. דהנה בנחמיה י"ב מתחיל הענין בפסוק כ"ז: "ובחנוכת חומות ירושלים בקשו וגו', לעשות חנוכה ושמחה ובתודות ובשיר" וגו'. [א"ה דו"ק בכל תיבה לענייני התורה הזאת] ובהמשך בפסוק ל"א: "ואעמידה שתי תודות גדולות ותהלוכות לימין" וגו'. ואיתא על כך בירושלמי סנהדרין פ"א ה"ג: "ואעמידה שתי תודות וכו', ותהלוכות א"ר שמואל בר יודן מה כתיב 'מהלכות' ולא תהלוכות, ופירש בפני משה כלומר דמה היה לו לכתוב מהלכות ולא תהלוכות כדכתיב "וכו' עיי"ש, ודו"ק בדברי חכמים וחידותם.

ובהמשך בנחמיה שם בפסוק ל"ח: "והתודה השנית ההולכת" [א"ה דו"ק בלשון זה, כי הלא לא מדובר בבהמה היכולה להלך אלא מדובר בלחמי תודה הנישאים בידי המוליכים אותן, ובכל זאת בלשון הכתוב והגמ' נקראים הם בעצמן בשם הולכים - וכקושיית הירושלמי הנ"ל].

ד. **ופלא הדבר** (אחר החיפוש בקונקורדנציה על התנ"ך) - שבכל התנ"ך כולו לא נמצאת תיבת "חנוכה" אלא רק כאן בפסוק הנ"ל, עד שבאמת אמרו על כך חז"ל בפסיקתא רבתי (פיסקא ב') [הובאה שם בנחמיה ב"אוצר המדרשים], שמרמז הכתוב כאן על חג החנוכה של חנוכת בית חשמונאי.

וכדאי להעתיק את כל הפסיקתא ולראות שיש בדבריה עוד כו"כ סימוכין ושיוכחו לענייני התורה דילן - ימי חנוכה. [א"ה: הסוגריים המרובעות דלהלן הינם ביאורים קצרים של בעל המלקט את "אוצר המדרשים" - בדברי הפסיקתא] וזה לשון חז"ל הקדושים שם: "ובחנוכת חומת ירושלים [והיכן מצינו עוד חנוכה הא למדנו ש] שבע חנוכות הם; חנוכת ברייתו של עולם דכתיב 'ויכולו השמים' ואין ויכולו אלא לשון חנוכה דכתיב 'ותכל כל עבודת'. חנוכת משה דכתיב 'ויהי ביום כלות משה להקים'. וחנוכת הבית דכתיב 'מזמור שיר חנוכת הבית לדוד'. וחנוכת בית שני שנאמר 'והקריבו לחנוכת בית אלקא וגו'. וחנוכת החומה שנאמר 'ובחנוכת חומת ירושלים'. וזו של עכשיו [בחנוכה] של בית חשמונאי. וחנוכת העולם הבא שאף היא יש בה נרות כדכתיב 'והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתיים וגו' עכ"ל. (ושם בהמשך באוצר המדרשים מובא מיד בסמוך המדרש דלהלן על כל הקרבות בטלח חוץ מקרבן תודה עיי"ש).

ואידי דאייטנין לחפש בקונקורדנציה מוצאתי עוד סימוכין לעניינינו, בענין לשון רבינו שכתב כמה פעמים "תהלוכות" הדמים, וראיתי שגם תיבת "תהלוכות" נמצאת בכל התנ"ך פעם אחת ויחידה - והיא שם בנחמיה בפסוק הנ"ל "שתי תודות גדולות ותהלוכות לימין".

היכן מכונה התודה בשם הלכה?

א. בסעיף ב' איתא: ובשביל זה מכונה התודה בשם הלכה, והנה, מלשון רביה"ק מובן שכוונתו הק' היא, שכבר מצינו מקדמת דנא [בפסוקים או בחז"ל] שקרבן התודה מכונה בשם הלכה. ובהעתקת מוהרנ"ת את הדברים בכמה מקומות בליקו"ה איתא: "נקראת" התודה בשם הלכה, (ראה בתחילת הל' פסח ד' לפני סעיף א', פריקה ומעינה ד' ס"י, ועוד מקומות).

ושמעתי מכבר מחברים מאנ"ש, שחיפשו המקור לכך ובינתיים לא נמצא.

אך שמעתי מהרה"ח ר' נתן דוד שפירא שליט"א שאולי כוונת רביה"ק על דברי הגמ' (בשבועות ט"ו ע"ב) בענין המשנה "אין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא וכו' ובשתי תודות ובשיר", ובלשון הגמ' "שתי תודות מהלכות" עיי"ש.

ואכן אחרי העיון שם, נמצאו כמה וכמה סימוכין שזה המקור לדברי רביה"ק, וכבר הרציתי הדברים לפני מרא דתרי תלמודי ומפרשיהם ה"ה הגאון הגדול ר' יהושע הכהן שליט"א והסכים שאין מקור קרוב יותר לכך בכל הש"ס מהגמ' הנ"ל - לכנות קרבן התודה בשם הלכה, ושאכן כוונת רבינו סובבת על לשון הגמ' הנ"ל.

ב. ובכן נבוא בס"ד לפירוט הדברים: המשנה והגמ' שם בשבועות מבארת דין [הנלמד מספר נחמיה פרק י"ב] שבכדי להוסיף ולהרחיב את שטח קדושת ירושלים צריך כמה וכמה ענינים; הסכמת מלך ונביא ואורים ותומים וסנהדרין של שבעים, ושתי תודות ובשיר. והעיקר לעניינינו שהיו עושים תהלוכה שבראשה הוליכו שתי לחמי תודה גדולים מחמץ, ואחריהם הלכו בית דין וכו', ואותם תודות נקראות בגמ' "תודות מהלכות". והנה כאן מצינו שהתודה מכונה בשם הליכה - הלכה, ובפרט לפי המבואר על תורה זו בדברי קדשו של מוהרנ"ת (הלכות פריקה ומעינה ד') שעיקר שלימות ההלכה שיזכה על ידה להלך בה להתקרב להש"י בבחינת 'הליכות עולם לו', (עיי"ש נפלאות בסעיפים י"ב, כ"ט). נמצא לפי"ז יפה נדרשת לשון הליכה לענין ההלכה. ועיין עוד שם בגמ' הכי קאמר בי"ד מהלכין (א"ה: בהלכה) ושתי תודות מהלכות וכל ישראל אחריהן (ה"ג הגר"א) כיצד 'מהלכות' זו כנגד זו, או זו אחרי זו.

[וראה שם בתוד"ה דקדשה, רמז נפלא בלשונם הק' שכתבו: וי"ל דמכיון שהלכה התודה כל שהוא היא לה יוצא במקום שמהלכת] ובענין כינוי ההלכה בשם 'הליכה' (בבחי' הליכות עולם) יתבאר עוד לקמן בעז"ה בסעיפים ו'- ז' בהרחבה.

ג. ובהתבוננות בפנים בספר נחמיה, ובילקוט שמעוני שם, ובגמ' שבועות שם, נמצא עוד כמה וכמה

שמדברים אלו נראה בעליל, שזה עיקר מטרת לימוד תורת אמת מפיו של הרב האמת לזכות לצאת מזולל ולזכות להלך בהליכות עולם עדי נגיע לכל יקר ושעשוע עוה"ב, ולכן גם כשזוכין ללימוד ההלכות בשו"ע ופוסקים

ולחדש בהם כפשוטו, (כמבואר כאן מלשון התפלה בליקוטי תפלות),

ושלך צריך להתייגע מאד, כי **"בוודאי אי אפשר לזכות להלכות כי אם ע"י יגיעה גדולה כי צריכין לטרוח הרבה לברר וללבן כל הקושיות לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא"** (פסח ד' ס"ג) עד שזוכין "לפסקי הלכות שהם עיקר תיקון חטא אדה"ר והם כלל כל התיקונים של כל החטאים כמו ששמעתי מרבינו ז"ל" (שם), (ועיין עוד נט"ו י"ג, אודות העבודה של ביורו ההלכה והבנתה על מכוונה עד לפסק ההלכה). וכבר ידועים דברי רביז"ל בשיחות הר"ן כ"ט שהזהיר על לימוד הפוסקים ביותר מכל הלימודים (ודו"ק היטב בהעתקת הדברים בליקוטי עצות ערך תלמוד תורה אות פ').

ואמנם אידי דאירינן בענין לזכות לחדש בהלכה צריך להזהר מאד לכוון בזה לש"ש למען האמת ומתוך יגיעה להגיע לפסק, שאז ממילא יגיעו ויתחדשו להלומד החידושים בהלכה, כדרכה של תורה, [ודו"ק בלשון רבינו בתורה כ"א בסעיף ח' שלימוד מבורר בהבנה מכנים ומוליד מקיפין ומביא ממילא חידושים] אך צריך להזהר מ"התאווה של הלומדים להמציא דין חדש או איזה הנהגה חדשה וכוונתם אינה על האמת לאמיתו" (חיי"מ קצ"ד. וראה על כך את דברי ר' שמואל שפירא זצ"ל בספר ושמאל בקוראי שמו מכתב כ"ט). אך כשזוכין לתורת אמת היתה בפיהו, ומחברים אמת ליעקב בחדש [הלכות] לאברהם, (וראה ליקו"ת תו"ג). בודאי כשנתחדש הלכה נתחדש שכל וידעה בידיעת "ה' עימו", שעל ידה זוכין להיות סמוך להש"י שזה כל שעשוע עוה"ב. (ועיין היטב בליקו"ת ת"ת ה"ג ס"ב בביאור לימוד חז"ל מתיבות "ה' עימו" שהלכה כמותו – וצרפו לכאן).

ז. אך גם כשזוכין לזה, עדיין אין זה שלימות החידושים ופסק ההלכה, והעיקר הוא להמשיך ולילך מחיל אל חיל להגיע לעיקר החידושים בהלכה, בדרך הליקוטי הלכות "לבאר ולחדש בכל הלכה והלכה מכל הד' חלקי שו"ע בדרך חכמה ומוסר השכל ועצות נפלאות ונוראות והתחזקות עצום ונשגב עד אין סוף ואין תכלית שיתחזק כל אדם להתקרב להשי"ת מכל מקום שהוא יהיה מי שיהיה" (מתוך לשון שער הליקו"ה) "כי זה ידוע שכל התורה וכל הדינים וההלכות שבכל חלקי התורה מכולם צריכים להוציא עצות ודרכים ורמזים להתקרב אליו ית' באמת" (הקדמת הליקו"ה, ועיין שם שו"ע העסק בליקו"ה יפתח שער לכ"א לזכות ג"כ ללמוד בשיטה זו, ולהוציא לעצמו משפטי הנהגות ישירות מכל לימודיו. ועי' פל"ח תורה ס"א ס"ח). וכמו דאיתא בליקו"ה בה"פ ה' י"ט לענין "בקי בהלכה" של תורה ו' (ששם פירושו הפשוט הוא, בקי בהליכה) "ועיקר הלכות של התורה הם בחי' בקי בהלכה הנ"ל, שעיי"ז זוכין לילך בדרכי התשובה ולקיים את כל דברי התורה, כי לא המדרש הוא העיקר ... וזה בחי' מעלת לימוד הפוסקים, כי הכל בשביל בקיאות בהלכה הנ"ל... כי זה עיקר שלימות ותכלית של כל הלכות התורה, כי לא המדרש עיקר וכנ"ל. (ועיי"ש היטב בכל הסעיף, והבן היטב לעניינו).

ואכן מבואר מתוך לשון מוהר"ג על התורה הזו בהלכות "פריקה וטענה" ד' י"ב, שעיקר כוונת רבינו בלזכות "לחדש" בהלכה, הוא על דרך חידושי הליקוטי הלכות – גן העדן ושעשוע העולם הבא של הש"י בעצמו כביכול, (כנודע משיחתו הק') שכך כתב שם... "גדיל ההודאה יותר ויחדש הלכות יותר בחי' 'הליכות עולם לו', שיזכה למצוא ע"י ההלכות דרך והילוך להתקרב להשי"ת מכל מה שעושר עליו". ושם בסעיף כ"ט כתב: "ועל כן נקראים ההלכות 'הליכות עולם', כי עיקר שלימות ההלכה שיזכה על ידה לילך בה להתקרב להשי"ת לעבודתו, בחי' 'הליכות עולם' שיזכה להישאר על עמדו בקדושה לעולם ועד.

ובהמשך שם בפסוק מ' נאמר שבסיום התהלוכה עם התודות המהלכות הגיעו לביהמ"ק ואז "ותעמודנה שתי התודות" ועל כך מביא בליקו"ש (שם בנחמיה) את המאחז"ל (המובא בדברי רבינו בסעיף א', בשם ויקרא רבה בשתי מקומות, אמנם המקור לילקו"ש הוא מדרש שוחר טוב תהלים פרק נ"ו): "ותעמודנה שתי התודות וכו' תודת התפלה ותודת הקרבן, א"ר פנחס בשם ר' לוי כל התפלות בטלות לעתיד לבא והתודה אינה בטילה, וכל הקרבנות בטילות לעתיד לבא והתודה אינה בטילה, שנאמר אשלם תודות לך". (א"ה, עיין פרפראות על תורה זו סק"ה). והנה הילקו"ש הביא זאת לאחר שהעתיק לפני כן בסמוך ממש את כל הגמ' הנ"ל בשבועות, אודות התודות המהלכות. סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר – ודו"ק.

ה. ולסיים ענין זה – (למצוא המקור לכך שהתודה מכונה בשם הלכה, הקשור לכללות דברי רבינו בתורה זו): מעניין להתבונן שם בשבועות בסוגיא בלשון חז"ל הקדושים: "ת"ר שיר של תודה בכנורות ונבלים" וכו', ופרש"י: "ומהו שיר של תודה מזמור לתודה" עכ"ל, וסוד מזמור זה [בתוכנו וצירופיו ומספר תיבותיו ואותיותיו] מבואר כמה פעמים בתורה זו. ובהמשך הגמ' מובא שהיו אומרים בתהלוכה הנ"ל גם "מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו ה' מה רבו צרי" וכו'. והבן היטב לקשר הענין לליקו"ה כלאי בהמה ד' סעיף ו' בענין מזמור זה, המלמדנו עצות נוראות ונפלאות ע"פ התורה הזאת, וע"פ התורה בצר הרחבת ל"י.

אך עוד רגע קט ניקח להיכנס אל בית היין ולטעום "מיין המשמח יין המזמור בענביו מששת ימי בראשית ה"ה הלכות הודאה ו' שהיא ממש טעם הגן עדן העליון" (לשון "מכתבי שמואל" לר' שמואל הורביץ זצ"ל מכתב ס"ח – הובא בספר "תודה" לירדינו עוז' יוסף הכהן סוקר הי"ו) ולראות נפלאות בענין שהבאנו לעיל בסעיף ב', מהגמ' שהתודה המהלכת היתה לחמי חמץ של קרבן התודה – שמבואר נפלאות בליקו"ה שם בסעיפים ד' י"ג שלחמי חמץ שבתודה "זהו נפלאות נוראות הקרבן תודה שהיא משונה מכל הקרבנות שאסור בהם חמץ", ועניינם הוא תכלית שלימות התודה וההודאה על העוונות שיתהפכו לעתיד לזכויות, ושלכן כל הקרבנות בטליו לעתיד חוץ מקרבן תודה שנפלאותיו הם הלחמי חמץ, המרמז על "ביום ההוא יבוקש עוון ישראל ואיננו" כי הכל יתהפך לטובה. [ועיין שם היטב בסעיף ד' עד י"ג ותראה שמוהר"ג מבאר באריכות את ענין מזמור ק"ז, וגם שולח שם כו"כ פעמים לעיין בתורה ב' ימי חנוכה", ובהלכותיה כלאי בהמה ד', פריקה וטענה ד', ואחר העיון שם תחזור ותעיין על התורה דילן בהלכות שותפים בקרקע ב' ס"ה בענין לחמי תודה מחמץ ומצה, ובסוף הל' בציעת הפת ב' בענין לחמי התודה, והבן היטב].

ו. והנה, מכל הדברים והאמת הנ"ל נמצאנו למדים, שהתודה נקראת ומכונה בשם הליכה דייקא, המלמדנו לענין ההלכות שזוכין ללמוד וכו'.

איברא שצריך להבין באמת מה מרמז הענין לעובדא ולמעשה. וכבר מצאנו זאת בחז"ל הק' במאמר (שמביא רבינו בסעיף ב') שתקנו לאמרו כל יום בתפלת שחרית לפני עלינו לשבח [ע"מ להסמך ההלכה להתודה וההודאה של עלינו לשבח – כמבואר בהלכות פריקה וטענה ד' סעיף כ'] "כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא [זוכה כבר בעוה"ז להשתעשע בשעשוע עוה"ב] בן העוה"ב שנאמר 'הליכות עולם לו וכו'', וכן מבואר כאן בתורה בסעיף ג' בענין אסא חלה את רגליו שההלכות הם קיום הרגליו בתהלוכותם, ובליקו"ה (על התורה) נשא"כ א' ס"א איתא: כי גם עקירת רגליו של הכהן להליכה... כי ההליכה הוא בחי' הלכות כי ע"ש זה נקראים הלכות ע"ש ההליכה כמו שכתוב שם, עכ"ל"ק. וגם לקמן בסעיף ד' "הרב מורה [הליכה ב] דרך ישר לתלמידיו בתורתו",

– ואי"ה עוד חזון למועד לבאר ענין זה בהרחבה עפ"י תילי תילין של ליקו"ה].

ט. והנה, איתא בהקדמת הספה"ק עין חיים בענין נשגבות מעלת סתרי תורה לעומת פשטיה בזה"ל: "וכמו שאמר הכתוב ואהיה אצלו אמן הנדרש לחז"ל על בריאת העולם שהיה מביט בתורה ובורא עולמות ואין ספק כי לא כמעשה אדה"ר, ולא כמעשה דבני חורי, וכמעשה אתונו דבלעם וכיוצא"ב, בהיותו כפשוטם היה משתעשע בהם הקב"ה אלפיים שנה קודם שנברא העולם ובורא בהם עולמות – אמנם שעשועות של הקב"ה בתורה בבחי' הנשמה הפנימית שזה נקרא רזי תורה... היא חכמת הקבלה" עכ"ל.ק. (ועיין שם עוד).

ונודע בליקו"ה בכמה מקומות שחכמת הקבלה וגלויי האר"י הק' עיקר תכליתם הוא למצוא בהם רמזים ודרכים לעובדא ולמעשה, וזו גם היתה כוונת האר"י כדאיתא בהלכות נחלות ד' ה' וזה"ל: "ועיין בכתבי האר"י מבואר בענין דרכי סודותיו... וכל הדברים האלה מבוארים עתה לפי דרכינו הפשוט לעובדא ולמעשה להתחזק בתפלה תמיד וכו"ל, ובאמת הכל אחד כי גם פנימיות כוונת האר"י"ל הוא להביא לידי מעשה", (וראה בהלכות תפילין ה' ל"ח. ובהלכות ע"ת ה' ג'. ובחובל בחבירו ג' ט"ו) ותוסיף לדקדק בהערות מוהרנ"ת בהקדמת הליקו"ה שהדגיש ואמר: "ברוב המקומות (של דרושי הנוראים) אינם בדרך רמז ודרוש לבד, כי אם כך הוא אמיתת הענין עפ"י סוד כוונת המצוה, עכ"ל. וגם על תורה דילן "ימי חנוכה" האריך מוהרנ"ת בכלאי בהמה ד' סעיפים י"ג י"ד להראות נפלאות בפנימיות כוונות חנוכה לעובדא ולמעשה. [ויומתק לנו עתה לפי כל הנ"ל, הוראת רביה"ק למוהרנ"ת: "זוהי היה בתחילת חינוכי לחדש בתורתו הקדושה... אח"כ הכרחתי להפסיק מלחדש עד שאלמד פוסק הרבה ואח"כ ספרי קבלה" (ח"י"מ ב). ועתה נציין מן החרכים בנשגבות ורמזי לשונו הק' והנורא בתורה י"א סעיף ז' שכתב: בחי' רזין ורזין דרזין, רזין הוא בחי' הלכה, ורזין דרזין הוא בחי' קבלה התלכשות הקבלה בהלכה וכו', ובפרט ע"פ הנוראות אודות מדרגות רזין ורזין דרזין של ספריו הקדושים – המובא בחי"מ קע"ה]. ונצרך לכל זה את המבואר בהקדמת ה"ביאור הליקוטים" מ"שיחות וסיפורים" שבכוכבי אור, אודות מעלת לימוד תורת רביה"ק מתוך האזהרות והמעלות שנאמרו על לימוד הזה"ק והקבלה.

י. עכ"פ נמצאנו למדים שהעולם נברא על ידי התורה הפנימית, חכמת הקבלה, ובפרט ע"י פנימיות כוונתה לעובדא ולמעשה, הנמצאים בדברי רביה"ק ותלמידיו פי שניים ברוחו בליקו"ה – הגן עדן והשעשוע של השי"ת, שע"ז נאמר העיקר "ואהיה שעשועים" וכו', (וכנ"ל מהקדמת הע"ח. ובתו' י"ט איתא: וע"י השעשועים שראה הקב"ה שיקבל מנשמותיהם של צדיקים, עי"ז "בדבר ה' שמים נעשו"). והם הם עיקר החסדי דוד ובהם נתהוו תולדות שמים וארץ בחסד ופנימיות ההלכה.

ולא נותר לנו אלא "לבלות ימינו ושנותינו על ספרי רבינו"ל ותלמידיו הק'" (נתיב צדיק ק"ב) ושם במכתב ק"ד איתא: "וביום שב"ק למדת הלכות תפילין ה"ה וממש תאמינו לי שבשעת הלימוד ישבתי בגן עדן והשי"ת יתן שזה יהיה הג'ע שלנו...

יא. ועתה נחזור למה שדייקנו לעיל בענין התורה המהלכת בבחי' תורה הלכה, שרמוזה בגמ' דווקא בלשון הליכה, כי באמת ההילוך בהליכות עולם – הליקו"ה, הם הם שלימות אמיתת לימוד כל חלקי התורה וההלכה ושעליה בא שלימות התורה העומדת בבית ה' בשעשוע העולם הבא, והיא תכלית כל הלימודים בבית מדרש – דורשי ה', (ועיין היטב בליקו"ה נט"ו ו' צ"א) אשר בה יום ידרושון, ושעל ידם זוכין להיות סמוכין להשי"ת בזה ובבא ולנצח נצחים – אמן.

וראה עוד ותתענג נפשך בשעשועי עוה"ב – בליקו"ה "בציעת הפת" ה"ה סעיפים ל"ב–ל"ה, בענין חסדי דוד הנאמנים וה' עמו' שהלכה כמותו, שהאריך מוהרנ"ת בדברים נוראים, שעיקר שלימות פסק ההלכה, ועיקר בחי' לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, נעשה ע"י [ליקוטי] הלכות אלו, המורים דרך והילוך בדרכי ה', ושהלכות אלו הם השערים המצוינים בהלכה הפותחים את כל השערים להתקרב להשי"ת – אותם אוהב ה' מכל הלימודים ובתי המדרשות, ועליהם נאמר "אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה" וכו'. ותוסיף להרחיב הדברים בעונג דבריו הק' שבהלכות "חלוקת השותפין" ה"ה סעיפים י' – י"ד, שם חושף מוהרנ"ת הק' את זרוע קדשו אודות החידושי תורה ו[הלקוטי] הלכות שהשאירו לנו הצדיקים שהם הנחמה והתקווה לכל אדם שבעולם בכל מדרגה שהוא, בין בתכלית העליה בין בתכלית הירידה, שכולם יוכלו להחיות את עצמם בהן תמיד אם ירצו לקבלם... ואפילו מי שיצא ח"ו חוץ לתחום שבת, חוץ לתחום הקדושה, יכול להחיות את עצמו בהחידושי תורה שהם בחי' ההלכות שגילו הצדיקי אמות וכו' וכו', ושעליהם אמחו"ל "מיום שחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה.

אסתכל [ברזי תורה שפנימיותם מתגלים] בליקו"ה וברא עלמא – אלה תולדות השמים והארץ בחדס הליקוטי הלכות

ח. ואחרי כל הדברים והאמת שהעתקנו משעשועי "הגן עדן בעצמו", (וכמפורסם משי"ק ב' תקכ"א) אודות עצמו וחדס שעשוע הלכותיו – הליכות עולם הנמשכים ונובעים מקדושת רבו "כי גם באמת כל דברי מוהרנ"ת ז"ל מראש ועד סוף, הכל מאדמו"ר ז"ל בעצמו הן באיתגליא... והן באתכסא" (הקדמת הכוכבי אור) – ה"ה רביה"ק מזרע תולדות חסדי דוד המע"ה, ה"ה רבינו "נחמן בן פיגא" (בג' 294 ובג' "ברסלב") והליקו"ה הנובע מיחוד חמה ולבנה ה"ה הרב והתלמיד וכו' – מלא וגדוש "בחסדי דוד הנאמנים" (בג' 294) ש"נתן" לנו ה"ה ינחמינו" – נמשיך לנסוע ולילך לאורו באור האמת ושמן משחת קודש תורת ימי החנוכה, להעמיק בדברי רבינו אודות תולדות השמים והארץ בהברא"ם בחדס אברהם ובריות העולם לתכלית שעשוע עוה"ב (תורה י"ח) בחדס הלכות אברה"ם [וסימנא מילתא בדרך רמז "חדס – שעשוע עלם הבא" (966) בג' "ספר ליקוטי הלכות" (966) או "ספרי לקוטי הלכות" וכבר ידועים דברי קדשו של ראבר"ן זיע"א ב"חכמה ובינה" (סלי"ד) "עלם הבא" בג' "נחמן" ועם הכולל בג' "ימי חנוכה" (שם סעיף כ"ו)].

והענין שמגלה כאן רבינו שכל תולדות שמים והארץ נבראו בהלכות, הוא בוודאי ענין מאחו"ל המפורסם (בתחילת המדרש רבה ובוזה"ר בכ"מ) "אסתכל באורייתא וברא עלמא" ומובן כאן בדברי רבינו שמכל חלקי התורה שבהם נברא העולם, העיקר הם ההלכות שזוכין ללמוד ובפרט מי שזוכה לחדש בהם, והרי עיקר שלימות פסק ההלכה וחידושיה ואסוקי שמעתתא וכו' הוא ההליכות עולם (כנ"ל באריכות מליקו"ה) שהם הם ספרי הליקו"ה [שבאמות ענין בנינים על נושאי השו"ע הוא פלא וחידוש שלא נמצא דוגמתו בכל שאר ספרי הקודש העוסקים בדרושים, מוסר וחסידות, לבאר דרכי ה' – שכולם בנויים או על סדר החומשים והמועדים (כרוב ספרי החסידות) או על סדר הש"ס או לפי קיבוץ נושאים או בסדר הא-ב, כ"פלא יועץ" וכדו' – אך לא נמצא אף אחד שיסדר את "סדר העבודה" על סדר השו"ע וההלכות, ורבינו הק' ציווה את מוהרנ"ת לחדש בכל יום חידושים, ודווקא על בסיס וסדר השו"ע וההלכות, ועל יסוד זה נמשך ביאורים נוראים בכל פרד"ס חלקי התורה כולה.

כיצד זוכין לצאת מהצרה?

יב. הנה רביה"ק בסעיף ב' בד"ה ובשביל זה מכונה התורה בשם הלכה, מבאר מה קורה בשעת צרה, שמתכנסים כל הדמים ועולים אל הלב לבקש עצה ותחבולה וכו', ואח"כ כשיוצאין מהצרה באה התורה על כך שחזרו תהלוכות הדמים לילך כסדר ושע"כ מכונה התורה הלכה עיי"ש.

וקשה מאד בדבריו הק' שלכאורה העיקר חסר מן הספר, כי ביאר מה קורה בשעת הצרה ומה עושים לאחריה, אבל לא נתבאר העיקר - כיצד באמת יוצאים מהצרה ומהי העצה שנותן הלב להדמים?

ותו קשה טובא, ענין הדפיקות הגדולות של הלב בשעת צרה "כי הוא מבקש לנענע מעצמו ולהשליכם מעליו", והרי הדמים עלו והתכנסו אל הלב "כמו כשיש צרה באיזהו מקום ח"ו אזי מתכנסים כולם אל החכם שיש שם לקבל ממנו עצה" אם כן מדוע הלב משליכם מאיתו, הלא הוא כהחכם היועץ שתפקידו ליתן להם עצה כיצד לצאת מהצרה.

[ולחידוד הקושי; נתאר לעצמינו, לו היה חכם גדול ויועץ שבאפשרותו ליתן עצה לכל מצב ולחליץ מכל צרה, אלא שמנהגו היה שכל מי שמגיע אליו לבקש ממנו עצה, הוא משליכו ממנו הלאה ומפילו מכל המדרגות... א"כ בשביל מה הוא חכם ויועץ?]

ואת"ל, אמנם כן שהלב החכם היה רוצה לתת עצה להדמים, אך נאלץ להשליכם בלידת ברירה מדוחק ולחץ הדמים, הנגרם לו על ידם, היא גופא קשיא, שהרי כל מעלת החכם, היא דעתו ובינתו שתעז מעשרה שליטים והלב בנפש כמלך במלחמה, להתחזק בעת צרה שלא לפחד כלל [כדאיתא כמה פעמים בליקו"מ, ככתנינא מ"ו "והעיקר לב חזק ואמיץ", ועיין בשיחות הר"ן ק"כ, ובליקו"ה גילוח ג' ט' אודות הכתוב "אתם קרבים היום למלחמה... אל ירך לבבכם"], ולבלי לאבד עשתונות ולהציל את הלחוצים מהלחץ אשר המצרים והצרות דוחקים ולוחצים אותם רח"ל - כנודע.

ומוכרחים אם כן אנו לומר, שפעולת הלב בנענוע והשלכת הדמים, היא היא בעצמה העצה הנפלאה שעל ידה זוכין לצאת מכל צרה, וכמו שיבאר א"ה לקמן.

יג. כי הנה ראינו בדבריו הק' בתחילת ס"ד את ענין יציאת מצרים [גלות הדיבור] עדי מגיעים בהמשך לקריעת ים סוף שאז הוא שלימות יציאת מצרים, כי נכון כסאך מאז ישיר משה. (כמבואר נפלאות בהלכות פריקה וטעינה ד' י"ח, וכן בכל הלכות פסח ה"ד מב' ע"פ התורה דילן ענין גלות מצרים וגאולתה).

והנה איתא בדבריו הק' (תורה קצ"ח) בזה"ל: "כשאחד צועק להשי"י אומרים לו ליסע, כמו שכתוב: מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו" עכ"ל"ק.

וצריך להבין מהי העצה היוצאת מתורה נפלאה זו?

ופירש ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל כך: שבכל צרה ובעיה שהאדם נופל חלילה, הריהו בסכנה להיכנס על ידה לצרה כפולה ומכופלת, שחלילה בעקבותיה ייעצר אצלו כל חלקי עבודת ה' [וכדברי רבינו בתורה ע"ב שבעת צרה צריך להשתדל להנצל מהיצה"ר שעיקרו מדינים] ואז האדם יהיה נמנע מלעשות גם מה שביכולתו לעשות.

אמנם, אם הוא זוכה לנצל את הצרה וצועק לה' - אזי נותנים לו כח משמים להתעלם מהצרה ולהמשיך לנסוע, "מע גיט איהם כח צו פארן ווייטער", ואז עי"ז שממשיך "לנסוע" ולעשות מה שביכולתו יזכה בהמשך לצאת לגמרי מהצרה, וכל זה בזכות שלא ויתר ולא נפל בעצת היצה"ר להיתקע (בלייבן שטעקן) על מקומו עקב הצרה, אלא המשיך ונסע הלאה, ואז בכח הנסיעה וההליכה הלאה, יזכה להגיע לתורה הלכה ולישועה מושלמת. וכשנלך וניסע בביאור המתוק מדבש הנ"ל של

רלו"ז, נראה נשגבות בפסוק שמביא שם רביה"ק "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו", שנאמר בקריעת ים סוף, שאכן באותו מעמד היתה התגברות הצרה עד למאד, וכל זאת במטרה לגרום להם לצעוק,

ועי"ז לזכות לילך ולנסוע עד להתגלות הנפלאה שזכו בים

סוף, "ראתה שפחה" וכו', וזכו לתכלית שלימות התיקון של השירה וההודאה והתגלות אחדות הפשוט וכו' וכו', (כמבואר נפלאות שם בהלכות פריקה וטעינה), וריבוי הניסים בכפלי כפליים ממה שזכו במצרים כנודע, כמבואר בדברי חז"ל במדרש (שה"ש פרשה ב' פסוק י"ד וראה שם בשה"ש בפרש"י ובתרגום) וזלה"ק: "תני דבי ר' ישמעאל בשעה שיצאו בני ישראל ממצרים למה היו דומים? ליונה שברחה מפני הנץ, ונכנסה לנזק הסלע ומצאה שם הנחש מקנן, ונכנסה לפנים ולא היתה יכולה להיכנס שעדיין הנחש מקנן, תחזור לאחוריה לא תהי יכולה, שהנץ עומד בחוץ, מה עשתה היונה? התחילה צווחת ומטפחת באגפיה כדי שישמע לה בעל השוכך ויבא ויצילה, כך היו ישראל דומין על הים; לירד לים לא היו יכולין שעדיין לא נקרע להם הים, לחזור לאחוריהם לא היו יכולין שכבר פרעה הקריב, מה עשו? ויראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה', מיד ויושע ה' את ישראל ביום ההוא, עכ"ל. ובהמשך מביא שם המדרש עוד משל ממלך שהיתה לו בת יחידה, והיה מתאוה לשמוע את קולה ושיחתה, מה עשה? שלח עליה את עבדיו שיתחזו ללסטים והתחילה צווחת: "אבא! הצילני!!" וכו', כך ישראל במצרים התאוה הש"י לשמוע את קולן, ולאחר שהוציאים ממצרים מתאוה שיצעקו שוב כמו שצעקו אליו מן העבודה, ולכן בים סוף חיזק את ליבו של פרעה לרדפם כדי שיצעקו, ועל אותה שעה אמר "יונתי בחגוי הסלע השמעיני את קולך". [ועיי"ש. ובליקו"ה שילוח הקן ד' ז' על דברי המדרש הנ"ל - איך האדם צריך לבלי להיבהל ולהתבלבל משטיפת המים הזידונים העוברים עליו במחשבתו רק לבלי להסתכל לאחוריו כלל ולהיות כגיבור לרוץ אורח ולהמשיך לעשות את שלו בחי' "דבר אל בני" ויסעו" עד שכל הבלבולים נתבטלים עי"ז ונתהפך הים ליבשה, עיי"ש היטב, ותוסיף לעיין בהל' תפילין ו' מסעיף ל"ב עד סוף ההלכה ותהיה לך נפשך לשלל].

יד. והנה, הכרח עבודת הצעקה בעת צרה, מבואר היטב בליקו"ה על התורה הזאת בענין דוד בברחו מפני אבשלום בנו, בהלכות כלאי בהמה ד' (סעיפים ו' ז'). [ועיין עוד בהל' פריקה וטעינה ד' ס"ג על מאחז"ל "בשכר שמשוועין לפני אני אושיע אותם" עיי"ש]. ונעתיק לענייננו רק שתי שורות מסעיף ז': "וזה בחי' מזמור הודו שאומרים וכו' שכולל כל הצרות שעוברין על האדם, ועל כל אלו הצרות בגשמיים ורוחניות בגוף ונפש צריכין לצעוק מאד מאוד בכל פעם להשי"ת קול גדול ולא יסף וכמבואר במזמור זה ויצעקו... ויצעקו... ויצעקו אל ה'..." [א"ה: ואגב ההעתקה יתבאר היטב נפלאות לשון רבינו בתוך התורה הזו בסעיף ב', שהדגיש ואמר "וזה בחי' ד' צריכים להודות דהיינו תודה שהם מפורשין במזמור ק"ז" ונודע לכל באי שעריו שאין זה כ"כ דרך לשונו הק', אך עפ"י דברי מוהרנ"ת ז"ע מתבאר - שכוונת רבינו בכך לומר שבכדי לצאת מהצרה עיקר העצה אנו לומדים ממזמור זה, לפתוח בהודאה בבחי' 'הודו לה' כי טוב' במטרה לזכות עי"ז ל'ויצעקו' ו'יצעקו', לצעוק הרבה להשי"ת - והבין].

ובתוך דברי התורה דילן עצמה - מצאנו מפורש את ענין הצעקה רק בסופה; "ע" קלין של היולדת שצועקת קודם הלידה". ומרמזות דבה"ק נוכל למצוא את יסוד הבנין הנורא והנפלא של מוהרנ"ת, אודות העצה של התורה בשעת הצרה עצמה, בבחי' 'בצר הרחבת לי', שעל ידה דייקא אפשר לצעוק לה' [עד שנזכה לתורה שלימה של בחי' שעשוע עוה"ב, כשנזכה לצאת לגמרי מהצרה], וזה נלמד מכותלי דברי רבינו שכתב שמזמור לתורה הוא סגולה למקשה לילד, דהיינו שאומרים

מזמור לתודה בעת הצרה והקושי עוד לפני הישועה, ועיי' דייקא מתהווית צעקת הע' קלין של הצעקה הנרמזת דייקא בר' מ'מזמור ל'תודה, היינו שע' התודה אפשר לצעוק ע' קלין, בסוד מודה על העבר ודייקא עיי' זוכה להיות צועק על העתיד (כמבואר שם בליקו"ה), עד שזוכין לישועה ולהולדה, והבן היטב.

טו. ונחזור לענייננו. שבאמת עיקר העצה לצאת מהצרה היא הצעקה שזוכין לה ע"י תודה שהיא בחי' הלכה, פירוש - ע"י שלא עוצרין ח"ו בגלל הצרה, אלא מחפשינן עצה והולכים אל החכם, בסוד עליית הדמים אל הלב מבין, [שזה כבר תחילת הישועה ותיקון הדמים והרגלין, כמבואר בתו' קס"ט עיי"ש היטב היטב - והבן]. ואז עצתו היא להמשיך ולילך ולנסוע בתורה הלכה וצעקה, בבחי' "הודו לה' כי טוב" שהוא בחי' המשכת קדושת ושמחת שבת לששת ימי החול (כמבואר שם בליקו"ה בסעיף ה'), שעל ידה מקיימין "ויצעקו ויצעקו" בקול גדול ולא יספ, עד שזוכין לצאת מן הצרה לגמרי ולתת תודה הלכה שלימה של בחי' שעשוע עוה"ב (עיי"ש היטב), והיא היא פעולת ועצת הלב החכם, בכך שדופק דפיקות גדולות לנענע אותנו בתודה הלכה וצעקה, עדי זוכה לישועה והולדה (תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים).

טז. איברא; שעדיין חובה עלינו לבאר את משמעות דבריו הק' בעניין הצרה והדוחק גדול של הלב מעליית הדמים אליו, שמשמע שסיבת השלכת הדמים ממנו באה 'עבורו', (ולא כ"כ מבואר שהוא עושה זאת 'עבורם'), כי לפי הדברים והאמת הנ"ל מבואר, שעליית הדמים אל הלב היא סוד חיפוש העצה איך זוכין להתחיל לצעוק - כדור בברחו מפני אבשלום בנו, (ולעת עתה אין יכולים אפילו לצעוק אלא רק בבחי' צעקת הלב) לגילוי עצת ההילוך בתורה הלכה, אמנם מאידך גיסא נראה בדבריו הק' בתחילת סעיף ד' ששטיפת הדמים על הלב נחשב פגם [האמת] כמו שכתוב "אנשי דמים ישנאו תם".

והדבר צריך ביאור ובידור בין דם לדם, מדוע יקראו ויכוננו מבקשי עצה ותחבולה מהלב החכם והמבין, בשם "אנשי דמים" וישנאים? ומוכרחים לומר שיש בענין זה שני פנים; האחד חיובי [בקשת עצה ותחבולה] והשני שלילי [דוחק הלב והכפלת צרתו עד שמוכרח להשליכם מעליו לבל יפגמו את דעתו בינתו ואמיתתו].

וביותר מתבארים הדברים בליקו"ה על התורה הזו בכמה מקומות, כמו בתחילת פסח ה"ד שביאר את ענין "ואראך מתבוססת בדמך" בסוד גלות מצרים, וענין תעורבות הדמים שצריך לבררם בבירור ההלכה בין דם לדם להגיע לפסק הלכה שהוא בחי' תהלוכת הדמים כסדר, עיי"ש. וכ"כ מבואר בהל' כלאי בהמה ד' סעי' י"ד בענין כוונת "חנוכה" בגי' "דם אדם", כי בתחילה היו בבחי' "אנשי דמים" ישנאו תם בעת הצרה כששטפו על הלב, ורק אח"כ כשיוצאין מהצרה והולכין הדמים כסדר אז הוא תיקונם, ונאמר עליהם "בדמך חיי", כמבואר בהרחבה בהל' פריקה וטעינה ד' י"א עיי"ש.

ולפי כל זה מבואר שיש בענין עליית הדמים אל הלב שני צדדים, ודמים תרתי משמע [במשמעות לטוב ומשמעות להיפך - והם קרבין ועולין אל החכם בערבוביא - ראה בפרש"י דברים א' כ"ב] מחד גיסא עלייתם אל הלב זה תיקון, היינו בקשת עצה לצאת מהצרה, ושמפעולה זו דייקא באה הולדה בנקל (דו"ק היטב בדבה"ק בתחילת ס"א), ומאידך גיסא יש בכך פגם האמת ודוחק הלב בדמים שליליים ומעורבים שמהם כל הצרות, (כמבואר מלשון מוהרנ"ת שם בסכ"ח), ובכל אדם בעצמו יש תעורבות בבחי' "דמן של צדיקים ודמן של רשעים" (המובא להלן בתורה בסוף דבריו הק'), עד שזוכה לבררם ולתקנם בתיקוני התורה וההלכה ושמחת שב"ק [וכמבואר בליקו"ה בתו' ו' שהדמים הזכים מזכין לשמחת יו"ט (דאקרי שבת) עיי"ש].

יז. אשר על כן נראה, שבאמת בפעולת הלב בדפיקותיו הגדולות פועל הוא שתי פעולות, האחת היא לתקנם לבררם ולנענעם בתהלוכות התודה הלכה והזעקה, והשנייה היא להשליך מעליו את חלק תעורבותם הרע - אנשי דמים והדם טמא שבהם, ע"מ שלא יפגמו בתומו, ואמנם גם השלכה וריחוק זה, מהווה חלק מבירורם ותיקונם, וכדברי רבינו לקמן בתורה ד' ס"ב שבמבאר שם באריכות אודות הליכת הדמים וסיבובם בגוף, שכשיש עכירות וקלקול בדמים אזי אינם יכולים לסבב כסדר בהליכתם עד שמכבסין אותם בעין רוגל וכובס, המכבסם ומתקנם ע"י בעיטה. (עיי' שם ברש"י מלכים א' פ"א פסוק ט', ועיי' בתו' ר"ו י"ש שקוראו ברמיה ויש שבועט בו ומכהו" כדי שישווב בתשובה. וע"ע בליקו"ה הלכות גרים ג' י"א, בענין דחיית הגר והרחקתו לצורך תיקונו - והבן).

ית. וביתר ביאור נראה לומר, עפ"י הנודע ומרגלא בדברי רביה"ק ומוהרנ"ת בהרבה מאד מקומות (ראה שיהר"ן ש"ח, ובליקו"ה: לה"ש ג' י"ח - כ"א, נט"ו נ"א וס"ד, הודאה ו' ה', שבת ו' ג', ר"ח ה' ג', סוכה ז' ב', מילה ה"ה ד' ה', כלאי בהמה ד' ד', שילוח הקן ה' ב', פ"ו ג' ל"ד, פריקה וטעינה ד' י"ב, נזיקין ד' י"ח) שאין צרה כצרת הנפש כי כל ענייני הגוף כשלעצמם הבל, ועיקר התפילות, הצעקה וחיפוש העצה והחכמה האמיתית של הכשרים והצדיקים וגם כל הנסים והישועות שהשי"ת עושה עם האדם העיקר זה לזכך נפשו ולקרבו לעבודתו ית' לתכלית האחרון ושעשוע עוה"ב ושע"ז נתתקן בעיקר לומר ג"פ בכל יום 'על נסך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת' וכו' וגם כל התפילות על צרכי הגוף הוא רק על דרך התכללות וביטול הגוף להנפש כתמכי אורייתא הנכללים בשונה ההלכות ודורשי ה' המוב"פ.

ולכן בענייננו, הלב הוא יודע מרת נפשו, "נפשו" דייקא, ולא כשאר הדמים שרצונם לילך [שלא כסדר ובדחיקת השעה והלב בצעקות הב, כעשו האדמוני - איש הדמים שונא יעקב איש תם, שכל זעקותיו ובכיותיו להמשיך מזונא דגופא ותאוות עוה"ז ושהוא ההיפך הגמור מתמכי אורייתא המוב"פ - כמב' נפלאות בהל' ערב ג' כ"ב - כ"ח עיי"ש היטב היטב] ואותם דמים רוצים להלך בשבילי [דהיינו בשביל ועבור] הגוף, אשר בתנועותיו ורצונותיו הגופניות גורם לעצמו ולריאה יובש וצרה כפולה ומכופלת - כמבואר בסוף המאמר, [וכתוכחת רבינו בחיי"מ ר"מ: איך יש לכם לב כזה לבלבל אותי בהבל בקשת פרנסת הגוף - ועיי"ש היטב לענייננו], ולב מבין להתבונן בתכלית הצרה ולמצוא בתוכה את כוונת השי"ת ששלחה לטובה גדולה, וכדברי קדשו של מוהרנ"ת (פריקה וטעינה ד' י"ג) על מאחז"ל: "ואני יסרתי חזקתי וזרועותי אמר הקב"ה אני אמרתי איסרם ביסורים בעוה"ז כדי שיתחזקו לעוה"ב, ואלי יחשבו רע', כי אדרבה כל הצרות והיסורים בגוף וממון כולם באו לטובה גדולה כדי שדייקא עיי"ז יזכו לעוה"ב" (ועיי"ש עוד, ובתורה ס"ה ג').

יט. ולענין המב' כאן אודות התנהגות הלב חכם עם [דמן של] רשעים הנ"ל בתוכחה והרחקה על מנת להחזירם למוטב - מה טוב ונעים להעתיק את דבה"ק בהל' שחיטה ואמ"ה ב' ס"א: "כי זה עקר ה'תקנות להאיר דעת בעולם, להודיע פי ה' הוא האלקים בחינת אש"י משפיל אל - דל, כי על רשעים אסור לרחם. וזהו בעצמו מחמת זה, כי עקר ה'תקנות להאיר דעת ולהוציא את ישרא'ל מעוונות. נמצא, מי ש'תרחם על רשעים בגשמיז וממלא בקשתם ותאותם, אין זה ת'תקנות פלל, אדרבא, הוא א'ת'ריות גדול, פי פ'שנותן להם ת'תאותם ור'צונם הם עושים על - נדי זה ע'ברות חס ושלום, ואין זה ת'תקנות פלל פנ"ל. ועקר ה'תקנות הוא: לרחם עליהם, להחזירם בתשובה, להוציאם ממשאוי העוונות פנ"ל. ועל פ' צריכין לפעמים ליסרם ולהיות א'ת'ר עליהם,

כְּדִי שְׁיִחְזְרוּ בְּתִשְׁבּוּבָה. וְזֶהוּ עֶשֶׂר הַחֲמֻנּוֹת פְּנִי לָ, וְזֶה בְּחִינַת וְנִחְמִי רְשָׁעִים אֲכָזְרִי, שְׁעֶשֶׂר הַחֲמֻנּוֹת עַל הַרְשָׁעִים הוּא לְהִיּוֹת אֲכָזְרִי עֲלֵיהֶם, לְיִסְרָם וּלְהוֹכִיחֵם כְּדִי שְׁיִחְזְרוּ בְּתִשְׁבּוּבָה, שְׁנֵהוּ עֶשֶׂר הַחֲמֻנּוֹת.

אמנם, לעומת הבנת הלב שהוא בחי' החכם, יש את הדמים [דהיינו שאר העם הרחוקים מדעת ותבונה] שח"ו 'אלי יחשבו רע' וכשבאים עליהם צרות ח"ו, הם מבקשים לערב את החכם [ומורים את מוריהם, כמו משל הרופא המגיע להדוקטור המבואר בדבריו הק' בתו' קס"ד – שרוצה ללמד את הצדיק איך לרפא אותו, ועצתו הרעה היא להיתפטר מהצרה ולסלקה, בבחי' "להוציא לו שן ולגלחו" – והבן היטב] ובדוחקם ושטיפתם ועצותיהם המהופכות, עשויים הם לעשוק חלילה ולהולל לב חכם, (ועיין הטבהלכות גיילה' ה') ולפגום את אמתתו ותבונתו, עד שחלילה תיפסד הכוונה העליונה [– אני אמרתי איסרם כדי שיתחזקו], ושלכן, מוכרח הלב לפעול בתחבולותיו ולהשליכם מעליו ולברר בין דם לדם, דהיינו; את החלק הטהור המבקש עצה הוא [בצירוף רוח הריאה ואור אמת שמן החנוכה] "מנענע" ומוליך כסדר הראוי בשבילי הגוף ותנועותיו – המוב"פ, כשבילי דלבא (דליקו"ת תו' ע"א), ותנועות מחשבות התלהבות הלב (דליקו"א קנ"ו), ובכולהו ערקין ילכו הדמים בתר לבא ורוח הריאה (המובא בדבה"ק לקמן תו' ט') בתודה והלכה, ומשתפם בשיתפא דנפשא ובשרא (המובא במקום אחר ליקו"ת ה' סעיף ג') בתבונת וידעת מרירות נפשו וקניות אבלות, וצעת ע' קולותיו עד שגם הם יזכו ויגיעו לתשלומי ניהומי"ם (של ב"ן שמח"ה, כידוע מה"מגיד שיחות" על דבה"ק שבסעיף ה') ושעשועי עוה"ב (ועיין היטב בתו' קצ"א) כמותו, בבחי' "ואשלם נחומים לו ולאבלי" – ואת החלק הרע והטמא הוא משליך מעליו, וגם זו לטובתו ולטובתם וכנ"ל, ודו"ק.

ב. ואפשר להאריך טובא בענין זה, בפרט ע"פ המבואר בתורות כת"י

חבורת "נחל השבת" בית שמש

אות א.

"ימי חנוכה הם ימי הודאה" יש לפרש הכוונה בזה, שלא רק שבחנוכה יש מצוה להודות ולומר הלל ולהדליק נרות ואולי גם סעודות [כמבואר השיטות בס' תרע], אלא שהימים הם ימי הודאה, היינו שכל מהות ועניין הימים הם ימי הודאה, ובה יש להשקיע כח ומוח במשך כל ימי החנוכה להודות יותר ויותר ולהמשיך עניין ההודאה למשך כל השנה, וע"ז מביא רבינו המקור לזה מנוסח על הנסים שקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל, היינו שקבעו את מהות שמונת ימי החנוכה להודות ולהלל וע"ז נמשך עניין ההודאה לכל ימות השנה.

רבינו מבאר שעיקר שעשוע עולם הבא הוא עניין הודאה והלל ואח"כ כתב שלא ישאר לעתיד רק בחינת תודה והודאה להודות ולהלל "ולדעת" אותו יתברך, וצ"ב היכן נזכר כאן דעת? וכן אח"כ באות ב' "שבכל הלכה נתחדש שכל וידיעה, והדעת הוא עיקר שעשוע עולם הבא" וצ"ב לכאור', אמנם הביאור בזה פשוט; דבוודאי עיקר הקירבה היא ע"י ההודאה, כנראה ג"כ בחוש שהדבר הכי מחבר להשי"ת הוא הכרה בטובתו והודאה אליו יתברך, אלא שההודאה גדילה כפי מה שגדל הדעת, והוא בשני בחינות, הן במה שמכיר בדעת את חסדיו יתברך יותר ויותר [שזה הן בגשמיות

רביז"ל (שבסוף הליקו"מ) על תורה קס"ט [הקשורה להתו' "ימי חנוכה" – כידוע], בענין המתקת היסורים שכבר באו על האדם שלא יצאו לריק ויזכה האדם לקבלם בחיבה ובשמחה ולהגביהם "כדי שיגיע לו לרוב טוב ולדבר גדול מתוך מדבש" "והיסורים הם התגלות אלוקותו",

וכו' וכו' עיי"ש. וכמו כן עפ"י האריכות דברים בהלכות מילה ה' ס"ד וה', בענין הקושיא למה צריך להתפלל על הצרה, הלא כל מה דעבדין מן שמיא לטב עבדין, ושבאמת העיקר להתפלל רק על הנשמה והשכינה ולהיזהר מתפילות וצווחות הב הב של צרכי הגוף (וראה בכוכבי אור "אמת ואמונה" ס"ט), וכ"כ להוסיף ולבאר בענין הזה עפ"י עוד דרך נפלאה אודות הצעקה [בחסור תבונת עצות החכם] שאפשר חלילה על ידה בעצמה ליפול מאד – כמבואר בליקו"ה שבת ז' מ"ה, ובהודאה ו', בכ"מ מבואר שעיקר הצעקה הוא לצאת מהעצבות וכו' וכו' וכו', אך כבר התארכה היריעה ועת לקצר כעת.

וטרם אסיים – ברצוני להאיר (וגם קצת להתנצל) לפני הקורא הנלבב על כך שהמאמר כולו מל"א עיניי"ם [בהצעות "עיין שם היטב" ועיין עוד שם... ושם"] ובאמת ברובם ככולם לא צויינו כאסמכתא נוספת בעלמא אלא במגמה לעורר את המעיין שיב"א א"ל העי"ן, לשנות ישר מהחבית את היין, ועי"ז ימצא בעז"ה מלא נחת ועונג בהרחבת הדברים אשר יאירו כספירים את תוכן הדברים וקשריהם והעיקר לזכות עי"ז לבוא לעובדא ולמעשה.

ויה"ר: שנוכה לילך בנתיבות רביה"ק בתודה הלכה, אור האמת ושלימות לשה"ק והמשכת קדושת ושמחת שב"ק לימי החול ולאור באור החנוכה, עדי נזכה לשעשוע עוה"ב ולהתגלות אחדות הפשוט מתוך פעולות משתנות, "והיה אור הלכנה כאור החמה" ותימלא הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים בגאולה השלימה בקרוב דידן אמן.

והן ברוחניות בכל הלכה והלכה שהוא דעת, אבל גם חסד גדול כמבואר לקמן], והן בעצם הדעת שזהו תענוג נפלא מאוד [כמבואר כמ"פ בדברי רבינו ז"ל שזה עיקר שעשוע עולם הבא], שמזה עצמו מכיר גדולתו וחסדיו יתברך וק"ל. [ולקרב הדבר אל השכל יותר, נביא משל מענין ההתקשרות לצדיק שעיקרה בעניין האהבה כמבואר בתורה קל"ה, אבל מובן ומורגש בחוש שעיקר האהבה היא כפי מה שמשיג עוד איזה דעת של הצדיק, אם זה באיזה עומק בליקו"מ או איזה קטע נפלא בליקוטי הלכות, וכ"ש איזה הבזק בסיפורי מעשיות שהוא בחינת דעת וזה מביא אהבה גדולה, וכה"ג הוא אצל השי"ת וכנראה כל זה בחוש וק"ל].

שם, כי זה עיקר שעשוע עולם הבא להודות ולהלל לשמו הגדול יתברך שע"ז יודעין ומכירין אותו יתברך" נראה דהכוונה בזה, דהרי אין אנו יודעין מהשי"ת בעצמו רק ע"י הנהגותיו כמובא בספרים, וא"כ ע"י הנהגותיו אנו מכירין ויודעין ממנו יתברך, והנה בהנהגת הדין אין אנו מכירין אותו יתברך כי הרי אין אנו מבינים נכון עניין הנהגה זו, כי באמת הכל הוא חסד גדול מאוד, אבל ע"י הודאה שהוא התבוננות בחסדי ד' מכירים את השי"ת בהנהגתו האמיתית והפשוטה שהיא החסד, ולכן ע"י ההודאה יודעין ומכירין אותו יתברך וק"ל. [ובמימי הנחל גליון ט"ז פ' רא"ש שישא

אות ב.

"ובחינת תורה שהוא שעשוע עולם הבא זה בחינת הלכות", צריך להבין ולבאר הכוונה בזה, והנה רבינו לכא' בא לבאר זה באות ג' דהתורה נקראת הלכה על שם תהלוכות הדמים, שבעת הצרה לא הלכו כסדר ועכשיו הולכים כסדר, אמנם לפום ריהטא נוסף כאן עוד תמיהה, דמה שייכות יש לענין תהלוכות הדמים לענין הלכה חוץ מזה שיש דמיון באותיות כתיבתם, ובוודאי דברי רבינו יש בהם עמקות גדול אף אם אין אנו מבינים, אבל בוודאי שומא עלינו לטרוח להבין הדברים עד כמה שידנו יד כהה מגעת, אמנם לאחר העיון כמדומה דרבינו מאיר לנו כאן את הענינים בצורה נפלאה מאוד, והיינו דיש ענין שהדמים שוטפים על הלב וזה בשני בחינות בגשמיות וברוחניות, בגשמיות שנראה שיש איזה צרה ואז קשה להודות אבל כשיוצאים מהצרה הדמים הולכים כסדר שזהו בחינת יישוב הדעת ושמחה, ואזי פורצת לה ההודאה להשי"ת שזהו באמת שעשוע עולם הבא, ובדומה לזה יש בבחינת הלכה בבחינת הרוחניות, דהיינו שכשאין ההלכה ברורה הוא בבחינת צרה גדולה מאוד שאין יודעים היאך להתנהג בזה ואיך להתקרב להשי"ת באופן כזה וכזה, וזהו צרה גדולה מאוד והדמים שוטפים על הלב, אבל כזוכים לבירור הלכה הדמים חוזרים לילך כסדר, היינו דיש איזה בחינה של בירור שמביא השמחה, ובאמת זהו חסד גדול, כל הלכה והלכה שזוכים לידע הן מצד עצם ההלכה אשר "כל ידיעה וידיעה ממשפטי התורה היא בעצמה הצלחת הנפש" [ספר המדות], והן מצד שיוודעים היאך להתנהג והיאך להתקרב אליו יתברך, וזה הביאור במה שההלכות נקראים חסד כמבואר כאן, [ואמנם פעמים הוא קצת גבוה מהשגתנו אבל איזה בחינה מזה יש לכל אחד מאתנו, שכשמבררים איזה דבר הלכה ועדיין אין הדברים ברורים יש איזה בחינה של צרה וכשמתבררים הדברים יש איזה בחינה של שמחה, וכמבואר ג"כ בהל' ת"ב שיש איסור במיוחד לברר הלכה בפלפול בת"ב משום שמביא לשמחה], ולכן הוא ממש בחינה אחת תורה בגשמיות והלכה ברוחניות, [כמובן דיש גם תורה על בחינה של צרות ברוחניות, אבל הכוונה על ההרגשה הגשמית והמעיקה בעצמה, משא"כ ההלכה ששם שטיפת הדמים הוא על חסרון בירור העצה, ואין הכי נמי, גם חסרון עצה בעבודת השי"ת היא בכלל חסרון בירור ההלכה כמבואר בדברי מוהרנ"ת כמ"פ], ובשניהם יש את בחינת ההולדה כמבואר עניין זה בהמשך באות ד'.

יעויין בדברי מוהרנ"ת בהל' פסח ה"ד אריכות נפלאה מאוד בעניין זה של הלכה פסוקה שזה שעשוע עולם הבא, ומבואר שם בדבריו שכל הגאולה תלויה בעניין זה של הלכה פסוקה ולא שייך להיגאל בלא זה, וזה היה החידוש הנפלא שהיה במצרים, שאף שלא היה להם כח לברר ההלכה שעיי"ז יכולים ליגאל, אעפ"כ האיר עליהם השי"ת אור נפלא של הלכה פסוקה שזהו בחינת מצוות פסח ומילה עם הלכותיהם, [ולכן זה עניינים שקשורים לדם כי המטרה שעיי"ז ילכו הדמים כסדר], ועיי"ז האיר עליהם אור מבחינת עלמא דאתי ועיי"ז נגאלו.

ונראה לענ"ד להוסיף בזה דבר נפלא מאוד מאוד ועפי"ז מובן באופן נפלא מה שרבינו הזהיר מאוד על לימוד השו"ע שזה מהשני חיובים שאמר רבינו שכל יהודי

חייב בזה בכל זמן ובכל עת, דהנה מבואר שם שהגאולה תלויה בעצם בענין ההלכה פסוקה [שזהו אור האמת אור שעשוע עולם הבא, ומה נמשך הגאולה שהיא בחינת המשכת ענין שעשוע עולם הבא], אלא שבדרך"כ

נצרך הרבה בירור ועמל כדי להגיע לענין ההלכה פסוקה [שזהו בחינת הלידה שהזכיר רבינו באות ג' וכמש"כ לקמן באריכות], אבל ביציאת מצרים האיר עליהם השי"ת אור של הלכה פסוקה אפילו בלא בירור, ואמנם בוודאי יש ענין מיוחד ג"כ בהבירור הלכה [כמבואר בתורה ח'] אלא שאין האפשרות לזה בלא האור של ההלכה פסוקה, ואחר שיש ההלכה פסוקה אפשר להיכנס ג"כ בהבירור הלכה בטעמיה ופרטיה. ועיי"ז בדברי מוהרנ"ת שרבינו ז"ל אמר שענין זה של בירור הלכה והלכה פסוקה הוא "כלל כל התיקונים לכל החטאים ובפרט לחטא אדם הראשון" [באמת יל"ע אם הכוונה דווקא על בירור הלכה או גם על סתם ההלכה פסוקה, ומשמע לכא' דכוונתו על מה שהזהיר רבינו ז"ל ללמוד פוסקים, וא"כ הוא גם בלימוד הלכה פסוקה לבד, אמנם מסתמא מעלה יתירה כשהוא בדרך של בירור הלכה וכמבואר בתורה ח'], ומבואר מזה שגם בהגאולה אחרונה הוא כן, ובאמת מבואר בפסוק "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" ומובא בפ' הגר"א ז"ל על התיקונים [כמדומה דף נ"ב] דכל פרטי גאולה הראשונה יהיה ג"כ בגאולה אחרונה, וא"כ גם ענין זה מבואר שיהיה בגאולה אחרונה, שיהיה אור מיוחד של הלכה פסוקה כדי שעיי"ז יהיה נמשך הארה מעלמא דאתי ועיי"ז יוכל לבוא הגאולה [וכנ"ל, שאמנם נצרך ג"כ הבירור אבל יש ענין מיוחד בהלכה פסוקה וגם הבירור יותר קל דייקא אחר ההלכה פסוקה]. וי"ל שאכן זהו ענין חיבור השולחן ערוך שהוא בחינה של אור מיוחד כדי להכין הגאולה והוא אור מעלמא דאתי [שכשמישיח יבוא יהיה ענין ההלכה פסוקה בשלימות בלא שום ספיקות, אבל מעין זה הוא ענין חיבור השו"ע שעכ"פ הוא הארה של ענין ההלכה הפסוקה].

ומזה מובן גודל המעלה של לימוד השו"ע ושהו מוכרח ממש לאיש הישראלי בכל יום ויום וזה דבר נפלא ונורא מאוד להמתבונן. [ועפי"ז מובן מה דאיתא בחיי מוהר"ן (שמ"ג) "שאלולא היה נעשה זה הספר בעולם היה נעשה ענין אחר דהיינו חיבור של הלכה פסוקה" ולפום ריהטא צריך ביאור קצת ענין זה, ומה ענין זה לזה, וכמובן דכל דברי רבינו עמוקים מאוד וכו', אבל עפ"י הנ"ל יש לנו קצה אחיזה בהבנת ענין זה, שבאמת הן ענין הלכה פסוקה והן ענין פנימיות התורה זה מה שיהיה כשמישיח יבוא, ושני עניינים אלו הם אורו של משיח וקירוב הגאולה, ולכן היה שני אפשרויות מה יהיה האור של רבינו בעולם ולבסוף נהיה הענין של פנימיות התורה, ומה שאי אפשר שניהם אולי הוא מחמת הגזירה שלא יהא משנה ברורה והלכה ברורה במקום אחד שהוא חלק מההסתרה בזה ואכמ"ל.

והנה עוד יש להוסיף בזה דבאמת חיבור השו"ע היה דייקא בימי האריז"ל שהוא כבר "דרא בתראה" כמבואר באריז"ל בכמה מקומות [יעוי' בהקדמה לעץ חיים ועיי' בשער הגלגולים הקדמה כ' ועוד], ולפי"ז מובן דהוא ענין הכנה למשיח, ונראה להוסיף בזה דהנה ביציאת מצרים היו ג' שלבים, היציאה עצמה, אח"כ קריעת ים סוף, ואח"כ מתן תורה, ויש לדון איזה שלב יהיה כשמישיח

יבוא, ולכא' נראה דהיה מתן תורה שאז היה האירוסין ועכשיו יהיה הנישואין א"כ השלב של יציאת מצרים וקריעת ים סוף יתחילו עכ"פ קודם [ואמנם אולי

ומשנן תלמודו, "ודברי תורה כל זמן שאתה ממשמש בהם אתה מוצא בהם טעם" [עירובין נד ע"ב], לכן מרומז בזה עניין החידושים.

ובדרך רמז יש להוסיף, ד'שונה' מלשון שינוי שמשנה ומחדש בהלכות בכל יום, והוא בן עוה"ב. והנה הפי' הפשוט במאמר שמובטח לו שהוא בן עוה"ב, אבל ממילא מבואר בזה דזה עיקר שעשוע עולם הבא, דהטעם שבאמת הוא בן עוה"ב [ולא סתם שיש לו חלק בעוה"ב, רק הוא בבחינת בן בית שם], כי זה עיקר מה שיעסקו שם, וכפי מה שהאדם עוסק בעולם הזה, כן הוא עוסק ג"כ בעוה"ב כמובא, ולכן הוא בן עולם הבא וק"ל.

רבינו מביא את הפסוק "מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ד'" שחסדי ד' זה בחינת הלכות, ויל"ע איך מתפרש הפסוק לפי"ז, דלכא' הרי הפסוק מדבר מאלו שצריכים להודות, והם צריכים להודות בפועל, וא"כ מה המובן של ויתבוננו חסדי ד' שהוא בחינת הלכות, ויש לפרש דהכוונה שיתבוננו גודל החסד שעשה לנו השי"ת, בזה שיש לנו הלכות שהוא חסד נפלא שעי"ז הדמים הולכים כסדר, ויש לנו דרך לעבוד את השי"ת ע"י שמבוררת ההלכה, ועי"ז צריכים להודות מאוד, וזה הכוונה "ויתבוננו חסדי ד'" היינו שמי חכם וישמר אלה שישמור בדעתו ובזכרוננו את החסד שעשה השי"ת לו בהוציאו מהצרה שהיה בה, ומזה ילמד להסתכל על שאר החסדים שעושה השי"ת עמו בכל יום ובכל עת ובכל שעה, בפרט עניין ההלכה שהוא קיים כל הזמן, ובאמת כל הלכה והלכה הוא חסד גדול מאוד. [זה נ"ל הפי' הפשוט יותר לפי מהלך התורה, וייתכן באופן נוסף, דעיקר ההודאה הוא ע"י לימוד ההלכה כמו"כ "חצות לילה אקום להודות לך", ולדעה אחת בגמ' עסק אז בתורה, ומבואר שזהו עיקר ההודאה, והוא מואר ג"כ בהמשך התורה הזו ד"הריעו לד' כל הארץ" אותיות הלכה, שזהו עיקר התודה והתרועה לד', ולכן כתודה על היציאה מהצרה יש להתבונן בהלכה, אבל יותר נראה הפי' הראשון, בפרט לפי מהלך התורה וק"ל].

אות ג.

"כי הלב יודע ומרגיש הצרה ביותר כי הלב מבין וע"כ הוא מרגיש הצרה ביותר". יל"ע קצת, דלכא' למה דווקא הלב מרגיש הצרה ולא המח, דלכא' עיקר הידיעה היא בהמה, אמנם נראה דזה גופא כוון רבינו לבאר במה שהביא המאמר 'שהלב מבין' דהיינו שהמח אמנם יודע והוא שורש הכל, אבל באיזה בחינה המח הוא מעל ענייני הגוף ואינו בתוכם, ומי שהוא בעצמו בתוך ענייני הגוף וחי את זה הוא הלב שהוא מבין, ובינה הוא עניין של הרגשה ולא רק ידיעה כידוע, וזה מה שמדגיש רבינו שהלב "יודע ומרגיש" היינו דלא רק יודע כמו המח, רק יודע ומרגיש שזה העניין המיוחד של הלב. [וזה מה שרבינו מדגיש שכשיש צרה בעיר מתקבצים אל החכם "שיש שם" ולא אל החכם הכי גדול בארץ וכיוצ"ב, רק דייקא אל החכם שיש שם שהוא ג"כ בהצרה והוא בבחינת הלב ולא רק מח וק"ל].

אור האמת ושלימות לשה"ק והמשכת קדושת ושמחת שב"ק לימי החול ולאור באור החנוכה, עדי נוכח לשעשוע עוה"ב ולהתגלות אחדות הפשוט מתוך פעולות משתנות, "והיה אור הלבנה כאור החמה" ותימלא הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים בגאולה השלימה בקרוב דידן אמן.

יושלמו כשמישיח יבוא אבל עכ"פ יהיה איזה התחלה קודם]. ויש לפרש דהגילוי של הארץ"ל הוא בבחינת יציאת מצרים, ולכן דייקא אז היה מוכרח להיות העניין של הלכה פסוקה, ואח"כ האור של הבעש"ט, ורבינו ז"ל הוא בבחינת קריעת ים סוף וההמשך לזה עד מתן תורה, ובאמת איתא בתיקונים "שבפורקנא קדמאה בזע משה ימא בחוטרא אבל בפורקנא בתראה בזע ימא דאורייתא בקולמוסא דיליה" והיינו שמגלה פנימיות התורה בצורה שישוה לכל אדם, שזה כלל עניין הבעש"ט ורבינו ז"ל כידוע [וכ"ה בפ' הגר"א להתיקונים שהכוונה על היבשה, שבבחינת ים אין הכל יכולים ליכנס שם ומשה יבקענה ויעשנה בבחינת יבשה שכל אחד יכול ליכנס שם, וכמדומה דגם מוהרנ"ת מביא זה באיזה מקום כלפי רבינו ז"ל]. אלא שהבעש"ט הוא עניין האור, ורבינו ז"ל מאיר גם את החושך שאחריו, ואם נרצה נאמר דהבעש"ט הוא עניין הקריעת ים סוף שהיה זמן של השגה וכו', ורבינו זה עניין ימי הספירה שאח"כ שלא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם [הרומז על מי הדעת פנימיות התורה שכשאין ההשגה הנכונה הוא פגם וכמובא בחי"מ]. [יורה ד' ע"ץ] [גמט' זה נחמן] "וישלך אל המים וימתקו המים" שעי"ז נהיה מתוק המים היינו מי פנימיות התורה, והיינו שרבינו מאיר את עינינו אפילו כשאין את המצב של ראתה שפחה על הים וכו', רק נמצאים במרה עם כל מה שנכלל בעניין המרה, [ויעו' בהמשך באות ה' עוד אריכות בעניין זה].

ויש להוסיף דפי"ז אנו נמצאים עכשיו בעקבתא דמשחא בבחינת ימי הספירה שהם השורש לכל השנה ימי יניקה כמובא בארץ"ל וברש"ש ז"ל, וכן כל ימות המשיח בנוי על הזמן הזה של עולם ההסתרה, כמובא שזה עניין גילוי פנימיות התורה שבדא יפקון מן גלותא. ויש להמתיק בזה מה שרבינו ז"ל אמר "לא לכוון כוונות" [בתו' ק"כ ח"ב], דמובא בכתבים שבימי הספירה אין מכוונים רק את עניין הספירה בעצמה כיון שנמצאים בקטנות המוחין, וה"ה בזה שאנו נמצאים במצב ובדור של בחינת קטנות המוחין בבחינת ספירה ולכן אין מה לכוון כוונות רק בעניין הספירה בעצמה דהיינו ההכנה והציפיה לגאולה ע"י לימוד פנימיות התורה השייך לזה, וקיום העצות ובפרט התבודדות ושו"ע שבזה תלוי הגאולה וכנ"ל. עוד הוספה קטנה בעניין זה, דהנה בקריעת ים סוף זכו להשגות נפלאות ונוראות מאוד מאוד, אבל היה נדרש דבר אחד לקפוץ למים וכה"ג, "בפורקנא בתראה שמושה בזע ימא דאורייתא בקולמוסא דיליה" אבל מה שמוטל עלינו לא להיות טפשים ולקפוץ למים בלי להתבלבל משום דבר, ועי"ז יכולים לזכות להשגות נוראות ונפלאות. השי"ת יזכנו לכ"ז, והעיקר בתמימות ופשיטות לקיים דברי רבינו ז"ל, ללמוד שו"ע בקביעות כל יום ולעסוק בבירור הלכה ולהבין שאי"ז דברים של מה בכך רק דברים העומדים ברומז של עולם].

שם, "כי ההלכות שזוכים ללמוד בפרט מי שזוכה לחדש בהם זה בחינת שעשוע עולם הבא בבחינת כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא" וכו', לכא' המאמר הוא רק מקור לעצם העניין של לימוד ההלכה אבל לא לעניין של בפרט מי שזוכה לחדש בהם, אמנם אולי יש לרמז גם עניין זה, דעניין 'שונה' הפי' הפשוט הוא לשון לימוד שלומד בכל יום הלכות, אבל נכלל בזה ג"כ לשון שונה בבחי' משנה תורה שחוזר

אנשי הצדיק

תולדות ימי חיי אנשי שלומינו בדורות עברו

הרה"ח ר' אפרים צבי קראקאבסקי זצ"ל המכונה "ר' אפרימ'ל" בעל ה"עונג שבת"

כך החליט ביתר שאת להישאר בין אנ"ש ולדבוק בכל לבו בדרך רביה"ק. עם התקרבותו לרביה"ק השיל מעצמו את אדרת האדמו"רות והחל לעבוד את ה' בהצנע לכת, הרחק מעיני בני אדם והוא אכן היטיב להסתיר את גדולתו האמיתית מעיני הבריות כל ימי חייו.

לאחר התקרבותו החל לכסוף לעלות לאר"י, כשנודע לו שרבי ישראלקי מתכוון לעלות לאר"י ביקשו שיצרפו לנסיעה, במכתב שהוא כותב לר"י הוא מציע לו שירשום אותו בדרכו בתור משרת ובכדי שהדבר לא יהיה שקר הוא אכן מוכן לשרת אותו בדרך... אך דבר אחד עמד בעוכריו; באותה עת התגוררו בביתו אחותו האלמנה וילדיה היתומים והוא כילכלם ודאג לכל צרכיהם, בשמעם שהוא עומד להעלות לאר"י התחננו לפניו שלא ינטשם לבדם בלי משען, בראותו שהוא עלול לצער את אחותו ויותר על נסיעתו למרות רצונותיו וכיסופיו העזים לארץ ישראל, וכפי שהוא כותב במכתב לר' ישראלקי: "מה שאחותי האלמנה מרת קילא תחי' דרה בביתי והם דואגים וחוששים מנסיעתי... והנני מתירא מעוון החמור של אלמנה ויתום לא תענון" ... עם זאת המשיך לכסוף בכל ליבו לאר"י, וכך הוא כותב לר"י שכבר זכה בינתיים להעלות לאר"י: "זאת בקשתי גדולה ממך וגדולה היא אלי, להיות כי נכסוף נכספתי לבוא לארץ הקדושה חיש קל מהרה, וידוע מדברי רבינו"ל כי אר"י היא מקור האמונה ותפילה וניסים, לזאת נא להתפלל עלי בזה"ל "רביש"ע רחם נא על אפרים צבי בן רייצל ועל ב"ב להנניס מאוצר מתנת חיים שייכו לילך ולנסוע לאר"י בתוך שאר ישראל" ... לאחר כשנה הצליח בנו חורגו ר' יוסף משה להעלות לאר"י והחל לעסוק בהשתדלויות להשיג סרטיפיקט (אשרת כניסה) לאביו, לאחר מניעות רבות הצליח להשיג לו אשרת כניסה, וכך זכה ר' אפרימ'ל לחונן את עפרה של אר"י. בדרכו כשעזב את ווארשא ליוו אותו רבים מאנ"ש. בבואו לאר"י התיישב בתל אביב, כעבור חצי שנה עבר לבני ברק אולם מגוריו בבני ברק גם לא ארכו ימים, היה זה לאחר שביקר בירושלים וראה את צדקותם של בני ירושלים ולא רצה לחזור לבני ברק, הוא התאכסן אצל ר' דוד שכטר זצ"ל ושהה בביתו במשך שישה חודשים, לאחר מ"כ שלח גלויה לבני ביתו שיבואו אחריו לירושלמה. סיפר ר' דוד שכטר שפעם הבחין ששפותתיו של ר' אפרימ'ל מלחשות באמצע השינה כשהטה אוזן לשמוע מה הוא אומר שמעו מלחש לשונות שלימים מליקוטי תפילות.

בכל לילה היה ממתין לב"ב שכולם ירדמו ורק אז היה יורד ממיטתו בחשאי לעבוד את השי"ת, וכן העידה אשתו שתמיד היתה מוצאת את הסדין כפי שהיא הציעה אותו בערב כיוון שר' אפרימ'ל לא ישן עליה... כך עבד את בוראו בחשאי בלי שידעו מכך, היה תקופה שהוא התקשה בפרנסתו, הציעו לו כמה מאנ"ש לגשת לעמותה המשותית לרבנים פליטי אירופה ולבקש תמיכה, כשהגיש את בקשתו נשאל אם שימש כרב בחו"ל, ענה להם ר' אפרימ'ל "לא הייתי רב" מובן שמיד דחו את בקשתו, כשנשאל אח"כ ע"י ר' דוד שכטר מדוע אמר שהוא לא היה רב שהרי שימש כרב בפשעבור, ענה לו ר' אפרימ'ל שבוודאי התכוונו לשאול אותו אם היה אב"ד והוא הרי לא היה אב"ד... אולם עיני ה' אל צדיקים ולבסוף נודע לאנשי העמותה שהוא כיהן כרב בפולין ושלחו לו תמיכה מדי חודש.

לב רך היה לו כחמאה, כשהיה נכנס אצלו עני או אורח, היה מקבלו בסבר פנים יפות והוא בעצמו היה משמשו ולא הניח לאיש לעזור לו בכך. פעם אחת לאחר שעות של עבודת השי"ת בדביקות התיישב לאכול את סעודתו הדלה לפתע הגיע עני רעב לביתו מיד הגיש לו ר' אפרימ'ל את האוכל שהוכן עבורו ואילו הוא עצמו המתין עד סעודת הערב.

קרה גם, וישיש אחד התאונן בפניו שהוא חולה מעיים והוא לא מסוגל לאכול שום דבר, הציע לו ר' אפרימ'ל לאכול אורז שמתעכל יותר בקלות, השיב לו הזקן שאין מי שייבדוק עבורו את האורז, מאז נהג ר' אפרימ'ל להגיע אצלו כמה פעמים בשבוע לברור

לא באנו כאן להקיף את תולדות חייו של החסיד ר' אפרימ'ל, כי אם כן הרי שהיה עלינו להקדיש ספר שלם וגם אז לא בטוח שהיינו מצליחים... רק באנו לפתוח חלון צר כדי שנוכל להציץ דרכו אל עבר דמותו הטמורה של אחד מעבדי ה' המופלגים במעלה מדור העבר הוא החסיד ר' אפרים קראקובסקי, או כפי שמכונה בחיבה: "ר' אפרימ'ל".

*

"בשטיבלאך 'בית ישראל' מנינים לתפלת שחרית בזה אחר זה. משטיבל לשטיבל חומק עובר יהודי בעל גוץ קטן עם הבעת פנים תמימה מלאה רוח מחור אחר 'אמן יהא שמיא רבא'... מעטים יודעים מי הוא, אך ידיו הקמוצות וראשו הגדול מראים לדעת כי אינו גוף כלל, אלא מוח" ... כך מתאר נ. בן אברהם בספרו "סיפורים ירושלמיים" את החסיד ר' אפרימ'ל כי אכן ר' אפרימ'ל היה שילוב של מוח מופלג וגאונות נדירה השזורה עם תמימות ופשיטות וענווה מופלגת, "חסיד אמיתי של הרב"ה"...

עוד לפני התקרבותו לרביה"ק דרך כוכבו בשמי פולין החסידית כצדיק ובעל מופת מפורסם, עוד בהיותו אברך צעיר נבחר למלא את מקומו של אביו כרב בעיירה פשעבור, אולם לא ארכו הימים וברוב ענוותנותו עזב את הרבנות. אך למרות בריחתו מהרבנות התפרסם בצדקותו והוא הפך לאדמו"ר, רבים שחרו לפתחו מי להתחמם לאורו ומי בכדי לפעול עבורו ישועות, וכך מספר תלמידו ר' הלל: "היה זה בעת מלחמת העולם הראשונה כשהמלחמה השתוללה במלא עוזה והפחד ואי הוודאות שלטו בכל, הרחובות שרצו חיילים ששדדו וחמסו מכל הבא ליד, באותה עת שימש ר' אפרימ'ל לבני עיירתו כאורים ותומים; היו שואלים אותו אם לצאת ביום זה לסחורה והיה אם השיב שאפשר לנסוע עבר הכל בשלום אך אם קרה והוא אמר לא לנסוע אז הוא היה מתברר שמי שנסע נשדד ונחמס".

אביו של ר' הלל דנן, ר' ישראלקי, היה סוחר בדים. כשפלטו הגרמנים לעיירה שדדו ממנו את כל סחורתו ודרשו כופר בכדי לפדות את הסחורה; בסך שלושים אלף רובל, סכום עתק באותם ימים, עבור ר' ישראלקי היה זה אסון כבד, בין רגע הפך מעשיר מוצלח לעני מרוד, הוא ניסה להתחנן בפני החיילים שיחזירו לו את הסחורה, אף הם סירבו בתוקף להחזיר לו משהו. לאחר הפצרות מרובות הואילו החיילים לתת לו מעין קבלה על הסחורה והפנו אותו למשרד הראשי בלאדז', שינסה שם לדבר עם הקצינים הגבוהים אך אטימותם של הגרמנים היתה ידועה והיה ברור שאין לו כל סיכוי להוציא מהם משהו. בצר לו פנה לרבו ר' אפרימ'ל ותינה לפניו צערו, לאחר שהקשיב לו ר' אפרימ'ל ענה לו "תן לי שלוש מאות רובל לצדקה וסע למשרד הראשי בעיר לאדז', ר' ישראלקי מגודל מרירותו סירב לתת שלוש מאות רובל לצדקה ונתן לו רק מאה רובל. בבואו למשרד הראשי בעיר לאדז' נכנס לשוחח עם הקצין הראשי ולאחמ"כ הורה הקצין להשיב לו רק שליש מהסחורה, ולא הועילו לו שום תחנונים לקבל גם את שאר הסחורה. רק אז הבין עד כמה מכוונים היו דבריו של ר' אפרימ'ל וכשנתן רק שליש מהסכום שהורה לו, קיבל רק שליש מרכושו.

*

התקרבותו לרביה"ק התגלגלה ע"י החסיד ר' נחום שוסטר ז"ל שבעוצם תמימותו קירב רבים מגדולי החסידים בפולין. בהקשר להתקרבותו סיפר ר' אפרימ'ל בעצמו, שבתחילת היכרותו עם אנ"ש חסידי ברסלב הזדמן להיות פעם בעיר וורשא. וכשנכנס להתפלל בשטיבל של ברסלב וראה את עוצם התלהבותם בעת התפלה היה בטוח שהם עובדים פרושים מופלגים במעלה. לאחר התפלה כשניגש לברר מי הם אותם עובדי ה', התברר לו שהאחד הוא סנדלר, ורעהו חייט, ועוד על זה הדרך; היו אלו הפשוטים שבאנ"ש שהתפללו בכזה התלהבות. בשמעו זאת התפלא ואמר: "אם הפשוטים כך, הגדולים שבאנ"ש על אחת כמה וכמה!" בעקבות

עבורו אורז. סיפור מפליא על עדינות נפשו סיפר הגרי"מ שכטר שליט"א, בשמה של זוגתו של ר' אפרים'ל, שפעם אחת נקלע אורח בביתם ור' אפרים'ל ניגש לשמשו כדרכו, הוא הלך להביא לו מזון מהמחסן אך כשיניגש למחסן עצר לפתע והתרחק, אח"כ שוב ניגש ושוב נסוג אחר כך חזר הדבר ונשנה כמה פעמים, עד שלבסוף הוציא את המזרון, לשאלת ב"ב מדוע פחד לגשת למזרון, השיב שראה על המזרון תרנגול ישן ולא הרהיב עוז בנפשו להעיר אותה מתרדמתה.

גאון עצום היה, את גאונותו ניתן לראות במכתביו הרבים המשקפים בקיאות מדהימה בכל חלקי התורה נגלה נסתר, חסידות, ועוד.

דבר רגיל היה לראותו

משוחח עם הגאון הנודע מטעפליק הגרש"א פולנסקי, כשמדי פעם יוצא ה"טעפליקער רב" מהתפעלות מעוצם חריפותו, סיפר רבי שמשון רובין מי שלמד בחברותא עם ה"טעפליקער רב" שפעם התבטא בפניו הגרש"א על ר' אפרים'ל שיש לו מוח של ר' עקיבא איגר!!! ר' מוטל יגלניק היה מספר, ששאלו פעם כמה שאלות שהרב מפונבויז' התחבט בהם, ועוד לפני שהוא סיים להרצות את השאלה ענהו תירון עמוק מאוד. לאחר מכן כשהזכיר ר' מוטל על התירון לפני הרב מפונבויז' התפלא מאוד על עוצם עמקות התשובה. סיפור דומה סיפר ר' קלמן רוזין ז"ל (והובא במימי הנחל גליון י"ב במדור השיחות של ידידנו הר"ר יהושע דרוק) שכשלמד בשיבת עץ חיים אצל הגאון ר' חיים הקלמן הקשה פעם ר' חיים קושיא חמורה בסוגיא סבוכה וציין שבעולם הישיבות מקובל שאין על זה תירון כשיספר זאת ר' קלמן לאביו ר' אליהו חיים הציע לו שילך בשטיבלאך לשאול את ר' אפרים'ל כשהגיע אל ר' אפרים'ל והציע לפניו את

הקושיא השיב לו תירון עמוק ביותר למחרת כשהזכיר על התירון לפני ר' חיים יצא מכליו ושאלו "מי אמר לך את התשובה" ענה לו ר' קלמן "היהודי שנוטל את ידיו בשטיבלאך" (כי כך נהג ר' אפרים'ל לרוב קדושתו) ר' חיים שהחשיבו לאדם פשוט, לא האמין לו שהוא זה שענהו תירון עמוק כ"כ ואמר לו "בוודאי שמעת את זה מראש ישיבה וותיק..."

אך יחד עם זאת הסתיר את גאונותו מעיני הבריות וכאשר היו שואלים אותו שאלה בלימוד היה עונה בדרך אפשר; כמדומני כך וכך, תוך שהוא אינו שוכח לציין שממש זה עתה למד הסוגיא

ולכן הוא יודע לענות לו..

בשנת תקצ"ט חלה נואשות ב'ריאה', רבי דוד שכטר שהבחין בחומרת המצב הפציר בר' אפרים'ל שיתלווה אליו לביקור אצל רופא, אך ר' אפרים'ל סירב באומרו שרביז"ל ציווה עליו להתרחק מרופאים ורפואות, ר' דוד שב והפציר בו שילך עמו לרופא, ולבסוף נעתר לו ר' אפרים'ל והסכים רק לבוא ולשמוע את חו"ד של הרופא, כשהגיעו לרופא בדק אותו הרופא והפטיר ביאוש שלא נותר לו לחיות יותר משבועות ספורים, הוא רשם לו מרשם לתרופה אך ר' אפרים'ל סירב בתוקף לקחת את התרופה ואמר "איני שומע בעצת רופאים מלבד בעצת ד"ר שמחה"... ר' אפרים'ל חי מאז עוד שבע שנים.

בימים נוראים של שנת

תש"ו עוד התפלל בקיבוץ בירושלים עם אנ"ש, אך בחורף באותה שנה הצטנן וחלה בדלקת ריאות קשה, הוא נחלש מאוד ולאחר כמה שבועות התדרדר מצבו, בכל לילה שהו עמו אנ"ש בתורנות, בשבוע האחרון של הסתלקותו ישב עימו תלמידו ר' יעקב דב זצ"ל, בליל הסתלקותו דיבר עימו ר' אפרים'ל והזהיר אותו שלא יספידו אותו ולא ישבחו אותו.

אתשעותיהואחרונות מתאר תלמידו ר' יעקב דוב... "וראינו כי כבר מוכן להסתלק בלי שום פחד בדרך הצדיקים הגדולים, זמן קצר לפני הסתלקותו כשראה שנתקבצו הרבה אנשים להיות נוכחים בעת הסתלקותו ענה ואמר "הלא יש מגין נוכל להתפלל מעריב" והתפלל כדרכו ברתת וזיע כמו אותן התפילות שהתפלל בביה"כ, בפרט בעת אמרו שמע ישראל היה מרתת זמן רב מאימת הבורא, וזה ראינו אצלו גם אז שהיה מקושר בבורא כל עולמים ממש עד רגע האחרונה לפני הסתלקותו..." מספר רגעים בטרם השיב את נשמתו ראהו ממשמש בצדדיו ולא הבינו מה הוא מחפש, זוגתו שהבחינה בכך אמרה שיתנו בידו את הציצית, כשהכניסו בידי את הציצית החל לקרוא קריאת שמע ובהגיעו ל"אחד" יצאה נשמתו בקדושה ובטהרה, ט"ז טבת תש"ו. תנצב"ה.

מדברי תורתו נשתמרו מכתביו הרבים המלאים בדברי חזיון והתעוררות ופלפולים עמוקים בכל חלקי התורה, לאחר הסתלקותו קיבצם ר' יעקב הלוי דב זצ"ל, וערכם לכדי ספר שלם המסודר לפי סדר פרשיות ומועדים וקראו בשם "עונג שבת" כיוון שכל דבריו בנויים בעיקר על דברי רביז"ל ומובא בליקוטי מוה"ר שהצדיק נקרא שבת.

(מקורות: הקדמת עונג שבת, אנשי הצדיק, סיפורים ירושלמים.)

טעימה מעינוג"י השב"ת

ליקוטים ממכתביו הרבים בו נראה התבטלותו לאדמו"ר ז"ל ולאנ"ש "ברסלב" חסידים.

נציין שזה רק טפה מן הים, והרוצה להתבטח עוד יתענג מתוך הספר עצמו.

נא בכל האפשרי בלי"ג להתפלל בבית החסידים דברסלב, כי אור רבינו שורה בתוך תלמידיו כנראה מדברי קדשו... ועי"ז לא נפסק אור רבינו, רק אורו זורח תמיד בכל תלמידיו, לזה צריכין להתאבק בעפר רגליהם.

(עמוד רע"ג)

ועתה תשובות חן חן לך על מכתבך היקר, ובפרט על דבר טוב שזכית לקבוע מקום לתפלתך עם חסידיו ברסלב שיחיו. והנה שמעתי אומרים בשם ידידנו היקר וותיקי וחסידי ר' יצחק ברייטער נ"י מווארשא, שאמר על המתקרבין לחסידיו ברסלב ובאים לביהמ"ס, כי זה מה שאמרו חז"ל על תיבת נח כי מי שהתיבה קולטתו נשאר בה, ויפה דיבר, כי באמת אנו רואים כי יש אשר נתעוררו ובאים לביהמ"ס דברסלב ורואים דבר שאין נח להם ונדמה להם לדבר זר ועי"ז הם מתרחקים משם ח"ו, ואלו שזוכים באמת ממתנת חנם להתקרב, עומדים בנסיון ודנים הכל לכף זכות וזוכים למה שזוכים להתקרב ולהתקשר לרבינו הצדיק האמת נגמ"ח זצ"ל... אשרינו שזכינו עד כה להתקרב לרבינו יה"ר שזוכה עוד להתקרב לרביז"ל בזה ובבא.

(עמוד ש"ח)

אודות הדבר שכתבת לי שאתה רוצה למכור הבית שלך תאמין לי ידידי יקירי חביבי מה שלא הסכמתי לזה עד הנה... ודע ידידי יקירי וחביבי כי לפי דעתי בבירור החכמי הדור והצדיקי הדור הם חסידיו ברסלב שיחיו, לזאת נכון הדבר להציע הדבר לפניהם וכאשר הם יסכימו לזה גם אני מסכים ג"כ לזה.

(עמוד ש"ס)

ועתה באתי לספר לך מקצת שבחי אנ"ש חסידיו ברסלב שיחיו, מה שראיתי בעת הקיבוץ בר"ה העבר, אם אגידה ואדברה עצמו מספר התמימות והאמונה והבטחון אשר נרש בלבם, ממש כאשר מבואר בשיחות הר"ן "שאמר הפחות שבאנשי אני מוליך אותו בדרך צדיק גדול", כי דרך אמונה ובטחון אנו רואים אף בהפחות... ועתה מה אומר לך בעבודת התפלה, אשר גם הנראה לפחות הוא מתפלל בכח גדול וביראה ואהבה ושמחה עד שמרקד מחמת שמחה, מה אומר לך! כי לפי דעתי יש לומר עליהם כי הם לגיון של מלך מלכי המלכים הקב"ה.

(עמוד תצ"ו)

...ותזכה לעבודת השי"ת בשמחה ובטוב לבב מרב כל ולהתחבר תמיד עם אנ"ש חסידיו ברסלב יחיו כי זה עיקר גדול מאוד כי בזה תקיים "חבר אני לכל אשר יראוך".

(עמוד ת"ק)

העיר ה' את רוחי על מה שרבים תמהו על זה, שהשאר אדמו"ר הק' זצ"ל ברכה לדורי דורות להסתופף בצלו הק' תמיד, וכל אנשי מוליך ומביא בדרך הקודש כל איש לפי בחינתו... ומוהר"ת במכתביו אמר: ת"ל יש ויש לנו על מי לסמוך ככחו או כן כחו גם עתה ויותר ויותר להצילנו מכל אובינו ולהושיענו ברו"ג, יעו"ש. מה שלא מצינו כן בהצדיקים הראשונים כגון הבעש"ט והמגיד ושאר הצדיקים הנוראים. ומצינו שרביז"ל אמר בעצמו כי אורו לא יופסק רק תלמידיו יעשו תלמידים אחרים וכו', וזה אנו רואים בעינינו ממש שהרבה והרבה נתקברו לרביז"ל אחר הסתלקותו וגם רשעים גמורים נעשו בעלי תשובה הרבה מאוד והכל הכח רביז"ל, כי אף הפחות שבאנשינו נמצא לפעמים שמקרב אדם גדול בתורה ובמעשים, ומהיכן נשמע ונעשה כזאת? רק הכל בכח רביז"ל שאורו ז"ל הגדול זורח בתלמידיו ובכח רביז"ל יכולין לקרב רחוקים בדרך רביז"ל.

(עמוד תק"ג)

בית הגזים

דברים גנוזים מתולדות ימי אנ"ש לדורותיהם, וכן שיחות יקרות וסיפורים
נפלאים שאינם ידועים כ"כ

לפנינו מסמך מרתק, עשיר בתוכן ומלא בידע, המכיל מסורות עלומות ומעשיות מהימנות בתולדותיהם של צדיקים – רבינו הקדוש רבי נחמן מברסלב, ותלמידו הגדול רבי נתן, וזכרונם לברכה. המסמך מתפרסם כאן לראשונה, על פי כתב יד שנכתב בצפת לפני 120 שנה, ונמצא כיום ברשותו של אחד מחסידי ברסלב.

המסמך חובר על ידי אחד מגדולי חסידי ברסלב, שחי בתקופתם של תלמידי מוהרנ"ת, בעיר הקודש צפת. שמו של המחבר לא היה ידוע, אמנם קריאה מעמיקה בכתב היד מוכיחה כי המחבר היה מופלג בתורה, אדם פיקח ובר-דעת, חריף ובקי בספרי רבינו, ובעל-ידע רב בתולדות חסידות ברסלב. בזמנו הועלתה השערה כי המחבר הוא החסיד ר' משה יהושע המכונה ר' אלטער טעפליקער, וזאת כי המכתב נחתם במילים "ושגיאיות מ"י יבין" לרמז על שם הכותב מ'שה י'הושע. אולם אינו מחוור כי לא ידוע על ר' אלטער שהיה בארה"ק, רק זאת ידוע שאביו ר' זעליג היה גר בצפת. אולם לאחרונה נפתרה התעלומה ועל כך תקראו בגליון הבא.

המסמך נכתב בזמנו כתגובה לדברי אחד העיתונאים דאז, שפרסם באותה תקופה סדרת כתבות על גדולי ישראל, ובהגיעו לכתוב את תולדותיו של רבינו הקדוש, גיבב העיתונאי דברים רבים, מעט מהם היו דברי אמת ואילו הרוב – שקר וכזב, וכך פיטס את קוראיו בהבלים, ככל אשר בדה מלבו.

החסיד הבקי דן, שכאמור התגורר בצפת, לא ידע את נפשו מרוב צער על חילול שם הצדיק שנעשה בריש-גלי, ומיד הפנה מכתב לגדול החסידים באותה תקופה, הלא הוא רבי נחמן גולדשטיין – רבה של טשערין, בשאלה: מה לעשות? האם להגיב על כך, או שמא עדיף לשתוק, ולתת לגל העכור לחלוף עם הזמן. הרב מטשערין, שהיה גדול בתורה וחכמה, ואף הכיר מקרוב את סבלם של חסידי ברסלב מצד מתנגדיהם, שלל את הדרך הראשונה, וענה לחסיד בתשובה אופיינית: "רבים קמים עליו (- על רבינו) ועלינו, וה' היה בעזרו ובעזרנו, ויגמור העניין על צד הטוב".

אולם החסיד דן לא יכל להשקיש את רוחו הסוערת, והתחיל לערוך בטוב טעם ודעת מכתב תגובה ארוך, אותו חילק לכמה פרקים: "סדר תולדות הרב ר' נחמן מברסלב", "ענין תיקוני הר"ן", "הנהגת הר"ן" ועוד. בראש המכתב הקדים המחבר מעט דברי הקדמה, לבאר על מה ולמה יצא במכתבו זה. כשהוא מרחיב הדיבור קצת אודות המחלוקת על רביה"ק.

במסגרת זו הבאנו לפני הקוראים את הפרק הראשון "סדר תולדות הרב ר' נחמן מברסלב", בו שזור המחבר בקצרה את תולדותיו של רבינו. חלק מהחומר מתבסס על דבריו של רבי נתן בספרים שבחי הר"ן, חיי מוהר"ן, ועוד; אך חלק גדול הינו חומר "חדש" שלא בא בכתובים, אותו קיבל המחבר מפיהם של חסידים קדומים, שעוד זכו להכיר את הדורות הראשונים. ובעז"ה בגליונות הבאים יבואו הפרקים האחרים וגם פתרון תעלומת הכותב.

המסמך כתוב בסגנון מליצי כמנהג הימים ההם, אך גם כיום לא פג טעמו ולא נס ליחו. בשולי המסמך ניתוסף מעט הערות וביאורים לתועלת הקוראים [באדיבות הכותב הנכבד בן ציון וואלפסון מבטאון 'אוצרות', תודת המערכת נתונה לו], תוך כדי ניסיון לשמר את הניחוח העתיק של המכתב. טעמו וראו...

סדר תולדות הרב ר' נחמן מברסלב

הר"ן נולד בראש חודש ניסן שחל בשבת קודש, שנת תקל"ב ליצירה ('חיי מוהר"ן' מקום ישיבתו ולידתו [קד]), לאביו הר"ר שמחה (בהשיר שבתחילת 'חיי מוהר"ן' ובמכתבי הר"ן [שנדפסו בספר 'עלים לתרופה'] ובשאר מקומות), בן הר"ר נחמן מהורדענקי. ונתגדל אצל אביו בדוחק הפרנסה, ואביו נודד היה ללחם בסכנת דרכים שהיו שכיחים אז, כי עדיין לא נחו ישראל בעתים ההם מפחד האיידמאקים [=היידמקים, פורעים אוקראינים שחוללו מרד נגד הפולנים] ואמו גדלה אותו מיום לידתו ברוב קדושה, ולא נתנה לו לינק בלי נטילת ידיים לה ולהלד.

וכאשר נתגדל מאס ברע ובחר בטוב, והרבה מאד באהבת לימוד התורה תיכף בילדותו, ואף חכמתו עמדה לו. וכמו שמבואר בסיפורי תולדות הרב הגאון ר' זלמן שהיה מתלמידי הגאון ר' אליהו מווילנא [ראה ספר 'תולדות אדם' דיהרנפורט תקס"א] את גאון שכלו וחשקו באהבת לימוד התורה מילדותו, כמו כן רבו הסיפורים ביתר שאת ויתר עוז מנפלאות גאון שכלו ובחירתו הטובה של הר"ן מילדותו. גם בחר ב'עבודה שבלב' - זו תפילה. גם מאס ושבר כל מדות רעות ובחר במדות טובות (כמבואר בשבחי הר"ן שאצל הסיפורי מעשיות [במהדורות הראשונות נדפס הספר 'שבחי הר"ן' יחד עם הספר 'סיפורי מעשיות']). גם היה ערום ביראה [על פי ברכות יז ע"א: "לעולם יהא אדם ערום ביראה"] ורמאי במצות, נִסְתַּר

בדרכי הילדות, כי בחר במדת 'הצנע לכת', ובענין זה רבו הסיפורים כי בחר בזה מילדותו עד יום הסתלקותו (כמובא ב'שבחי הר"ן') שאצל הסיפורי מעשיות סי' י"ג, י"ט, ק"ס, קס"א, קס"ב, קפ"ז, ר"י). ואחר י"ג שנה נכנס לחופה עם בת הנגיד ר' אפרים בעיר מעדוועדוקי [=מזבדובקה] וישב על שולחן חותנו זמן רב, ובעתים הללו קבע ר' אפרים דירתו בכפר אוסאטאן [=הוסיאטין] ובשאר כפרים הסמוכים לעיר מעדוועדוקי. ותיכף ביום כניסתו לחופה נתקרב אליו ר' שמעון, ור' שמעון היה מקורב מקודם לצדיקים זקנים מפורסמים גדולים, וכאשר הכיר מעלת הר"ן נקשרה נפשו בהר"ן. ומספרים השומעים מפי ר' שמעון, שבסמוך להתקרבותו

להר"ן אמר לו הר"ן, שיכין עצמו לנסוע עמו למקום רחוק, היינו למדינת אונגריין [=הונגריה] מטעם כי צריך למטרת עבודתו שיהיה עליו מחלוקת, ובכאן מקום שמכירין אותו וגזע מחצבתו - מי זה יערב לבו לגשת לחלוק עליו. ואחר כך נמנע הר"ן מנסיעה הנ"ל, ושאלו ר' שמעון: "מה זאת?" והשיב "שכבר פעלתי אצל השם יתברך בתפילתי, שיחלקו עלי גם בכאן, אפילו במקום שמכירין אותי".

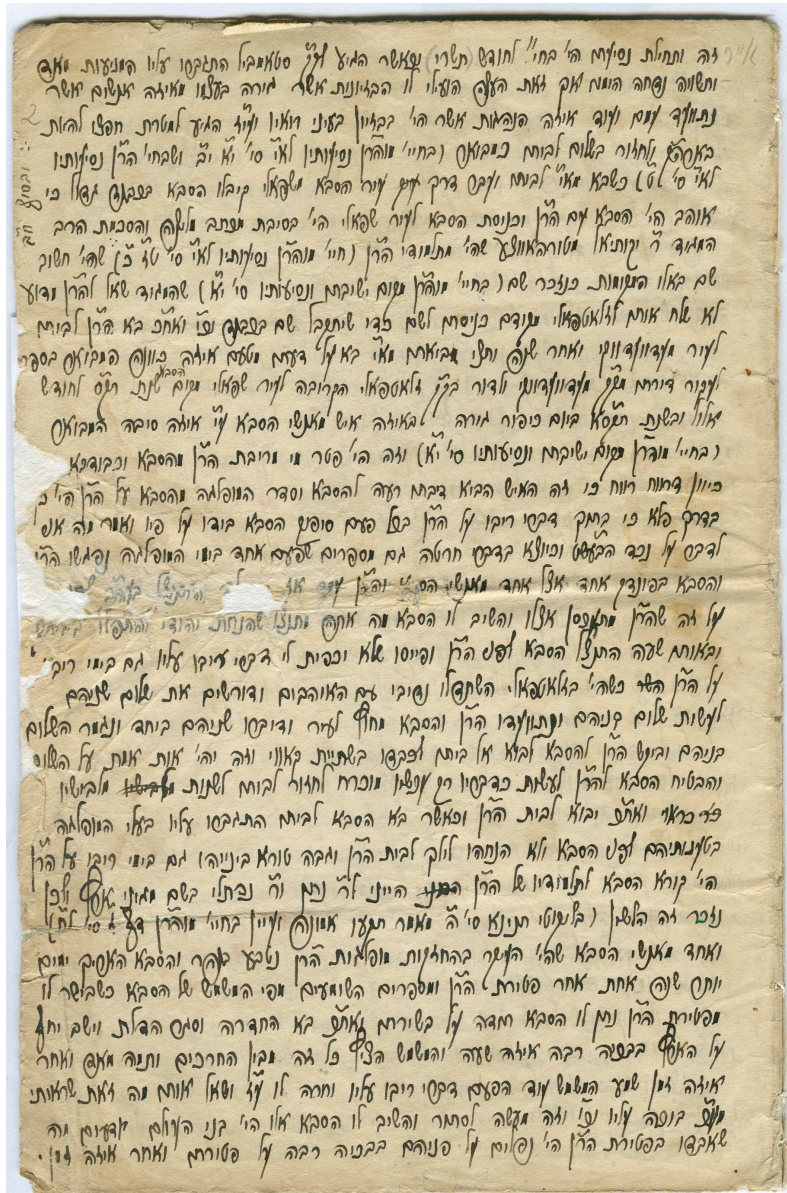
ואחר כך ירד משולחן חותנו, והיה בדוחק איזה זמן, ונכנס לדור בעיר מעדועדווקי ושם נתרחב לו קצת. ובהיותו יושב במעדועדווקי התעוררו עליו איזה בעלי מופלגה [=מחלוקת], אך לא נתקיימה מחשבתם. וכן מובא בספר 'חיי מוהר"ן' (דף כ' [קכד]), שפעם אחד אמר לאנשיו במעדועדווקי, זמן רב קודם המחלוקת: "אין אתם נחשבים לאנשים שלי עדיין, כי יהיה זמן שכל העולם כולו יעמדו ויחלקו עלי, ואז מי שיתחזק ויהיה נשאר אצלי זה יהיה נחשב מאנשים שלי וכו'".

ובשנת תקנ"ח אוותה נפשו מאד ליסע לארץ ישראל, ונתן כל נפשו ומאודו על זה. ותחילת נסיעתו היה בח"י לחודש אייר. וכאשר הגיע לקהלת קודש סטאמביל [=איסטנבול, תורכיה] התגברו עליו המניעות מאד ותושיה נדחה הימנו [=היה אובד עצות. על פי איוב ו' י"ג], אך זאת העצה - הועילו לו הבזיונות אשר גירה בעצמו מאיזה אנשים אשר נתועד עמם, ועוד איזה הנהגות אשר היה בבזיון בעיני רואיו, ועל ידי זה הגיע למטרת חפצו להיות בארץ הקודש ולחזור בשלום לביתו (כמבואר בחיי מוהר"ן נסיעתו לארץ ישראל סי' י"א [קלט-קמ] ושבחי הר"ן נסיעתו לארץ ישראל סי' ט').

כשבא מארץ ישראל לביתו ועבר דרך עיר הסבא משפאלי, קיבלו הסבא בכבוד גדול, כי אוהב היה הסבא עם הר"ן. וכניסת הסבא לעיר שפאלי היה בסיבת מכתב מליצה והסכמת הרב המגיד ר' יקותיאל מטירהאויצע [טירהוביצה] שהיה מתלמידי הר"ן (חיי מוהר"ן נסיעתו לארץ ישראל סי' ט"ז כ"א ובסוף חלק ב' [קמד, קמט, תרז]), שהיה חשוב שם באלו

המקומות, כנזכר שם בחיי מוהר"ן (מקום ישיבתו ונסיעותיו סי' י"א [קיד]), שהמגיד שאל להר"ן, מדוע לא שלח אותו לזלאטפאלי [=זלטפול] מוקדם כניסתו לשם כדי שיתקבל שם בכבוד וכו'.

ואחר כך בא הר"ן לביתו לעיר מעדועדווקי. ואחר שנה וחצי מביאתו מארץ ישראל בא על דעתו, מטעם איזה כוונה המבואר בספרו [ראה 'חיי מוהר"ן' קיד], לעקור דירתו מקהלת קודש

צילום הכת"י

מעדועדווקי, ולדור בקהלת קודש זלאטפאלי הקרובה לעיר שפאלי מקום הסבא - שנת תק"ס לחודש אלול. ובשנת תקס"א ביום כיפור, גירה באיזה איש מאנשי הסבא על ידי איזה סיבה המבואר בחיי מוהר"ן (מקום ישיבתו ונסיעותיו סי' י"א [שם]), וזה היה פטר מי מריבת [=תחילת המחלוקת] הר"ן מהסבא, וכבידקא כיון דרווח - רווח [על פי סנהדרין ז ע"א: "האי תיגרא דמיא לצינורא דבידקא דמיא,

כיון דרווח - רווח" = מחלוקת דומה לחור בצינור מים, כשהוא נפער הוא שוטף את הכל], כי זה האיש הביא דיבתו רעה להסבא.

וסדר המופלגה מהסבא על הר"ן היה

כך בדרך פלא: כי בתוך דברי ריבו על הר"ן, בכל פעם סיפק הסבא בידו על פיו ואמר: "מה אני לדבר על נכד הבעל-שם-טוב?!" וכיוצא בדברי חרטה. גם מספרים, שפעם אחד בימי המופלגה, נפגשו הר"ן והסבא בפונדק אחד אצל אחד מאנשי הסבא, והר"ן עמד אז בתפילה, והתנצל בעל-הבית לפני הסבא על זה שהר"ן מתאכסן אצלו, והשיב לו הסבא: "מה אתה מתנצל שהנחת יהודי להתפלל בביתך?" ובאותו שעה התנצל הסבא לפני הר"ן, ופייסו שלא יכפת ליה דברי ריבו עליו.

גם בימי ריבו על הר"ן, כשהיה בזלאטפאלי, השתדלו נדיבי-עם האוהבים ודורשים את שלום שניהם, לעשות שלום ביניהם. ונתועדו הר"ן והסבא מחוץ לעיר ודיברו שניהם ביחד, ונגמרו השלום ביניהם, וביקש הר"ן להסבא לבוא אל ביתו לכבוד בשתיית קאווי [=קפה] וזה יהיה אות אמת על השלום, והבטיח הסבא להר"ן לעשות כדבריו, רק עכשיו מוכרח לחזור לביתו לשנות מלבושיו כראוי, ואחר כך יבוא לבית הר"ן. וכאשר בא הסבא לביתו, התגברו עליו בעלי המופלגה בטענותיהם לפני הסבא, ולא הניחוהו לילך לבית הר"ן, וגבה טורא ביניהם (= "גבה הר ביניהם").

גם בימי ריבו על הר"ן היה קורא הסבא לתלמידיו של הר"ן, היינו לר' נתן ור' נפתלי, בשם 'מגיני ארץ', ולכן נזכר זה הלשון בליקוטי [מוהר"ן] תנינא סימן ה' - מאמר "תקעו אמונה" (ועיין בחיי מוהר"ן דף ז', סי' ל"ח [מא]).

ואחד מאנשי הסבא שהיה העיקר בהחזקת מופלגות

הר"ן – נטבע בנהר. והסבא האריך ימים יותר שנה אחת אחר פטירת הר"ן. ומספרים השומעים מפי המשמש של הסבא: כשישר לו מפטירת הר"ן, נתן לו הסבא תודה על בשורתו, ואחר כך בא החדרה, וסגר הדלת, וישב יחף על הארץ בבכייה רבה איזה שעה. והמשמש הציץ כל זה מבין החרכים ותמה מאד. ואחר איזה זמן שמע המשמש עוד הפעם דברי ריבו עלי, וחרה לו על זה, ושאל אותו: "מה זאת שראיתי מע"כ בוכה עליו וכו', וזה מעשה לסתור". והשיב לו הסבא: "אילו היו בני העולם יודעים מה שאבדו בפטירת הר"ן, היו נופלים על פניהם בבכייה רבה על פטירתו". ואחר איזה זמן שמע המשמש הנ"ל עוד הפעם שמדבר דברי ריבו על הר"ן. וכפי הנראה שדברי ריב הסבא לא היו כל כך בהחלט כמו מבעלי המופלגה שנמשכו אחריו על ידי זה. וכן מספרים משאר מ[ת]נגדיו שהיו בסיבתו כאשר התגרה בהם.

ומופלגות הר"ן יפרד והיה לארבעה ראשים: (א) יש שחולקים על הר"ן בעצמו ולא על תלמידיו ואנשיו. (ב) שאינם חולקים על הר"ן, רק על תלמידיו ואנשיו. (ג) שאינם חולקים על הר"ן ותלמידיו, רק על האנשים הנקראים על שמו הם חולקים. (ד) שאינם חולקים על הר"ן ותלמידיו ואנשיו כלל, רק על האנשים המתקבלים אליהם מחדש הם חולקים. ובכל סוגי המופלגה רבו השינויים בין אדם לחבירו, כמו שפירש רש"י על פסוק "וירדו אחי יוסף עשרה וגו'" [בראשית מב, ג]. וכן ישתנה המחלוקת לפי המקום, כי יש לערך ארבעה-חמשה עיירות שעשה מופלגות הר"ן בהם פרי, וכפי הריחוק מאלו המקומות, כן ישתנה המופלגה. ובכל דור יתחדש המופלגה כפי אשר נדמה לאיזה אדם קטן או גדול – ניגוד למטרתו, הן מספרי הר"ן והן מאנשיו.

ועיקר המופלגה בחר הר"ן למטרתו – כאשר יאמר ב'ליקוטי מוהר"ן' חלק א' סימן ו' וזה לשונו: "מי שרוצה לזכות לתשובה, אי אפשר כי אם על ידי שישמע בזיונו ידום וישתוק, וידין להמבזין אותו לכף זכות". ובסימן פ"ח וק"ד על פסוק "המכסה שמים בעבים" מבואר שם התיקון הנעשה על ידי המחלוקת שעל הצדיק. ובסימן קנ"ב, דיבור המתחיל: "כשבא נשמה קדושה בעולם [אזי הקליפה מסבבת אותה]". ובסימן קס"א, דיבור המתחיל: "המחלוקת מגביה ומרים את האדם". ובסימן קפ"א על פסוק "אתם נציבים", כמו שפירש רש"י, וכל הרעות שדוברים על הצדיק ואנשיו הם טובות גדולות להם. ובסימן ר"ח על פסוק "צופה רשע לצדיק". ובסימן ר"ס, דיבור המתחיל: "השם הוא הנפש, ואבידת השם, היינו המפורסם, שהכל דוברים עליו, הוא בחינת מסירת נפש, אבל יש אחד שעושה זאת מדעתו ורצונו וכו'", עיין שם. ובסימן רכ"ח, דיבור המתחיל:

"כשהקב"ה מסתכל בנשמה שתוכל להחזיר בני אדם בתשובה, אזי הוא יתברך בעצמו כביכול, מבקש ורואה שיהיה מחלוקת עליו, כי אין מקבלין גרים לימות המשיח – כשישראל ישבו בשלווה, וכן בימי שלמה המלך עליו השלום, מחמת שאין כוונתם לשמים וכו', עיין שם מה שכתב על פסוק "וישב יעקב" וגו'; והוא על פי מדרש רבה וגו'.

גם מספרים שהר"ן אמר לאנשיו: "על ידי המופלגה שעלינו, עשייתי לכם טובה גדולה, שאפילו כשתתפללו בכוונה גדולה, בביטול כל הרגשות – לא יפארו בני אדם אתכם עבור זה, על ידי המופלגה, ותנצלו מגיאות".

מכל זה נראה, שבחירת הר"ן היה בהמופלגה, ושייך גם לפעולתו שעשה שיהיה לו קיום לעד. והגם שבזה הענין לא שלל זולתו, כמבואר בליקוטי [מוהר"ן] תנינא סימן ז' על פסוק "כי מרחמם ינהגם" ובסימן ס"ח, עיין שם שכל אחד מישראל מחויב לעסוק בזה שישאר דעתו בזה העולם על ידי בן תלמיד לנצח וכו', אך כפי המבואר בספריו ונשמע מאנשיו, בזה ירה למטרה, כי כל דבר שבקדושה אשר יעלה לכבוד ולתפארת בעיני כל – יגרע מעושהו הכוונה לשמים, לזה חרד הר"ן מאד פן יקרה לפעולתו כאשר קרה לפעולתן של ראשונים, וחשב מחשבות, ופך דרכו בסירי פלג [=סגר את דרכו בקוצים של מחלוקת. על פי הושע ב, ח] אשר גירה בעצמו ובאנשיו.

גם תלמידו הר"ר נתן אמר על המופלגה שנעשה בימיו, שהיה בשביל שיתרחקו אלו האנשים שנתקרבו שלא לשם שמים. גם הוא [רבי נתן] מוכיח ומברר לאנשיו במכתביו [הנדפסים בספר 'עלים לתרופה'] ובפרט בימי המופלגה שנת תקצ"ה, תקצ"ז, תקצ"ח, שלא יחשדו אותו בעסקו עמם בשביל איזה כבוד וכיוצא, כי אדרבה, עיקר הרדיפות והבזיונות נתגברו עליו על ידי זה מאת מ[ת]נגדיו [ראה 'עלים לתרופה' קעה]. וכן כותב הר"ן באיזה מכתב המובא ב'חיי מוהר"ן' (נסיעתו לנאזוריטס סי' י"ד [קס"ו]).

ובסוף שנת תקס"ב נכנס הר"ן לברסלב, ושם נתקרב אליו תלמידו הר"ר נתן שהיה חתן הגאון הצדיק הר"ר דוד צבי [אויערבך] שהיה אב"ד במאהליב ובקרעמניץ ובשאר יגראד והסביבות. והר"ר נתן היה גאון גדול בלימוד התורה, גם בקי בשארי חכמות (כמובא ב'חיי מוהר"ן' מעלת המתקבלים אליו סי' מ"ט [שלח]). וחבריו בני גילו בימי חורפו היו – הגאון ר' ראובן מאדעסי [=מאודיסה] והגאון ר' ישעיהו מיאסי [שברומניה]. ועיין בספר "ימי מוהר"ן" [חלק א, א]. איך מקודם אחז בדעת הלומדים החולקים על החסידים, ואחר כך נטה דעתו עם החסידים. וחזונו הרב ר' דוד צבי כשהיה צריך לנסוע לעיר אחרת, היה ממנה במקומו למופלג שבבית דין [= בכירי הדיינים] לחתנו הר"ר נתן הנ"ל. והרב ר' דוד צבי רצה שישאר ר' נתן במקומו להנהיג הרבנות אחר הסתלקותו, אך

הר"ר נתן הנ"ל בחר בחסידות ומאס ברבנות, כמובא מזה ב'ימי מוהר"ן' וב'חיי מוהר"ן' [ימי מוהר"ן' ח"א ח, כ, כג; 'חיי מוהר"ן' תמד]. ופעם אחד התווכח עמו הגאון ר' ראובן מאדעסי הנ"ל, מדוע אינו משים כל מגמתו רק בלימוד הנגלה, כי היה נצמח מזה טובות גדולות להעולם, בפרט בענין היתר עגונות וכו'. ורבו מאד הסיפורים ממעלת לימודו ובחירתו הטובה מילדותו.

גם אצל הרבה הצדיק'ר' לוי יצחק מבארדיטשוב היה חשוב מאד, כמובא מעט מזה בספר 'חיי מוהר"ן' (מעלת המתקבלים אליו סי' מ"ג [שלח]). גם בספר 'קדושת לוי' מהרב הנ"ל, יש שם העתקות מהר"ר נתן הנ"ל, שהיה מעתיק אצלו מאמריו הקדושים.

ושם בברסלב נתקרב [א] אצל הר"ן עוד תלמידים, אנשים גדולים ויקרים, ושם נסדרו ונתחברו רוב ספריו, היינו 'ספר הגנוז' שאמר שמישיח יגיד עליו פירוש, ו'ספר הנשרף' שאמר שאין מי שיוודע בו כי אם צדיק גדול חד בדרא וחכם בכל השבע חכמות (כמבואר ב'חיי מוהר"ן' נסיעתו ללעמבערג סי' ו' ז' [קעב-קעג]), וספר 'ליקוטי מוהר"ן' חלק א', ו'ספר המדות' על פי א"ב, וספר 'סיפורי מעשיות' וכו'.

ובשנת תק"ע, ד' לחודש אייר, יום ג', נסע הר"ן לעיר אומאן, ונסתלק שם שנת תקע"א, ח"י לחודש תשרי. ושם נשלם חיבור השני, היינו ספר ליקוטי [מוהר"ן] תנינא שנדפס אחר הסתלקותו.

גם צווה לתלמידיו לחבר תפילות על כל מאמריו, מטעם "כי לא המדרש הוא העיקר וכו'" וכן עשה תלמידו הר"ר נתן וחיבר ספר 'ליקוטי תפילות' על כל מאמריו, ושווים לכל נפש לאומרים בכל מקום ובכל זמן לכל חפץ.

גם צווה עליו לחדש במאמריו על כל ארבעה חלקי שולחן ערוך, וכן קיים הר"ר נתן הנ"ל, וחיבר כל ספרי 'ליקוטי הלכות' שעל כל ארבעה חלקי שולחן ערוך הנ"ל. ועיין ב'שיחות הר"ן' (סימן ר') שאמר שכל התורות שלו – הוא כולו הקדמות, וב'ליקוטי מוהר"ן' חלק א' סימן ס' – מאמר "פתח ר' שמעון", מבאר שם על פסוק "פסל לך" שאמרו חז"ל: "הפסולת יהיה שלך", שזה מרמז על הקדמות של תבונת התורה.

ומאלו הספרים נסתעפו עוד חיבורים, היינו: 'קיצור ליקוטי מוהר"ן', 'חיי מוהר"ן', 'שבחי הר"ן', 'שיחות הר"ן', 'ליקוטי עצות', 'ליקוטי עצות חדש' [הוא ספר 'אוצר היראה' להרב מטשערין], 'מהדורא בתרא', 'יקרא דשבתא', 'זמרת הארץ', ו'פרפראות לחכמה', 'קיצור ליקוטי הלכות', 'ליקוטי אבן – תפילת אשמורת הבוקר', 'ימי מוהר"ן'. ועדיין הולכים ונובעים בכל פעם מהם חיבורים על ידי תלמידי תלמידיו.

המשך בגליון הבא בע"ה

"טעם אור הגנוז"

לעשות מתורות תפילות

רבינו הקדוש והנורא ראש כל הצדיקים שורש כל הקדושות שורש נשמת משיח, מגלה ואומר על האור הנורא של הצדיקים, שאורם מאיר תמיד, רק בגלל שהבלי העולם הזה עומדים מול העינים, הם חוצצים ומסתירים את האור הגדול והנורא של התורה והצדיקים, שגדול אלפים ורובבות פעמים מכל העולם הזה והבלי, ואם רק נסתיר את הבלי העולם מעינינו, אז נוכל לראות את האור הגדול של התורה והצדיקים שמאירים בכל העולמות כולם באור גדול מאוד "וכן שמעתי בשם הבעש"ט שאמר אוי ואבוי כי העולם מלא מאורות וסודות נפלאים ונוראים, והיה הקטנה עומדת בפני העיניים ומעכבת מלראות אורות הגדולים" (ליקו"מ קל"ג). כל יהודי בנקודתו הפנימית ביותר, הנקודה ששום נפילה וירידה לא תוכל לשבור אותה, שם כל אחד כוסף ומיחל והומה ומתגעגע עד אין סוף להתקרב להשי"ת ולראש כל צדיקו, "כי אור להביות חלב של איש ישראלי הוא עד אין סוף היינו אין סוף ואין תכלית לתשוקתו" (תורה מ"ט). וכידוע שבדורינו א"א בשום אופן להתקרב לה' באמת רק על ידי שמתקרבים למעין הנובע רוח אפינו משיח ה', וכמו כן בכל דור שאחרי שמגיע הצדיק המיוחד שהוא הרפואה לאותו דור, אי אפשר בשום אופן בעולם להתקרב להשי"ת רק ע"י אותו צדיק, כמו שאמר רבנו הק' ב"ח"י מוהר"ן רצ"ט "פעם אחת דיבר עמי מענין שאי אפשר להיות איש כשר באמת כי אם כשמתקרבין לצדיק האמת שבדור, ענה ואמר: קודם שנמצא הצדיק האמת בעולם יכולים להתקרב לה' מעצמו, אבל אחר שכבר נמצא הצדיק האמת בעולם אי אפשר להתקרב לה' יתברך בשום אופן כי אם כשזוכין להתקרב איליו".

אבל בגלל החושך של העולם, האור הצדיק מאוד מאוד נעלם, ויכול להיות אפילו אחד שהוא כבר שנים נמצא אצל הצדיק אבל לא זוכה להרגיש

את אור הצדיק, "כי יש לפעמים שנחשך אצל אחד אור הצדיק ואף שהוא אצל הצדיק אינו יכול לטעום ולהבין ולראות אורו הגדול של הצדיק שהוא מאיר בכל העולמות מכל שכן בעולם הזה שעל ידו יוכל לבוא לתכלית הטוב וכו' אדרבא הוא חושך אצלו" (תורה י"ז).

ואיך זוכים שיאיר אור הצדיק בלבנו ובמוחנו? זה גילה לנו מוהר"נ"ת התלמיד הנאכל ונכלל ברבו, פי שנים ברוחו; היה זה כשלמד עם אנ"ש את התורה 'אור הגנוז' (ט"ו) המתחיל בזה הלשון "מי שרוצה לטעום טעם אור הגנוז היינו סודות התורה שיתגלה לעתיד, צריך להעלות מדת הדין לשרשה וכו' וזה ע"י בחי' משפט שהוא התבודדות" עיי"ש. וכשסיים התורה והלכו קצת אנשים ונשארו רק אנ"ש ענה ואמר להם שהפירוש של התורה הוא כך, מי שרוצה לטעום אור רבינו הקדוש שהוא אור הגנוז ירבה בהתבודדות (ביאור הליקוטים ט"ו, אבניה ברזל מ"ח).

וידוע שיש כמה סוגי תפילות יש אחד שתפלל על צרכי הגוף, ויש אחד שמתפלל על צרכי הגוף בשביל לזכות עי"ז לתורה, ויש תפלה שאדם מתפלל על התורה בעצמה שיוזכה לקיים את התורה, שהתפלה הזאת זה עדן - עין לא ראתה, וזה למעלה מהתורה, ועל תפילה כזאת נאמר 'אשת חיל עטרת בעלה' (עין ליקו"ה ר"ח ה', ביאור

הליקוטים על תורה ח'), ותפלה כזאת היא שורשי התורה, ועל זה אמר רבינו הקדוש שכשעושין מתורות תפלות, עולים לפני השי"ת שעשועים שלא עלו מעולם, וזה התפלה הכי גבוהה שיש בעולם, ובעיקר זה הולך וסובב על התורות והמעשיות של רבינו הקדוש - שהמשיך אותם ממקום הכי גבוה משער החמישים ממקום שלא לקח אדם מעולם - לקחת תורה של רבינו ולעשות מזה תפלה לשפוך את הלב, שזה מה שרבינו הקדוש והנורא רצה, שכל אחד יקח תורה למשך איזה תקופה ובאותה תקופה הוא עובד את ה' ע"פ אותה תורה וכל הכיסופים שלו יהיו לזכות למה שנאמר באותה תורה וכל התפלות שלו יהיו עפ"י אותה תורה. וזה שהתחיל הספר הקדוש והנורא אתחלתא דגאולה: "אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה'" - אשרי אלו שזוכים ללכת עם התורות של רבינו דהיינו לעשות מתורות תפלות מהתורות האלו שהצדיק זכה להשיג את תורת ה' (עין תורה כ"ב), שע"י ישי תתפלה חן ונתקבלים כל התפלות והבקשות.

וכל אחד צריך לדעת שכל זה שייך אליו בכל מצב כי כל דברי רבינו הק' ועצותיו ודיבורים הם נאמרו לכל ישראל בכל הדרגות והמצבים בין מי שהוא 'דרי מעלה' ובין מי שהוא 'דרי מטה' בתכלית דיוטא התחתונה. וגם הענין של ללכת עם תורות ולעשות מתורות תפילות זה כל אחד ואחד יכול לזכות, כי אין הכוונה כאן לעשות איזה נוסח עמוק של תפילה וכו', רק אדרבא צריך דווקא דיבור אמת לפי המצב שלך איפה שאתה נמצא עכשיו, ולכן העיקר זה תמימות ופשיטות, כגון אם אני הולך בתורה ל' אז עכשיו כל הכיסופים שלי זה להתקרב ולחפש ולבקש את הרבי גדול ביותר, אז אני מתבודד בפשיטות "רבוש" ע"אני כזה חולה אנוש אני כל כך התרחקתי ממך ע"י מעשי ומחשבותי וכו' אבל לפי גודל רחמיך האין סופים, רחמים שלא נגמרים לעולם הרי אתה מאוד קרוב אלינו ואתה רוצה לרפאות אותנו ולקרב אותי אליך בתכלית השלימות, ולכן שלחת לנו את הרופא הגדול ביותר, ע"כ אנא ברחמיך הרבים תקרב אותי לרבי הגדול ביותר תזכה אותי לחפש ולבקש אותו ולהתבטל אליו בתכלית השלימות ולהתגעגע אליו עד שיתגלה אלי ויאמר הנני וירפא אותי ואת כל נשמות ישראל ואת כל העולמות התלויים בהם". וכך בפשיטות ותמימות גמור להתבודד ולכסוף לקיים כל תורה, שע"י זוכה להיות אנשים כשרים כרצון ה', וכלשונו הק' של איש האלוקים ראבר"ן ז"ל בביאור הליקוטים תורה ט', "כי האמונה והתפלה בעצמה היא היא עיקר העצה העולה על כל העצות שזוכים בכל דור על ידי ההתקרבות להצדיקים באופן שיהיו ביכולת לקיים על ידם תרי"ג העטין שבתורה שבנגלה וכו' שמוכרח להם פנימיות עצת הג' תפלות ופנימיות דפנימיות של הבחי' שפכי וכו' הנ"ל שזכה ושיזכה לזה בן דוד בעצמו עד שיאיר הגוף של כל אחד כאור החמה שלעתיד וכו'".

"והיה אחרי כן אשפוך רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ובנותיכם כי אז אהפוך אל העמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס והגבעות תלכנה חלב וכל אפיקי יהודה ילכו מים ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השיטים ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהיה לכולם" אמר.

מעט האברכים

לכבוד מערכת מימי הנחל

רצוני לומר ישר כח על הגליון הנפלא מדי חודש בחדשו שכולל כמה וכמה מדורים, ובכל מדור יש את המיוחדות והעניין שלו בפרט מדור 'סיפור התקרבות' שיש בו חיוזק נפלא מאוד כששומעים סיפורי התקרבות, ובכל סיפור ישנם את הלימודים של הסיפור הזה. וכן מדור 'המנהגים בברסלב' מיוחד במינו וגם שאר כל המדורים כל אחד בשמו הטוב יבורך. ועל מולם עולה המדור של התורה הזמנית, שבא להחזיר את העניין של ללכת עם תורה שרבינו כ"כ הפליג בחשיבותו. השי"ת יתן שתזכו להאיר את אור רבינו ז"ל בכל העולם ותזכו לקרב הגאולה השלימה בקרוב ממש.

ויש בזה מקום לעורר ולהתעורר להתחזק יחד בעניין הקדוש והנורא הזה דהיינו ללכת עם תורה, שלצערינו יש ע"ז הסתרה גדולה מאוד כידוע, ובאמת זהו עיקר ההתקרבות לרבינו כידוע למי שזכה לטעום מזה, ולכן המניעות ע"ז כ"כ גדולות - כי כפי גודל מעלת הדבר הנחשק כך הם המניעות עליו [כמבואר בתורה ס"ו], ובפרט בימי השובבי"ם הקדושים אשר עיקר התיקון הוא עסק התורה הקדושה ביגיעה כמובא בספה"ק [ויעו' בליקו"ה הל' פסח ה"ד שעניין בירור הלכה אמר רבינו ז"ל שהוא כלל תיקון כל החטאים ובפרט חטא אדם הראשון], ועל אחת כמה וכמה העסק והעיון בסודות פנימיות התורה אשר זכינו שנתגלה לנו ע"י הנחל נובע מקור חכמה בוודאי אין לשער במח כלל עוצם הסגולה בזה לתקן הכל בשלימות נוראה ולקרב הגאולה בשלימות, בבחינת ברא יפקון מן גלותא.

וראיתי לנכון להעתיק מש"כ בחיי מוה"ר"ן [סי' שפח] "אמר שגם בני אדם השומעים התורה של הצדיק האמת ואינם מבינים אותה לעתיד בעולם הבא יבינו [ויעו' בזה"ק וישב דף קפה ע"א מבואר עניין זה], כי עיקר התורה שלו היא להנשמות שלנו שכשנבוא לעולם הבא יהיו הנשמות שלנו בקיאים באותן התורות הגבוהים מאוד, גם בעולם הזה צריך לקיימם בפשיטות עכ"פ ולילך בהם כאשר שמענו מפיו הקדוש כמה פעמים שצריכים לילך עם אותם התורות, דהיינו לילך איזה זמן עם זאת התורה וכל העבודות שלו מבוקר עד ערב יהיה עם הילוך של

אותה התורה שהוא הולך בה בעת ההיא, ואחר כך ילך איזה זמן עם תורה ומאמר אחר וכן יתנהג תמיד עד אשר יעבור וילך עם כל התורות שאמר, והשי"ת יעזור לזה, והעיקר לבל יהיה מבוהל ומבולבל שלא ירצה לחטוף הכלל בבת אחת, ורק צריך להתנהג בנחת בהדרגה מעט מעט וכו' ועי"ז יוכל לזכות למה שזוכה עד שיזכה לקיים הכל" עכ"ל. ויש בזה הרבה לימודים, אבל יש כאן נקודה נפלאה מאוד; דהנה רבינו מתחיל עם זה שהתורה שלו היא להנשמות שלנו והעיקר בשביל שבעולם הבא נוכל להבין, ועי"ז ממשיך שיש לילך בהם גם בעוה"ז, ונראה כוונת הדברים דעיקר המטרה שהדברים יחקקו בנשמה שע"ז תוכל להתענג בהם לעתיד, אלא שכפי מה שאדם זוכה לילך עם תורה ולקיימה בפשיטות עי"ז נחקקים הדברים הקדושים האלו בנשמתו פי כמה וכמה, ועי"ז יוכל בעולם הבא להבין הרבה יותר את התורות הגבוהות האלו. ומי פתי יפסיד כזו הזדמנות פז שבוה תלוי עיקר העוה"ב שלו ולא ינסה לעשות עכ"פ איזה התחלה בעניין. ובאמת אין צריך לזה בדווקא לעיין וכו' [אף שבוודאי הוא דבר נורא מאוד, ויעו' ביאור הליקוטים על תורה ע"ד שכפי מה שמבין יותר בעוה"ז יבין יותר ויותר מזה בעוה"ב], אבל ההתחלה היא עם לקיימם בפשיטות כמו שהזכיר רבינו, והיינו ללמוד את התורה כמה פעמים באופן שיהיו הדברים ברורים [אפי' בלא חידושים וכיוצ"ב] ולומר ע"ז הרבה ליקוטי תפלות, וכמובן ללמוד הרבה ליקוטי הלכות, ובדרך כלל יזכה ג"כ לחדש חידושים בעצמו, אבל אפילו בלא זה זה עצמו דבר נפלא מאוד, וגם יראה עי"ז שמתחיל להיכנס עי"ז לעניין רבינו פי כמה וכמה ממה שהיה קודם. וידוע מש"כ ר' שמואל הורביץ שעיקר מה שזכה ר' אברהם זי"ע למדרגתו היה בגלל שהיה חזק בעניין הזה של לילך עם התורות בליקו"מ. ובאמת כל הגאולה תלויה בזה [ויעו' בתורה ז' שהגאולה תלויה באמונה ואמונה תלויה באמת ואמת הוא ע"י התקרבות לצדיקים "ולילך בדרך עצתם" שע"ז "נחקק בו אמת" ויעו"ש היטב שהוא מכוון מאוד לעניין לילך עם התורות שבוה תלויה הגאולה], השי"ת יזכנו לזה בשלימות ונזכה לביאת גואל צדק בקרוב.

החותם בכרכה א. ג. בי"ש

תגובות הקוראים

מיוחדת להר"ר אברהם שמעון בורשטיין הי"ו על כך. מה שהצעתם את החלום שהובא מכת"י ראבר"ן זצ"ל בכמה מהדורות קודמות של ליקו"ה, בענין ההסכמה על ליקו"ה, שאולי הוא אותו חלום ובשני גירסאות, וודאי שאין להגיד כך, אחר שזו גוף כת"י קודש מוהר"נ בעצמו, וזו כת"י ראבר"ן, ואין זו כמו שיחה דמתאמרא בע"פ ובמשך כמה דורות יכול להשתנות.

ב. ראיתי לציין על מה שהובא במדור "המנהגים בברסלב" מחברינו היקר ר' שמעון קעניג הי"ו על המנהג שהנהיג הרה"ח ר' שמשון בארסקי זצ"ל ללמוד סיפורי מעשיות בשבת בבוקר לאחר התפלה מה ששמעתי רמז נפלא מאחד מאנ"ש כאשר שהזמן של צפרא דשבתא הוא "עתיקא קדישא" ויעוין בתורה ס' מענין הסיפור"מ של שנים קדמוניות אשר הצדיק האמת

לכבוד החברים היקרים המתמסרים בכל לבם ונפשם למען הארת אור הצדיק, להרבות אור הנח והזך הנמשכין מתורתו, בחיות והתחדשות בין אנ"ש, ה"ה מערכת "מימי הנחל" שלומכן ישגא!

יישר כח על המאמרי חיוזק ודרכי עבודת ה' בכל התחומים, הרבה חיות ושמחה מביא גיליונכם זה, ובעיקר התחדשות שזה יקר מהכל, כי היצר הרע מיישן את האדם בעקבות מצוקות וטרדות הזמן, ומסתיר עיניו מלהביט שהנה יש רבי רחמן שיכול להאיר לתוך המצב שלך וכו'.

א. לשמחה רבה היתה עבורי שהבאתם הצילום של כתב ידו הקדושה של ראש כל התלמידים גאון עוזינו וחמדת וחיות נפשינו ונפשות כל בית ישראל, המאיר אור הגאולה והתקווה לתוך חשכת הגלות מוהר"נ זיע"א, ותודה

ממשיכן מבחי' עתיק לעורר מהשינה את אלו שנפלו מכל הע' פנים של תורה שאי אפשר לעוררם כי אם ע"י סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות ומה נעים ונפלא כשזוכין באמת בזמן סעודתא דעתיקא קדישא לעורר לבנו ע"י סיפורי מעשיותיו הק' אשר התחיל לגלות נפלאות חדשות אחר שדלה וגילה לנו תורה נפלאה הנ"ל לעוררנו ולהקיצנו לבל נישן ימינו ושנותינו ונחיה באור הצדיק ובקדושת דעתו.

ג. רציתי להוסיף על המדור הנ"ל, שנהגו הרבה מאנ"ש לומר בליל שבת קודם הקידוש אחר אמירת הזוהר תורה ב' תנינא סעיף ה': "שלימות הדיבור" וכו'. (והמעייין בסעיף זה יראה נפלאות מגודל קדושת שבת וגדולת הצדיק שהוא מנוחה ושמחה בבחי' זה ינחמינו וכו' עיי"ש). כנדפס בספר "לחם הפנים" של "קרן הדפסה" קודם קידוש. והוסיף שם: "חסידים ואנשי מעשה נהגו לאומרו", וכן שמעתי מהמדפיס עצמו הר"ח ר' אריה וויינשטוק הי"ו ששמע מהרה"ח ר' אליהו חיים רוזין זצ"ל. ומובא בשיש"ק חלק ח' קס"ה "מנהג הרבה אנשי שלומינו היה לומר בכל ליל שבת קודם אמירת הקידוש את כל סעיף ה' הנאמר בתורה ב' ח"ב, ויסודתו ממנהגו של ר' נשקע מטולטשין הי"ד". ואחתום בכל חותמי ברכות שתזכו להפיץ ולהאיר שם הצדיק ונזכה לעבוד את ה' תמיד, ותמלא הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

זעירא דמן חבריא

שמואל פוקס

לכבוד עורכי הגליון "מימי הנחל"

שוכמ"ס חיזקו ואמנו!

ב"תגובות הקוראים" התייחס ש.ק. מביתר למנהג אנ"ש להחליף הניגון ב'והיו למשיסה' בעוד שמנהג העולם להחליף ב'לא תבושי' וכך כותב הכותב הנכבד: "הפייט מתחלק לשני חלקים בחלק הראשון הוא פונה אל האדם וכו' ומן הסתם בשביל כך מחליפין הניגון" וכו' וכו'. במחילה מכבוד הכותב, לא דק!

א. מהקטע "מקדש מלך" והילך אין הפייט מוסב כלפי האדם כלל, אלא הם דברי תחנונים עבור ירושלים עיר מלוכה החרבה, וכנס"י והשכינה הק' השבוייה בגלותה – אשר כידוע יש לה עליה בליל שבת, ובזכות שמירת שבת תבוא הגאולה, ושבת היא מעין עוה"ב. לפיכך אחרי שעורר הפייטן ללכת לקבל את השבת מקור הברכה, מתחיל הוא לנחם ולעודד את השכינה שתצא מחשכת יגונה לאורה של שמחת שבת, אשר היא מעין שמחת גאולתה השלימה שתהיה במהרה.

ב. לגבי המעבר בין הניגון האיטי לניגון העליון והשמח, אין כל הבדל בין מנהג העולם לבין מנהג אנ"ש – בכל מקום מחליף הש"ץ את הניגון ב'והיו למשיסה'! והטעם לכך בולט לעין המתבונן; עד 'והיו למשיסה' הם דברי עידוד לשכינה ולירושלים מקדש מלך, שתקום ותצא מתוך הפיכתה ומעמק הבכא, ושתתנער מעפרה, ותתעורר לאורה לשיר שיר חדש ותפסיק להיכלם ולילך שחוח – כל אלו הם שלבי יצאה מגלות לגאולה, מאפילה לאורה ומיגון לשמחה – מתאים להם איפה ניגון איטי המבטא ערגה ליציאה מצרה לרווחה, כמורגש לידעי נגן, לעומת זאת מ'והיו למשיסה' והילך הם כבר דברי שמחה ובשורה על העתיד לבוא עליה אחר כל שלבי גאולתה, שאז כבר תהיה לה שמחת עולמים – כאן כבר לא מזכירים את יגונה, אלא רק את עתיד שמחתה אשר אלוהיה ישיש עליה כמושח חתן על כלה, ימין ושמואל תפרוץ ותתעלה, ונשמחה ונגילה – כאן כמובן מתאים יותר ניגון עליון וצוהל. כל ההבדל הוא רק בכך שאצל העולם, החזן אומר כל קטע לפני הציבור והציבור מחרה מחזיק אחריו, ואילו אצל אנ"ש החזן אמנם מתחיל ראשון 'לכה דודי' אך אינו ממשיך 'שמור וזכור' אלא ממתיך עד שהציבור יאמר אותה ואחרי הציבור עונה כעת גם החזן 'שמור וזכור' וכו', וכך בכל פיסקא ופיסקא, החזן הולך אחר הציבור.

לכבוד מערכת "מימי הנחל"

בענין מה שכתב הר"ר אברהם שלום שישא הי"ו במכתבו בגליון האחרון (ט"ז) בזה"ל: באות ל"ט כותב (ר') שמעון קעניג שרביז"ל אמר לר' חייקל שבשבת אין אומרים אוי, שמעתי מפי הרה"ח ר' אברהם ירבלום שליט"א ששמע מהרה"ח ר' לוי"צ בנדר ז"ל שפקפק על שיחה זו ואמר שהוא לא נכון, ע"כ. שמעתי מאחד מאנשי שלומינו הבקי בשיחות מאד, שאמר לי שזה שיחה ידועה מאד בין אנ"ש ושהוא עצמו נגש פעם בשבת לפני העמוד, ובתוך תפלתו יצא לו לומר 'אוי' והקפידו עליו הזקנים דאז באמרום לו את השיחה הזאת מה שאמר רבינו לר' חייקל. ועוד אמר לי שמי שבקי בנוסחאות התפלה יראה שהנוסח של שבת מיוסד על דרך זה שאין צריכים לומר תיבת 'אוי' והוא פלא.

ודרך אגב אזכיר עוד מנהג שנהגו ישראל, והוא, לאכול בשבת מאכל העשוי מרגל בהמה, ויש לזה סמוכין מדברי רביז"ל, בתורה רע"ז בסופו כותב רבינו "רגל הוא רפואה להריאה" וכותב ע"ז ראב"ן בבאיור הליקוטים "נראה לעניות דעתי, שבויה מביא ראייה וטעם למנהג ישראל לאכול רגל בשבת, מחמת שכל ענין האכילה של שבת הוא בשביל תיקון הרגל והוא רפואה להריאה" עכ"ל.

ח.א.

הדים נרחבים לכינוס המיוחד שע"י ארגון "עוז והדר לבושה"

את הארגון. פתח את הכנס הר"ר משה גדליה אנשין שליט"א, שעמד בדבריו על מטרת הארגון ועל פעולותיו אשר בחדשים ספורים חוללו מהפך אדיר בכל הנושא הזה כאשר מעידים הפעילים מכל הקהילות, אף הדגיש את האושר והסיפוק הגדול שמרגישה אשה שלבושה בצניעות.

לאחריו נשא דברים הרב"ג ר' משה ברוורמן שליט"א שהרחיב בטוב טעם על החובה והזכות של בת ישראל לא לצאת ברחוב בבגדים

קהילות הקודש' את ארגון "עוז והדר לבושה" תחת ה'איחוד', אשר יוציא ואשר יביא את דבר ה' בקרב הציבור ע"פ דעת רביה"ק, כאשר מקובלים אנו מהזקנים שבצעניי אלו צריך להחמיר ביותר. ואכן בחודש כסליו החלו בתעמולה נרחבת לקרוא את כלל אנשי שלומינו לאסיפה נחוצה לדעת חובת האיש על ביתו, שתתקיים בתחילת ימי השוכבי"ם.

"האספו ואגידה לכם"

ההתעוררות בקיץ העבר המצב הנורא של דורנו ברוח ובגשם אשר נתקיים בנו בעו"ה 'ותרד פלאים', בפרט בעניני צניעות המלבושים, דרש שנוי מהותי ויסודי. היצר המשתולל בחוצות שחדר גם למחנינו פנימה חייב את הצורך להעמיד חומה בצורה לפני המשחית לבל ניתן אותו לבא אל הבית. הן על כל אלה נתעוררו כמה אברכים חשובים ובראשם גדולי תורה ויראה והקימו את "איחוד קהילות הקודש" בהכוונת רבני הקהילות

הנוטים מגדר הצניעות כאשר בזה הרי היא חלילה ממחטיאי הרבים אשר זה הוא אחריות עצומה. מאידך הרחיב על הזכות הגדולה של בת ישראל הולכת בצניעות, כי הלא היא 'בת מלך' והיא צריכה להתמלאות אושר וגאווה אצילית על שאין היא יכולה לצאת לרחוב כמו שאר האנשים הפחותים שבעם, ולא ח"ו להיפך לרצות להתדמות להם.

אחרון נעמד הרב"ח ר' נתן שפירא שליט"א מב"ב ועורר את הקהל בדיבורים נלהבים יוצאים ממעין בית ה' מתורת רביה"ק ותלמידיו. בהרחיבו על חובת האיש על ביתו והאחריות המוטלת על כל אחד להאיר בביתו בדרכי נועם את האור החן והיופי של הצניעות, למלאות ולהרבות ברצונות דקדושה לרצות להתנהג כמו אמותינו לדורותם, כשמתבל את דבריו בליצנותא דע"ז מכל המאדע"ס הרחובות הזולות והמאוסות.

הקהל יצאו את הכינוס מחוזקים מאד בהחלטה נחושה לעצור בעד המשחית ולשמור על המשך הדורות כשאיפתינו.

מהמארגנים נמסר, שבעז"ה ימשיכו פעולות שונות ומגוונות בהמשך. ובימים מסוגלים אלו יערה ה' רוח טהרה ממרום ויקיים בנו "עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון". עדי נזכה לקבל פני משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

זועקות המודעות מהקירות. 'מי לה' אלי. 'למען עתיד דורותינו'. 'להגן על הבית!'. מתריעים הכרוזים שפורסמו לעורר את הקהל על הצורך בקיום אסיפה מעין זו. לקראת שב"ק אף יצאו הרבנים והמשפיעים

קול קורא לאנשי שלומינו חסידי ברסלב הע"י

ברוך ה' אלקי ישראל אשר לא השכח לנו נאמל הדביליטון ויזכר לחסות בכל אדם ויבטל הקדוש המבורך וי"ע.

הנה בדורנו כאשר החושך יכסה ארץ ורוח סערה משתוללת בחוצות, ואין מרגישים אך שחרור הרחוב והנוי חודר גם למחנות ציבור, ומשפיע על חיי הרוח בכליות, ובפשיטות בנפשו "ענינת הלבנושים" אשר יש עניינים בהם גם ברכים שום "פנימי חיוני" ותפוח נדלה הוא, כדוע בכל דבר הלכה חוקרים בכל פשרת ודקדוק, ובדבר עיקרי זה אשר בזה תחיל כל ידועות ודעות, כמבואר הרבה בספרי וברחוקי כמה צריך לשמור על דברי הקדושים נכס החסידות והחוליו אף בדברים שום.

"ענינת הרוח והחלטה מנפשו"

ואת נפשות וספרן וידעת שמדובר בעיקר והחלטה מה גם שמקובל אצל אנשי כי בענין זה צריך להחמיר יותר, והורים מוטלונם שאינם מעלימים להשפיע על בני ביתם, כי נענע האדם להיות נמשך בעקבות אחר רעיו וחביו ואנשי סקטום.

ע"כ נמסרנו ויזא ה' להאמץ יחד כלל קהילות הקודש והגולים בדרך המסורת קדוה ודור והקדושא.

"איחוד קהילות הקודש"

לפנינו יחידו בעולות כבודות משותפים, לעמוד על משקל הצניעות ולחזק בכל שט את דברי הברכה, ולהתמסר לפרקים לחתונות לעצור ותושיה ואיש לרעיו עיורו, ודבר בחסות ודורות הבאים שיש את כל העולם גם בארץ וכן שולטת הספרות והדעות מאוסן כמחיל וטרא, וכן כח המורס נכלל לעצור בעד השפחת סלסלא אף מנינו חז"ל ותשפיע ביום יגיע.

וכן אנו מונים בקריאה ובמקשה "מה האנשי לבית יעקב" - אלו הנשיים לחיות טובות ומצוינות לכל קריאה ובעום אשר תקרא לשמור את דבר ה' זו הלכה, ולקבל בארובה ובשמיכות לשמור ולעשות ולקיים לעשות רצון בוראנו.

נעזר במעוזו בני החשובה סמך ונאחז לימים הנראים הקדושים, ודא ויתו תחשבותי בענינים אלו "עוד עתה יחול לפעול בני כיתנו ענין שיענה וירדעו, ויסבירו ותחשבו טובה בספרן של דעיקים אבותיים, וזכות נשים עקבות נאמל אבותינו וזכותן עתידה לזיכר במהרה בימינו אמן.

שמואל משה קרני	אשרי נחמן אונשין	טענע שפירא	יעקב אונשין
נמן דוד קוואק	ישראל טאיר רבי	טאיר קרליב	אברהם יעקב חלי ביטל
	אברהם טאיר שישא	נחמן ואב פראנק	

בקריאה קדושה לכל אנשי לבא ולהשתתף באסיפה הנחוצה. ביום שני פרשת שמות בעזרת נשים החדש דבית מדרשינו הגדול מא"ש, לשמוע את דבר ה'.

בשעה היעודה גדשו את ההיכל קהל רב, בראשות רבני ומשפיעי אנשי שליט"א המלומים

שליט"א, שתהווה את עמוד האש ההולך לפני המחנה אשר תלכד את כולנו כאחד יחד לחזק ולהתחזק בכל הטעון חיזוק. בראש ובראשונה ראו הרבנים צורך לחזק את ענין "צניעות המלבושים" שיש שנכשלים בזה גם בדברים שהם מעיקר הדין וההלכה ממש, והסיבה הפשוטה היא כי האדם נמשך אחר אנשי מקומו, וכל הילוכו והתנהגותו נעשה כמותם, אמנם כשנתלכד כולם בדעה אחת לומר למשחית הרף, גדול כח הרבים להשפיע מבית ומחוץ.

מכתב הרבנים

כל הקהילות הקדושות הדוגלים בדרך ישראל סבא נענו בחום, וכל אחד בדרכו הוא החל לעצור את הקהל על צורך השעה.

גם על חסידי ברסלב לא פסח הרוח, ובחודש אלול - חודש הרחמים והסליחות שלחו לכל אחד בביתו 'קול קורא לאנשי שלומינו' חתום ע"י המשפיעים והרבנים שליט"א להתאחד ולהתלכד תחת הדגל, לפעול יחד בעז"ה בכוחות משותפים, למען הרמת קרן הצניעות כהלכתה.

לקראת חג הסוכות גם הוציאו גליון צבעוני ומיוחד ובו מאמרים עשירי תוכן לבית ולמשפחה, במעלת גדולת הימים הק' ועניני השעה.

עוז והדר לבושה

בכדי להפיק את מירב התועלת, הקימו כמה אברכים יקרים מאנשי נציגי ה'איחוד

ניתן להשיג "דיסק" (CD - תקליטור שמע) מהדרשות שהושמעו בכינוס

במחיר סמלי בסך 8 ש"ח בלבד, אצל ר' חיים צ'ציק הי"ו

כן ניתן לשמוע את הדרשות בטלפון של "איחוד קהילות הקודש": 0732-411-7109

התורה הזמנית

הננו להודיע לכל האברכים היקרים, שאחרי שזכינו ללמוד ולעסוק בתורתו של רבינו בעיון ובעומק, ובמשך חדשי כסליו טבת עסקנו בתורה ב' תנינא "ימי חנוכה", מתחילים עכשיו ללמוד בעז"ה

תורה "י"ט תפלה לחבקוק"

המדברת מענין שלימות לשה"ק ותיקון הברית התלויים זה בזה, ודבר בעתו מה טוב עכשיו בימי השובבי"ם לעסוק בענינים אלו הצריכים תיקון. וה' יזכינו שבזכות עסקינו בתורתו ז"ל יושפע עלינו רוח טהרה ממרום לקדשינו ולטהרינו בקדושתו העליונה אמן

חידושים יתקבלו בברכה

לא יאוחר מיום חמישי כ"ז שבט

הודעת המערכת

ב"ה שהגליון מתבדרין מיליה ביה מדרשא וכולם אומרים מי יראנו טוב, ומגיע אלינו חומר שיש בו בכדי להוציא קונטרס נרחב מדי חודש על התורה הזמנית, אולם צר הגליון מהכיל ע"כ הננו להודיע לכל הכותבים הנכבדים שיחי' שמעתה לא נוכל להכניס מאמרי חידושים

יותר מ- 200 מילים

וזה יהיה גם לתועלת הקוראים כי מאמרים קצרים ומתמצתים קלים לקריאה ולהבנה

בכבוד רב

המערכת

קופת אנ"ן

רשימת האברכים שקיבלו תמיכה בחודשיים האחרונים לרגל השמחה השרויה במעונם:

ר' שלום שטיין, ר' נחמן צוקר, ר' מאיר פוקס, ר' יוסף אריה הכט, ר' שמואל ברמ"ג אנשין, ר' נתן ברמ"ג אנשין, ר' נתן יוסף בורשטיין, ר' נתן גדליה שטיצר הגביה על חודש טבת היתה ביום ט' שבט

הודעה חשובה

לכל האברכים שנשאו בזמן האחרון עכשיו הזמן להצטרף ל'קופה' פרטים אצל ר' לוי יצחק צוקר הי"ו

ואלה יעמדו על הברכה שהרימון את נדבת לבם עבור הוצאות הגליון

הר"ר יהודה צבי צוקר הי"ו

הר"ר נתן יוסף בורשטיין הי"ו
לרגל הולדת הבן מיכאל למז"ט

הר"ר מאיר יחיאל המבורגר הי"ו
לרגל הולדת הבת למז"ט

הר"ר משה ברנ"ז פראנק הי"ו
לרגל הולדת הבת למז"ט

לתרומות והנצחות: 05484-85412

ברכת מזל מזב חמה ולבבית לחבריני היקרים:

ר' שמואל מאיר ברמ"ג אנשין, ר' נתן ברמ"ג אנשין, ר' יהודה צבי ברון, ר' משה ברנ"ז פראנק, ר' נתן שטיצר, ר' בנציון צוקר, ר' אהרן גרומן, ר' פנחס טרייטל, ר' יוסף מאיר רוזנטל, ר' יוסף אריה הכט
להולדת הבנות

ר' נתן ברוך דורנבלט
ר' ישראל דוב שור
ר' חיים גבריאל אייזנבאך
ר' נתן צוקר
ר' נחמן יהונתן גרינוולד
לנישואיהם

ר' נתן בר"פ שפירא,
ר' נחמן טרייסמן, ר' נתן יוסף
בורשטיין, ר' ישראל קלצקי
להולדת הבנים